

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 16:43

עֵרַב שַׁבַּת יוֹ' שֶׁבֶט תִּשְׁע"ח (2.2.18) bnei-zion.com ר"ת: 18:19

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"והייתם לי סגלה מכל העמים", סופי תיבות "מילה" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

הגאון הגדול, בעל "משנה למלך", בספרו "פרשת דרכים" (דרוש ד'), מאריך להוכיח מגאולת מצרים, שהקב"ה דן את האדם באשר הוא שם (=על-פי מעשיו בהוה), ואינו מסתכל על הרע שהוא עתיד לעשות. לעומת זאת, מרובה מידה טובה, והקב"ה בן מסתכל על עתידו של האדם, אם רואה שעתיד הוא לעשות טוב, ועל-ידי כך מושיעו.

וכך כותב בעל "משנה למלך": "עלינו לשבח לאדון הכל, ורב טוב לבית ישראל, שהקב"ה אינו דן את האדם, כי אם באשר הוא שם (=על-פי ההוה). ואף שעתיד לחטוא (האדם בעתיד) לא יחשוב ה' לו עון לפני זמנו..."

אבל לענין הטובה אינו בן, כי חפץ חסד הוא, ומרבה להיטיב לאיש כמעשהו שעתיד לעשות".

את היסוד הנפלא הזה מוכיח בעל "משנה למלך" ממאמר חז"ל במדרש (שמות רבה ג', ב'): "וירא און (=עונות) ולא יתבונן, כיצד? אתה מוצא בשעה שיצאה הגר מביתו של אברהם, היא ובנה (=ישמעאל), מה פתיב? ויכלו המים מן החמת' (ולכן ישמעאל היה בסכנת מות מצמא)... מיד ויקרא מלאך אלהים אל הגר' (בא המלאך להציל את ישמעאל). אמר ר' סימון: בקשו מלאכי השרת לקטרג... (על ישמעאל). אמרו לפניו: ריבון העולמים, אדם שעתיד להמית בניה בצמא (בגלות נבוכדנצר), אתה מעלה לו את הבאר?... אמר להם (הקב"ה): עכשיו צדיק הוא, או רשע? אמרו לפניו: צדיק. אמר להם: איני דן את האדם, אלא בשעתו, לכך פתיב וירא און (=עונות) ולא יתבונן. וכן כשהיו ישראל במצרים, ראה הקב"ה מה שעתידין לעשות (=את העגל), הלא הוא דכתיב (=זהו שכתוב): ויאמר ה' ראה ראיתי לא נאמר, אלא ראה ראיתי. אמר לו הקב"ה (למשה): אתה רואה ראיה אחת, ואני רואה שתי ראיות. אתה רואה אותן (=את ישראל) באין לסיני ומקבלין תורתך, ואני רואה אותן מקבלין תורתך - זהו 'ראה'. (ו) 'ראיתי' זו ראית מעשה העגל, שנאמר (לאחר שעשו ישראל את העגל) (שמות לב'): ויאמר ה'...ראיתי את העם הזה והנה עם קשה ערף הוא...אף-על-פי-כן (אומר הקב"ה): איני דנם (=אין אני דן את ישראל) לפי המעשים (הרעים) שעתידין (הם) לעשות..."

וכן כתוב במדרש (שמות רבה ג', ד'): "ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים... (כלומר), מה זכות יש בידם (של ישראל) שאוכל להוציאם? אמר לו הקב"ה... 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על החר הזה... - הוי יודע שבזכות התורה שהן עתידים לקבל על-ידך בהר הזה, הם יוצאים משם (=ממצרים)..."

הנה, אומר ה"פרשת דרכים", מבואר מכאן, שלא היתה זכות בידי ישראל לצאת ממצרים, אלא רק בזכות שהם עתידים לקבל את התורה על הר סיני. ולכן קשה הדבר - שהרי ישראל גם עתידים לחטוא בעגל! אם כך, מדוע הוציא הקב"ה את ישראל, בזכות שעתידים הם לקבל את התורה, ולא דן אותם על שעתידים הם לחטוא בעגל?

אלא, אומר ה"פרשת דרכים", מכאן מוכח, "שהוא (יתברך, ברחמי ובחסדיו) מתנהג עם בריותיו (במידת החסד)... שאם הם עתידים להיות צדיקים, הוא מסתכל בעתידם, ומיטיב עמם. אך אם הם עתידים לחטוא, הוא אינו מסתכל בכך, ואינו דן את האדם - אלא בשעתו, והינו דכתיב (=כמו שכתוב): וירא און (=עונות) ולא יתבונן. דוקא 'און (=עונות) לא יתבונן'. אבל מה שעתידים להיטיב - 'יתבונן'. ומשום הכי (=כך) נסתכל במה שעתידין לקבל את התורה וגאלם, ולא הסתכל במה שעתידין לחטוא במדבר (בעגל), לפי שלהרע (=על הרע) אינו דן את האדם, אלא בשעתו..."

ענין זה מתקשר היטב עם מה שאמר הגאון הקדוש, בעל "ישמח משה", ב"תפילה למשה", על הפסוק בתהילים (כה', יא'): "למען שמך י-ה-ו-ה וסלחת לעוני כי רב הוא". הנה, כאמור, הקב"ה צופה על כל אדם, לראות אם בעתיד יהיו לו זכויות, ומצרף את המצוות והמעשים הטובים האלה כעת, להוה, כדי להוציאו זכאי ביום הדין.

אך על הרע - על חטאים ועונות שעתיד האדם לעשות - אין הקב"ה מסתכל. וכל זה הוא מצד שמו יתברך "י-ה-ו-ה", שהוא שם של רחמים.

והנה, נפסק להלכה בשולחן ערוך (אורח חיים ה' סא): האומר שם הוי"ה (י-ה-ו-ה), יכון "היה הונה ויהיה" כלומר, לפני ה' יתברך, שהוא למעלה מהזמן, אין שום הבדל בין היה הונה ויהיה(=עבר, הונה ועתיד), כי אפילו העתיד גלוי לפניו, כאילו כבר היה. משום כך מסתכל הקב"ה על הטוב שעתידי ישראל לעשות, ומצטרף מעשים טובים אלו להונה, וזהו הפרוש: "למען שמך י-ה-ו-ה" - למען שמך, המורה על היה הונה ויהיה, "וסלחת לעוני כי רב הוא" - אף-על-פי שעונותי רבים, מכל מקום הסתכל רבונו של עולם, על העתיד שלי, וראה שאעשה תשובה, ואתקן את כל מה שפגמתי, ותסלח לי מעכשיו. והנה, כותב הרמב"ם, בספרו "מורה נבוכים", שהטעם להסרת העורלה במצות המילה הוא להחליש את כח התאוה, שבא מצד היצר הרע. ואילו הרמב"ן חולק עליו, וכותב, שענין המילה הוא כדי שיהיה על האדם אות ברית וחיות המלך.

וקבעו חז"ל, ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים". שכן, באמת יש שני ענינים במצות המילה: החלשת כח היצר, בבחינת "סור מרע". וכן הוספת קדושה על גוף ישראל, בבחינת "עשה טוב". ולכן מצינו במצות המילה שתי פעולות: הסרת העורלה, כנגד "סור מרע"(=להחליש את היצר), ו"פריעה"(=גילוי העטרה), שהיא הוספת קדושה לגוף, בבחינת "עשה טוב". אולם, ידוע שבתינוק בן שמונה ימים עדין לא שיך בפועל ענין היצר הרע, או הוספת קדושה, שהרי התינוק אינו בר-דעת, ואינו מבין כלום. אלא, עיקר פעולת מצות המילה היא על שם העתיד, שכשיגדל התינוק, ויהיה בר-דעת - אז יוכל להחליש את כח היצר, ולהוסיף לגופו קדושה. לכן, כיון שאיש ישראל מקיים את מצות המילה כהסתכלות וכהכנה לעתיד, לעשות טוב (להחליש את יצרו ולהוסיף קדושה על גופו) - משלים לו הקב"ה מידה כנגד מידה, ומסתכל על עתידו רק כשהוא טוב, כדי להושיעו.

לפי זה מבואר מאמר חז"ל: "אז ישיר משה" - א"ז בגמטריה 8. אמר משה: בזכות המילה, שנתנה בשמונה, נקרע הים...". שהרי, הים נקרע לישראל בצאתם ממצרים רק בזכות שעתידי הם לקבל את התורה על הר סיני. אם כך, איזו זכות היתה לישראל, שזכו שהקב"ה יסתכל על העתיד רק לטוב? אלא - בזכות המילה - כשם שכלל ישראל דואגים להחליש את היצר, כהכנה לעתיד לעשות טוב - כך, מידה כנגד מידה, הקב"ה הסתכל לטוב שעתידי הם לקבל את התורה, ובזכות זה קרע להם את הים. על-פי האמור, יפתח לנו פתח להבין מה שרמזו הקב"ה על מצות המילה במתן תורה (יט', ה'): "ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מפל העמים כי לי כל הארץ". ודרשו חז"ל במכילתא: "ושמרתם את בריתי", הכונה על ברית המילה. וכתב "בעל הטורים": "והייתם לי סגלה מפל העמים", סופי תיבות "מילה".

וצריך להבין ענין זה. שכן, מה ראה הקב"ה לרמוז דוקא על מצות המילה כאן במתן תורה יותר משאר המצוות?

לפי האמור יש לומר, שכאשר רצה הקב"ה לתת את התורה הקדושה לישראל בניו, תורה שיש בה גם מצוות "עשה" וגם מצוות "לא תעשה", הקדים לישראל רפואה למכה, שהרי יצר הרע רע מנעוריו, ועלולים ישראל בניו בקלות להיכשל בהן, וכתוצאה מכך להיענש מכך. לכן אמר לישראל "ושמרתם את בריתי" - שתקיימו את מצות ברית המילה, שהיא על שם העתיד, להחליש את היצר של התינוק באשר יגדל. ועל-ידי כך תזכו למידה כנגד מידה, שהקב"ה יסתכל רק על הטוב - על העתיד שלכם. וזה שכתוב: "והייתם לי סגלה מפל העמים", סופי תיבות "מילה", לרמוז שבזכות מצות המילה יש לכם סגולה שאין בכל העמים, שאפילו שאין אתם ראויים עתה בהווה, למרות זאת מסתכל הקב"ה על הטוב שאתם עתידים לעשות, ומציל אתכם מכל צרה וצוקה.

"השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו" (יט' יב)

מסופר על הרב אונגר זצ"ל, בעל "מחנה אברהם", שהיה רב העיר קפפור. בעיר זו היו כמאה ועשרים משפחות יהודיות, שמתוכן היו עשרים ושש משפחות, שהחנויות שלהן היו פתוחות בשבת. שכן, רוב בעלי החנויות היו עמי הארצות, שלא למדו ולא ידעו, ועשו את מעשיהם מתוך ריחוק וחסר ידיעה, והיו כל-כך רחוקים, שלא הועיל לדבר עמם.

אחד מהם, שהיתה לו חנות בדים גדולה במרכז העיר, היה בכל שבת, באשר המתפללים היו עוברים ליד חנותו בצאתם מבית הכנסת, עומד בפתח חנותו כשסיגריה בוערת בפיו, וברוב עזותו היה אומר לכלם "שבת שלום", עד שהרב היה נמנע מלעבור שם.

פעם אחת, ביום טוב ראשון של פסח, קרא לו הלז, לרב, מרחוק, בלי שום תאר וכבוד של רב, אלא צעק לעברו: אונגר! אונגר! בא הנה! הרב, שהיה עם בנו הקטן, נגש אליו לפתח החנות, אך בעל החנות בקש מהם להיפנס פנימה לחנות, והרב ובנו נכנסו. ואז נגש האיש לקופה, והוציא ממנה לחם ומצה, ואמר להם: "הנה כאן חמץ", ונגס בשניהם כאחד, והתחיל לאוכלם. הרב אונגר הזדעזע מאד ממראה עיניו, ולא יכול היה להוציא הגה מפיו. והנה, בעודם עומדים שם, צנח לפתע בעל החנות ארצה ומת בו במקום. לשמע הדבר הזה היתה העיר כמרקחה, כי ראו בזה קידוש-השם גדול, שאותו רשע קבל את עונשו מן השמים במקום. למחרת, ביום לוויה נאסף המון רב מכל הכפרים שבסביבה, ולתימהון כלם גם הרב אונגר זצ"ל הלך עמם ללוויה. בדרך נשאל הרב, מה ראה ללכת ללוויה של רשע זה? אמר להם הרב, שמכיון שיצא קידוש השם על ידי איש זה, בודאי היתה לו זכות, ולכן הוא מלווה אותו בדרך האחרונה. ומסופר שלאחר מקרה זה, לא פתח אף אחד את חנותו בשבת... שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרַשְׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרַשְׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

ערב שבת יז' שבט תשע"ח (2.2.18) bnei-zion.com ר"ת: 18:19 יְצִיאַת הַשְּׁבֵט: 17:53

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כִּהְיוּ מִדִּין חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ כִּי הוֹצִיא ה' אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

על הכתוב, "וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כִּהְיוּ מִדִּין חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל", כותב ה"חתם סופר" זיע"א במשנתו הטוהרה (יתרו פו): "ישמע יתרו, כתיב בתהילים 'מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'". ולא פרש (דוד המלך) מי הוא החכם המתבונן בזה, בהשגחה נפלאה של הקב"ה ולהפיר גבורותיו. (אולם, לעניות דעתי) יתרו היה זה, שמע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, ובא ואמר 'עתה ידעתי כי גדול ה' מפל האלהים'... (ועל-כך רמז דוד המלך ע"ה) ברוח הקודש, מ"י חכם אותיות ראשי תיבות "יתרו כהן מדן חתן משה"..."

נמצאנו למדים מדבריו הקדושים של ה"חתם סופר", שדוד המלך, באומר, "מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'", התכוון על יתרו, כפי שרמזו "מי חכם" ראשי תיבות "יתרו כהן מדן חתן משה".

וצריך להבין ענין זה. שכן, מה רצה דוד המלך לחפש לנו כאן? וכי רק יתרו היה חכם שהתבונן בחסדי ה'? נראה לבאר ענין זה על-פי מה שכתב ה"חתם סופר" (פרשת בא), בשם "ילקוט ראובני", שפרעה מלך מצרים השיג רק את האותיות **מי** מהשם **אלהים**, ועל-כן אמר למשה: "מי ה' אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל". דוקא "מי". אבל, את האותיות "אלה", מהשם **אלהים**, לא ידע.

ולכן אמר הקב"ה למשה (שם י, א): "בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, למען שתי אתי אלה בקרבו". דהינו, אפליא בו את מכותי, עד שישגי גם את האותיות "אלה" מהשם **אלהים**.

וכפי דבריו הקדושים של ה"חתם סופר": "והדברים עומדים ברומו של עולם, בסוד **מי** אלה (אותיות **אלהים**)... כי, הנה, כשחס וחלילה השם יתברך בתכלית ההסתר, ומניח את העולם למקרי הזמן והטבע, אזי הוא בבחינת **מי**, לשון נסתר, (כמו שאנו אומרים) 'לא ידענו מי הוא'. וכשהוא (יתברך) מתנהג בנסים נפלאים, ומשנה את הטבע, פקריעת ים סוף וכדומה, אשר עין בעין נראה לעיני כל, כי ה' עומד ומשגיח עלינו, (הנה זה בבחינת "אלה")... וזהו פירוש צירוף אותיות **אלהים** – **מי** אלה. רצונו לומר, כי מצד אחד הוא בבחינת **מי** (שזה הסתר פנים). אך מצד שני, אם אנו בוחנים את דרכיו, (אנו רואים) כי כל סיבות הטבע (הן) בהשגחה נפלאה ממנו יתברך, (כשם ש) אנו מורים באצבע (ואומרים): **אלה** הם דרכי ה' ועלילותיו, יתברך שמו".

מבואר מכאן, שפרעה לא השיג את הנהגת ה', שהיא למעלה מן הטבע, שעל-כך כלם צריכים להודות ולומר "אלה הם דרכי ה' ועלילותיו", אלא השיג רק את הנהגת הטבע, בבחינת "מי". ועל-כן שאל: "מי ה' אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל".

ומוסיף עוד ה"חתם סופר" ואומר, שפידוע, שם "אלהים" מורה על הנהגת הטבע ("אלהים" בגמטריה "הטבע"), ואילו השם **הי"ה** (=יהוה) מורה על הנהגה שלמעלה מן הטבע).

וזה הענין שהשם "אלהים" מתחלק לאותיות "מי" ולאותיות "אלה". אותיות "מי" הן רמז להסתר הגדול של הבורא בתוך הטבע, עד כדי כך שהגויים שואלים "מי" – מי הוא שעושה דברים כאלה. אולם, ישראל, מאמינים בני מאמינים, עונים לעומת הגויים באותיות "אלה" – דהינו, שאנו מורים באצבע: "אלה הם דרכי ה'..."

לפי זה, אומר ה"חתם סופר", שמה שהאמין פרעה רק באותיות "מי", וכפר באותיות "אלה", כיון שלא האמין שהקב"ה מנהיג את הטבע, ולכן אמר "מי ה' אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל... לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח". על-כך אמר הקב"ה למשה: "בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתי אלה בקרבו". דהינו, אתן לו מכות עד שיכיר את האותיות "אלה" משם "אלהים", כדי שידע שהקב"ה מנהיג את הטבע בעולם, בבחינת "אלה הם דרכי ה'".

מעתה, יאירו עינינו להבין את הרמז של דוד המלך, שרמז ברוח קודשו "מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'"

– "מי חכם" ראשי תיבות "יתרו כהן מדין חתן משה".

הענין הוא, כי בפסוק זה ("מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'") הזכיר דוד המלך שתי תיבות – "מי" ו"אלה" – שהן אותיות "אלהים". דהינו, יתרו היה חכם להבין, שאפילו בהנהגת הטבע מהשם "אלהים", בהסתר הפנים בבחינת "מי", שומר הוא בלבו את התשובה הברורה ש"אלה הם דרכי ה'" – הכל הוא בהשגחתו יתברך. ושואל ה"חתם סופר", איך אפשר להגיע למדרגה הגדולה הזו של יתרו, להאמין בהנהגת ה', אפילו כשהיא בהסתר גדול בתוך הטבע, בבחינת "מי"?

התשובה היא "ויתבוננו חסדי ה'" – כלומר, על-ידי שילך האדם בדרכו של יתרו להתבונן בחסדי ה', שעשה עם ישראל ביציאת מצרים. וזאת, כפי שכתב הרמב"ן, שתכלית כל הנסים שהיו ביציאת מצרים היתה כדי שנכיר את הנס הטמון דוקא בתוך הטבע, וכפי דבריו הקדושים: "ומן הנסים הגדולים המפורסמים, אדם מודה בנסים הנסתרים (בטבע) שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבנו, עד שנאמין (שכל הטבע)... כלם נסים, (ו)אין בהם טבע ומנהגו של עולם".

על-ידי כך הגיע יתרו לאמונתו הגדולה, באומרו "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים". דהינו, אפילו כאשר ההנהגה היא בהסתר פנים גדול, בבחינת "אלקים", הנה, עולה ומבצבצת לה ההנהגה של שם הוי"ה (=ה-ו-ה), למעלה מן הטבע (אלא שהיא מוסתרת בתוך הטבע, ויש לגלותה).

"ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני"

"ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני", להקיש נסיעתו מרפידים לביאתו למדבר סיני: מה ביאתו למדבר סיני בתשובה אף נסיעתו מרפידים בתשובה (רש"י)

מפך שבני ישראל שבו בתשובה לפני מעמד קבלת התורה למד השל"ה הקדוש (דרך חיים תוכחת מוסר לו) סמוך לדברי המקבלים, שהסבה שלעתים מתקשה האדם להבין ענין מעניני התורה היא מחמת החסאים שעשה, ועל כן ראוי שישוב האדם בתשובה קדם למודו. מסבה זו הסמיכו מסדרי התפלה את ברפת "השיבנו" ("השיבנו אבינו לתורתך, וקרבתנו מלפניו לעבודתך") לברפת "אתה חונן" ("אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך חכמה בינה ודעת"), ללמדך, שברפת "אתה חונן" תלויה היא בברפת "השיבנו".

בספר "עמוד אש" (עמ' 74) מעיד תלמיד המהרי"ל דיסקין על שראו עיניו לעתים תכופות במהלך למודו עם רבו הגדול: כאשר היה המהרי"ל נתקל במהלך למודו בסוגיה שלא עלה בידו לישבה, בקש מתלמידו היושב לפניו להקריא בפניו בקול רם את לשון הגמרא, מלה במלה. ובינתיים היה צועד לארץ החדר הנה ושוב כשהוא שקוע בשרעפי עיונו, עד שהיה נפתח מעין דמעותיו. או אז היה פורש לקרן זווית ומתפלל בלב נשבר לפני ה' שיאיר עיניו במאור תורתו, ולאחר שהיה אומר ודוי ומפריש צדקה, מיד היה הקדוש ברוך הוא מאיר את עיניו, והסוגיה היתה מתבארת לפניו באר היטב. (ע"פ "וכל המאמינים")

"והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש"

רבו של ה"חפץ חיים" היה השרף הקדוש רבי נחומק'ה מהורדונא. תלמידו הענק, ה"חפץ חיים", כתב עליו פעם: "כשאני רוצה להתחזק ביראת שמים, מוציא אני מן המגירה את התמונה של דמות דיוקנו של רבי נחומק'ה, ואז מתעורר אני ליראת שמים".

פעם אחת ספר ה"חפץ חיים" לבחורים בישיבה על מעשה נורא שהיה עם רבו: "כשהייתי נער בישיבה קטנה, אצל השרף רבי נחומק'ה מהורדונא, גלינו שהרבי נעלם מידי לילה בחצות. לא ידענו לאן הוא הולך. לילה אחד החלטתי לעקוב אחריו, ולגלות מעט מסודותיו בקדש. ראיתי אותו הולך בסמטאות, עד שהגיע לבית הכנסת של החיטים, שנקרא 'שניידר שול'. הרבה הקדוש פתח את דלת בית הכנסת, ונעל את עצמו בפנים.

למחרת, הלכתי להתפלל ערבית בבית הכנסת של החיטים, 'שניידר שול'. לאחר התפילה, עליתי לעזרת הנשים, נשכבתי מתחת לאחד הספסלים, והמתנתי. לאחר שעזבו אחרוני המתפללים, כבה הגבאי את כל הנרות, נעל את הדלת, והלך, בשעה שאני נותרתי לבדי בבית הכנסת, כששיני נוקשות מאימה. מעט אחר חצות, נשמע קול רשרוש המפתחות, והרבי הקדוש פסע פנימה. ממקום עומדי, בפינת עזרת הנשים, ראיתי אותו פונה לעבר הבימה, פותח ספר, ושוקע בלימודו.

לפתע ראיתי אש! אש בוערת מקיפה את רבי נחומק'ה, השקוע בספר, ואת הבימה. עמדתי רועד כלי, בהביטי במחזה הנורא, כמוהו לא ראיתי מעולם, ולא יכולתי להוציא הגה מפי.

שעה שלמה נמשך המחזה המופלא, עד שסגר רבי נחומק'ה את ספרו, ולאט לאט הלכה האש ודעכה. הרבי החזיר את הספר לארגו הספרים ויצא בשקט, ואילו אני נותרתי נעול בבית הכנסת, כשכלי נפעם ממראה עיני. לפנות בקר שב הגבאי, הדליק את האח, חמם את המים, ואילו אני חמקתי ומהרתי חזרה אל הישיבה..."

כך ספר ה"חפץ חיים" לתלמידיו על רבו הגדול, שכאשר למד, היו אצלו הדברים שמחים כנתינתם בסיני, ואף האש ירדה ממרומים, כמו במעמד הר סיני...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

ערב שבת יז' שבט תשע"ח (2.2.18) bnei-zion.com ר"ת: 18:19

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"(סולת)...זו התורה, שצריכה לבלול (בשמן)...מעשים טובים".

על מעלת לימוד התורה הקדושה מצינו במדרש, ש"סולת" הוא רמז לתורה הקדושה, שעליה צריך להתגגע ולעמול עד שתהיה מבוררת כסולת נקיה. והביא ה"שפתי כהן" (פינחס) רמז על-כף: "סלת" במילוי - סמ"ך למ"ד תי"ו, עם הכולל - בגמטריה "תורה". וכן "סלת למנחה" (עם הכולל) בגמטריה "זו תורה".

אולם, צריך לדעת, ששלימות התורה (המשולה כאמור לסולת), היא רק כאשר **הסולת** בלולה **בשמן**, דהינו, במעשים טובים, הנמשלים **לשמן**. וזאת, כפי שמבואר במדרש (מד"ר יג', טו'): "סלת בלולה בשמן", (סולת)...זו התורה, שצריכה לבלול (בשמן)...מעשים טובים".

על-פי האמור, יאיר לנו להבין את הכתוב בפרשת "ויקרא": "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' סלת יהיה קרבנו", ופרש רש"י: "ונפש כי תקריב" - לא נאמר 'נפש' בכל קורבנות נדבה, אלא במנחה (=בקרבו מנחה). (ו)מי דרכו להתנדב מנחה? עני. אמר הקב"ה: מעלה אני עליו כאילו הקריב את נפשו (וזהו 'ונפש כי תקריב')."

והנה, עתה, בעונותינו הרבים, חרב בית המקדש, ואין לנו לא כהן בעבודתו, ולא לוי בדוכנו, ולא ישראל במעמדו, ואיננו יכולים להביא קרבן מנחה בפועל. אולם, כבר האריך ה"בני יששכר" ("דרך פקודים", סקדמה ג), שבכל מצוה שאי-אפשר לנו לקימה בפועל בזמן הזה, צריך על כל פנים למצוא את הטעמים והרמזים היוצאים מן המצוה, כדי ללמוד איך לקיים את המצוה בכל זאת בדרך המחשבה, ועל-ידי כך יחשב לאדם כאילו קיים את המצוה בפועל ממש.

על-כן ראוי לנו להתבונן, מהו הלקח הנשגב שאנו יכולים ללמוד מהקרבנות קרבן מנחה של העני. נקדים להביא את מאמר חז"ל במדרש תנחומא (אחרי מות י'): "צפה הקב"ה שבית המקדש עתיד להיחרב, ואמר הקב"ה לישראל: כל זמן שבית המקדש קיים, ואתם מקריבין קורבנות לתוכו, מתכפר עליכם. ובזמן שאין בית המקדש קיים, במה מתכפר עליכם? התעסקו בדברי תורה, שהן משולין בקורבנות, והן מכפרין עליכם".

הנה כי כן, נשכיל להבין, שאפילו בגלות המר, שאין לנו בית המקדש, מוטלת עלינו החובה להביא "קרבן מנחה לה'", ולקיים "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה'", כמו שפרש רש"י, שמדובר כאן על קרבן עני. והרי זה רמז על עכשיו, שאנו בגלות, בבחינת עניים ודלים בגשמיות וברוחניות. אולם, הנה שנינו בגמרא (ברכות ח'), כי "מיום שחרב בית המקדש, אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו, אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (=עסק התורה).

על-כן אפשר להקריב קרבן "סלת מנחה לה'" גם בגלות, על-ידי שנעמול ונתגגע בתורה הקדושה, לברר כל בעיה וקושיה עד שהדברים יהיו ברורים ונהירים **כסולת** ברוחה ונקיה.

בדרך זו נעלה במסילה לבאר את מצות הקמיצה בקרבן מנחת העני, כפי שכתוב: "והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמצו משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה...והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחח לה". דהינו, מפל קרבן המנחה שמביא העני לה', לוקח הכהן רק **קומץ קטן**, ואותו הוא מקטיר על המזבח ריח ניחח לה'.

וצריך להבין ענין זה מדוע רק **קומץ קטן** שקומץ הכהן מן קרבן המנחה של העני, הוא שעולה לריח ניחח לה'?

והביאור הוא, שבמעשה נשגב זה בקש הקב"ה ללמדנו שעל כל איש ישראל מוטלת החובה להביא מנחת "עני" לפניו יתברך. דהינו שיעסוק ויעמול בתורה הקדושה בכל כוחו, לברר את ההלכה לאמיתה של תורה, בבחינת "סולת" נקיה. וגם שיצוק עליה "שמן" (=מעשים טובים), כלומר, שהתורה שלו תהיה גם בלולה (=מעורבת) במצות ובמעשים טובים.

והנה, לאחר כל העמל והגייעה של האדם בתורה הקדושה, בא הקב"ה (הוא הכהן העליון) ומקיים מצות **קמיצה** בקורבנו של האדם, כפי שכתוב שם: "וקמצו (הכהן) משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה". דהינו, מפל עסק התורה והמצות של האדם, הקב"ה בוחר **קומץ מובחר**, ואותו **קומץ** מובחר הוא שעולה לריח

ניחוח לפניו יתברך (כפי שרמוז: "והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחוח לה").

על-פי האמור לאיר לנו הכתוב (שמות כה, ב): "ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי". דהינו, הקב"ה אומר לישראל: אמנם קשה לעבוד את הקב"ה בשלימות (שהרי יצר האדם רע מנעוריו), אולם למרות זאת מבקש מאתנו הקב"ה: "ויקחו לי תרומה מאת כל איש". דהינו, שתקחו לי לשמי "תרומה" קומץ קטן מעבודתכם, שהיא בתכלית השלימות.

מכל זה נמצא, שתכלית עבודת ה' היא להתנגע ולעמול בעסק התורה והמצוות כדי לברר את האמת מתוך החושך, ולהגיע לתורה ברורה **כסולת** הנקיה. וכל זאת, כדי שעל-ידי כך נוכל להביא מנחת עניו (= "סולת" בלוגה "בשמון") לפניו יתברך, הוא הכהן הגדול, כדי שעל-ידי כך, יקום הכהן הגדול (=הקב"ה) מצות "קמיצה". דהינו, שהוא יתברך יבחר קומץ מובחר מתורתו ומצותיו של האדם, שיעלה לפניו לריח ניחוח. כפי שכתוב: "וקמץ (הכהן) משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה... והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחוח לה". (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ולא תעלה במעלת על מזבחי" (כ' כג')

בסוף פרשת יתרו, מזהירה התורה הקדושה את הכהנים, שלא יעלו אל המזבח באמצעות מדרגות (אלא רק על-ידי כבש משופע), וכמו שכתוב: "ולא תעלה במעלת (במדרגות) על מזבחי". ומדוע כך קבעה התורה? מה פסול בעליה על מדרגות?

מסבירה התורה את אזהרתה: "אשר לא תגלה ערותך עליו". שכן, בעליה במדרגות צריך להרחיב את הפסיעות, ויש בכך מעין גילוי ערוה, דבר שאינו לכבודן של אבני המזבח.

מכאן למדו חז"ל הוראה להתנהגות בין אדם לחברו, כפי שאומר רש"י, על-פי המדרש (ילקוט שמעוני): "והרי הדברים (הם) קל וחומר - ומה (ה)אבנים (=המדרגות) הללו, שאין בהם דעת...אמרה (ה)תורה... לא תנהג בהם מנהג בזיון - חברך, שהוא בדמות יוצרך (הקב"ה), ומקפיד על בזיונו - על אחת כמה וכמה".

בדברי רש"י אנו רואים יסוד חשוב מאד באיסור לבזות את הזולת, שהרי, כאמור, בעליה במדרגות, האבנים אינן מרגישות את הבזיון. ושנית, לא מדובר כאן בהתנהגות של קלות ראש ובזיון, דבר שהוא אסור בכל תחומי המקדש - אלא בעליה במדרגות, שיכולה להתפרש ולהראות כ"מנהג בזיון". ובכל זאת אמרה התורה: "ולא תעלה במעלת (במדרגות) על מזבחי" - יש לנהוג בכבוד באבני בית המזבח.

וזאת, כדי ללמדנו: אם באבנים כך הדבר, קל וחומר בחברך, שנברא "בדמות יוצרך". והואיל וכל אדם נברא בצלם אלקים, אסור לבזותו, וכאשר מבזים את הזולת - פוגעים בקב"ה! וכן, מאחר ו-ה' יתברך רואה ושומע הכל, גם כאשר חברך לא שמע, ולא יודע בכלל שפגעת בו - אין בכך כדי לגרוע מחומרת המעשה!

ולכן יש להיזהר מאד בכבוד הזולת - בכל מצב, גם כאשר האדם אינו יודע ואינו שומע את בזיונו. ואם כך הוא הדבר בפגיעה בזולת - קל וחומר בפיוון החיובי, כשנוהגים אנו בכבוד ובאהבת ישראל עם הזולת. כי כשיש אהבה בינינו, יש בכך ביטוי מצידנו גם לאהבת ה' יתברך ולכבוד שמים, ודבר זה מעורר את אהבתו של הקב"ה לעם ישראל, והוא מרים את כבוד ישראל בעיני העמים, ומחיש את הגאולה. (ע"פ הרבי מלובביץ')
"זכור את יום השבת לקדשו"

רבי איסר"ל היה יהודי עשיר, מבעלי בתים חשובים בפולין לפני ארבע מאות שנה. בבעלותו של רבי איסר"ל היה בית מסחר גדול של אריגי צמר ומשי.

מנהגו של רבי איסר"ל היה, שבכל ערב שבת, בשעה 12:00 בצהריים, כאשר השעון היה משמיע שנים-עשר צלצולים, הוא היה מתפנה מכל עיסוקיו, ומיד סוגר את העסק, ומתפנה לקבל את השבת מלפנתא (גם כאשר באותה שעה נמצאו בחנות אנשים נכבדים וחשובים). וענין זה היה אצלו בבחינת חק שלא ניתן לעבור עליו. ואכן, היה מקפיד על-כך מאד, גם אם הדבר לכאורה היה כרוך בהפסד כספי. כשהשעון היה מצלצל ומודיע שהשעה 12, היה רבי איסר"ל מניח לעסקיו, ופונה להכין עצמו לכבוד שבת קדש.

פעם אחת ביום ששי, הגיע פריץ נודע לחנותו כדי לרכוש סחורה. הפריץ בחר אריגים, וסחר עם היהודי, כאשר לפתע השמיע השעון שנים-עשר צלצולים. "עד כאן!" - השמיע רבי איסר"ל את קולו לכל הנוכחים, וכדרכו עזב את המסחר, ונחפוז אל הדלת, כדי לנעול את החנות. הפריץ הביט בו נדהם. ערימת האריגים כבר הייתה מונחת על השלחן, וכבר עמד לסים את העסקה, אולם, רבי איסר"ל נחפוז לסגור את חנותו. הפריץ נסה לעוצרו רק לדקות ספורות, לטובת סיום העסקה, ולשם תשלום, שהיה גבוה מאד. אולם, דבר לא שנה את דעתו של רבי איסר"ל, גם אם לכאורה הפסיד כסף רב באותו המסחר. הוא שלח את הפריץ ואת יתר הקונים החוצה ונעל את החנות...

אולם, צריכים אנו לדעת, שבזכות שמירת שבת קדש כראוי, לא הפסיד רבי איסר"ל מאומה. שהרי, זכה הוא לבן, שהאיר את עיני העולם בתורתו, הלא הוא רבנו, רבן של כל בני הגולה - רבי משה איסר"ליש, המכונה "הרמ"א", בעל ההגהות ל"שלחן ערוך". **שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!**

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

עֲרַב שַׁבַּת יוֹ' שֶׁבֶט תִּשְׁע"ח (2.2.18) bnei-zion.com ר"ת: 18:19

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי"

עַל הַפְּתוּב, "בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", לְמַדְּנוּ בְּמִדְרָשׁ (פְּסִיקְטָא דְרַב פִּהְיָא (כ)): "הַקַּב"ה לֹא נָתַן (אֶת) הַתּוֹרָה לֹא בְּנִסָּן וְלֹא בְּאִייר, מִפְּנֵי שְׁמֹזֶל נִסָּן טָלָה, וּמֹזֶל אִייר שׁוֹר, וְאִין נָאָה לָהֶם לְקַלֵּס וּלְשַׁבַּח. לְכַךְ נָתַן הַקַּב"ה (אֶת) הַתּוֹרָה בְּסִינּוֹן, מִפְּנֵי שְׁמֹזֶל סִינּוֹן 'תְּאוֹמִים', וְתְאוֹמִים אָדָם הוּא, וְאָדָם יֵשׁ לוֹ פֶּה לְדַבֵּר, וַיִּדְּם לְסַפּוֹק, וְרַגְלִים לְרַקוֹד".

וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנִין זֶה. שְׁכֹן, מְדוּעַ בָּחַר הַקַּב"ה לְתַת אֶת הַתּוֹרָה דוֹקָא בְּחֹדֶשׁ שְׁמֹזֶל 'תְּאוֹמִים' (בְּנֵי אָדָם תְּאוֹמִים)?

יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהַקַּב"ה נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּחֹדֶשׁ סִינּוֹן, שְׁמֹזֶל 'תְּאוֹמִים', כְּדֵי לְרַמּוֹז לָנוּ עַל הַשׁוֹתְפוֹת הַנִּפְלְאָה שֶׁל יִשְׂשַׁכָּר וְזְבוּלָן. יִשְׂשַׁכָּר יוֹשֵׁב לוֹ בְּבֵית הַמְּדָרָשׁ, וְעוֹסֵק בְּתוֹרַת ה' יוֹמָם וְלַיְלָה, וְאִילוּ זְבוּלָן מְסֻתָּבֵב בְּעוֹלָם וְעוֹסֵק בְּמִסְחָר, כְּדֵי לְפָרְנֵס אֶת יִשְׂשַׁכָּר, עַל מְנַת שְׁיוּכָל לְשַׁבַּח בְּמִנוּחָה בְּאַהֲלָה שֶׁל תּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י: "'זְבוּלָן לְחוּף יָמִים יִשְׁכֵּן...'. – עַל חוּף יָמִים תִּהְיֶה אֲרָצוֹ... וְהוּא יִהְיֶה מְצוּי תְּדִיר עַל חוּף אֲנִיוֹת בְּמִקוֹם הַנֶּמֶל, שְׁאֲנִיוֹת מְבִיאֹת שֵׁם פְּרָקְמָטִיא. שֶׁהִיָּה זְבוּלָן עוֹסֵק בְּפְרָקְמָטִיא (=בְּמִסְחָר) וּמְצִיא מְזוּן לְשֶׁבֶט יִשְׂשַׁכָּר, וְהֵם (=בְּנֵי יִשְׂשַׁכָּר) עוֹסְקִים בְּתוֹרָה. הוּא שְׁאָמַר מֹשֶׁה (בְּבִרְכָתוֹ לְשֶׁבֶטִים לְפָנָי מוֹתוֹ): 'שְׁמַח זְבוּלָן בְּצֵאתְךָ, וְיִשְׂשַׁכָּר בְּאַהֲלִיךָ' (דְּבָרִים ל"ג, יח) – זְבוּלָן יוֹצֵא בְּפְרָקְמָטִיא (=בְּמִסְחָר), וְיִשְׂשַׁכָּר עוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּאַהֲלִים".

שׁוֹתְפוֹת נִפְלְאָה זוֹ הִיא בְּבַחֲנִיַּת "הַבְּרִיַּח הַתִּיכּוֹן" – חוֹט הַשְּׂדֵרָה הַמְּחֻזָּק וּמְקִים אֶת קוֹמַת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת. שְׁהָרִי, שְׁנִינוּ בְּמִסְכַּת אָבוֹת (פג', יז): "אִם אֵין קָמַח – אֵין תּוֹרָה, וְאִם אֵין תּוֹרָה – אֵין קָמַח (=פְּרָנְסָה)".

וְנִשְׁאַלְתָּ הַשְּׁאֵלָה, כִּיִּן שְׂאָם "אֵין תּוֹרָה – אֵין קָמַח" ... מָה יַעֲשׂוּ אוֹתָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָעוֹסְקִים בְּמִסְחָר, וְאֵין דַּעְתָּם פְּנוּיָה לְעִסוֹק בְּתוֹרָה כְּרֵאוּי?

(וְהֵן אֵמַת שְׁכָל אָדָם חָיֵב לְקַבּוֹעַ עֵתִים לְתוֹרָה. אֲבָל, הָאֵם מְעַט לִימּוּדוֹ זֶה יִסְפִּיק לוֹ לְ"קָמַח" לְבֵיתוֹ?). וְכֵן יֵשׁ לְשְׂאוֹל עַל אוֹתָם תְּלַמִּידֵי חֻכְמִים, שְׁקִבְלוּ עֲלֵיהֶם עַל תּוֹרָה, אֵיךְ יוּכְלוּ הֵם לְעִסוֹק בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה יוֹמָם וְלַיְלָה בְּלֵי הַ"קָּמַח" (=פְּרָנְסָה) לְבֵיתָם? וְהֵלָא, אִם אֵין "קָמַח" אֵין תּוֹרָה...

אֲלָא, הַתְּשׁוּבָה הִיא, שְׁכָל אֱלוֹ הָעוֹסְקִים בְּעִבּוּדָה וּבְמִסְחָר צְרִיכִים לְהַחְזִיק אֶת יְדֵי לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה, הָעוֹסְקִים בְּתוֹרַת ה' יוֹמָם וְלַיְלָה, וְעַל-יְדֵי כֵךְ נִחְשָׁב לָהֶם כְּאִילוּ הֵם עֹסְקוֹ בְּתוֹרָה. וּכְפִי שְׁפִסְק מַחְבֵּר הַלְכָה בְּרוּרָה בְּשִׁלְחֹן עֲרוּךְ (סִימָן רַמ"ו ס"א): "כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל חָיֵב לְתַלְמוּד תּוֹרָה – בֵּין עָנִי, בֵּין עָשִׁיר, בֵּין שְׁלֵם בְּגוּפוֹ, בֵּין בְּעַל יִיסוּרִים, בֵּין בָּחוּר, בֵּין זָקֵן גְּדוֹל, אֲפִילוּ עָנִי הַמְּחֻזָּר עַל הַפְּתָחִים, אֲפִילוּ בְּעַל אִשָּׁה וּבָנִים חָיֵב לְקַבּוֹעַ לוֹ זְמַן לְתַלְמוּד תּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, שְׁנֵאמַר: 'וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה'. וְיָמֵי שְׂאִי-אֲפָשֶׁר לוֹ לְלַמּוֹד, מִפְּנֵי שְׂאִינוּ יוֹדְעַ כָּלֵל לְלַמּוֹד, אוֹ מִפְּנֵי הַטְּרָדוֹת שֵׁישׁ לוֹ, יִסְפִּיק לְאַחֲרֵים הַלּוֹמְדִים". וְכָתַב עַל זֶה הַרַמ"א, (שְׁכָל מִי שְׁמַחְזִיק אֶת לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה) 'וְתַחֲשַׁב לוֹ כְּאִילוּ (הוּא) לוֹמֵד בְּעִצְמוֹ".

הֵנָּה, מְבוֹאֵר מִכָּאֵן, שֶׁהָעוֹסֵק בְּמִשְׂאָ וּמְתָן צָרִיךְ לְהַחְזִיק אֶת יְדֵי לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה, כְּדֵי שְׁיַחֲשֵׁב לוֹ כְּאִילוּ לְמַד בְּעִצְמוֹ. וְלָכֵן, הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה מְתַפְּרָנֵס מִהָעוֹסֵק בְּמִסְחָרוֹ, שְׁכֵּן "אִם אֵין קָמַח (=פְּרָנְסָה) – אֵין תּוֹרָה".

מֵעֵתָה, יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין, מְדוּעַ בָּחַר הַקַּב"ה לְתַת אֶת הַתּוֹרָה בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, שְׁמֹזֶל 'תְּאוֹמִים'. וְזֹאת, כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ דַּעַת, שְׂאֵין הַתּוֹרָה מְתַקְּיֶמַת, אֲלָא רַק בְּאֲמֻצְעוֹת הַשׁוֹתְפוֹת שֶׁל יִשְׂשַׁכָּר וְזְבוּלָן, שֶׁהֵם בְּבַחֲנִיַּת 'תְּאוֹמִים', בְּהִיוֹתָם מְתַחַלְקִים שׁוּהַ בְּשׁוּהַ בְּתוֹרָתָם וּבְפְרָנְסָתָם, וְעַל-כֵּךְ שִׁבַּח אוֹתָם מֹשֶׁה (בְּבִרְכָתוֹ לְשֶׁבֶטִים לְפָנָי מוֹתוֹ): "שְׁמַח זְבוּלָן בְּצֵאתְךָ, וְיִשְׂשַׁכָּר בְּאַהֲלִיךָ" (דְּבָרִים ל"ג, יח) – זְבוּלָן יוֹצֵא בְּפְרָקְמָטִיא (=בְּמִסְחָר), וְיִשְׂשַׁכָּר עוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּאַהֲלִיוֹ.

יתכן לפרש על-פי זה את ענין בדי הארון שהיו בטבעות ארון הברית, כפי שכתוב בפרשת "תרומה" (כה, י'): "ועשו ארון עצי שטים... ועשית בדי עצי שטים וצפית אתם זהב... והבאת את הברדים בטבעת... בטבעת הארון יהיו הברדים לא יסרו ממנו".

שהנה, ידוע מה שאמרו חז"ל במדרש (שמו"ר לד, ב), שארון הברית, שבו היו שני לוחות הברית, רומז על התורה הקדושה. לפי זה צריכים אנו להבין, למה רומזים שני בדי הארון, שהיו בטבעות הארון, ושמשו להרימו? לפי האמור יש לומר, ששני בדי הארון הם רמז ליששכר וזבולן: הבד הימני רומז על יששכר, עמוד התורה, שעוסק בתורה, והוא בבחינת "ארך ימים בימינה". ואילו הבד השמאלי רומז על זבולן, עמוד גמילות החסדים, שתומך ביששכר, והוא בבחינת "בשמאולה עשר וכבוד". אולם, מזהיר אותנו הכתוב בתורה: "בטבעת הארון יהיו הברדים, לא יסרו ממנו". שכן, יששכר וזבולן צריכים להיות צמודים וקשורים אל הארון, הרומז לתורה. יששכר עוסק בתורה בפועל ממש, ואילו זבולן, העוסק במסחר, תומך בו.

וזהו הטעם שבגללו הזהירה התורה הקדושה: "בטבעת הארון יהיו הברדים, לא יסרו ממנו", כי חובתו של "זבולן", התומך בכספו, להיות צמוד ל"יששכר", עמוד התורה, לתמוך ולסייע לו.

ויש להוסיף מה שאמרו חז"ל, שגם העוסקים בתורה וגם התומכים בהם עתידים להיות יחד בעולם הבא, כמו שכתוב (קהלת ז, יב): "כי בצל החכמה בצל הכסף", ודרשו חז"ל (ויקרא רבה כה, ב): "עתיד הקב"ה לעשות חופה לבעלי המצות אצל בעלי התורה".

ולפי זה אפשר לבאר מה שאמרו חז"ל (סוטה לה), "נשא (ה)ארון את נושאיו", דהינו למרות שנושאי הארון נראים כאילו הם נושאים את הארון בברדים (=מחזיקים את לומדי התורה), לא כך הדבר היה. שכן, האמת היא שהארון נושא את נושאיו, כיון שעיקר ההצלחה של יששכר בעסק התורה, והצלחת זבולן במסחרו, הם בזכות ששניהם קשורים וצמודים אל התורה, ו"לא יסרו ממנו" – שכן, הארון, הרומז לתורה נושא את נושאיו, ולא הם שנושאים אותו. (על-פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

"לא תעשה לך פסל וכל תמונה"

על הכתוב, "לא תעשה לך פסל", אמרו חכמים: האותיות השניות הן אותיות "כעס", רמז למה שאמרו חז"ל בגמרא (שבת קה): "...המקצוע בגדיו בחמתו(=בגלל כעסו הרב), והמשבר כליו בחמתו, והמפורז מעותיו(=כספו) בחמתו – יהא בעיניך כעובד עבודה זרה – (מכיון) שפך (היא) אומנתו של יצר הרע: היום אומר לו 'עשה כך', ולמחר אומר לו 'עשה כך', עד שאומר לו 'עבוד עבודה זרה', והולך ועובד".

ויש להוסיף שעל הכתוב, "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת", כותב תיקוני הוהר (תיקון מח, פה), שבפסוק זה יש אזהרה לכל איש ואשה בישראל שלא להדליק את "אש" הכעס והמריבה בשבת קדש. שכן, על-ידי זה הם גורמים להבעיר את **אש הגיהנום** בשבת.

וזהו הקדוש החמיר עוד יותר על מידת הכעס, ואמר (בראשית כז): "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה". ובמקום אחר מוסיף הוהר הקדוש (תצוה קפה, מתורגם), שכל הכועס – נשמתו הקדושה מסתלקת ממנו. ובמקום הנשמה שורה על האדם **רוח טומאה**. ובנדאי, אומר הוהר, שזהו אדם שמרד בריבונו, בהקב"ה, ואסור להתקרב ולהתחבר עמו. וצריך לדעת, שהשטן מתגרה ל**חרחר ריב** בכניסת השבת. שכן, על-ידי כך לא תסדר האשה את הבית כראוי לכבוד שבת ב"נר דלוק, ושלחן ערוך, ומטתו מוצעת...". וכאשר בליל שבת, ילוה השטן את האדם מבית הכנסת לביתו, ויראה בית מלא **כעס ומריבה**, יוכל לקלל השטן את בני הבית חלילה, והמלאך הטוב יענה "אמן" על הקללות בעל כורחו. לכן צריך לזכור תמיד: "(ש)טוב פת חרבה ושלוח בה, מבית מלא זבחי ריב" (משלי יז, א).

"שבת היא מלזעוק, ורפואה קרובה לבוא"

מסופר על אדם אחד, שלא היה שומר את השבת, והיה פותח את חנותו בשבת. יום אחד, חלה אותו אדם במחלה קשה. הזעיקו בני משפחתו את מיטב הרופאים, והיו נכנסים ויוצאים לפניו, אבל הם לא הצליחו למצוא מזור ומרפא למחלתו, ונואשו מלהצילו. רב אחד פקח נכנס לבקרו, ואמר לו: "כתוב בהלכה, שאם יש חולה ביום שבת, אומרים לו 'שבת היא מלזעוק, ורפואה קרובה לבוא'. כלומר, השבת זועקת מרה על כל מי שמחלל אותה. וכל עוד השבת ממשיכה לזעוק על חרפתה, שמחללים אותה, לא תהיה רפואה. אבל, כשתפסיק לזעוק, אזי ורפואה קרובה לבוא'. על-כן, עליו לקבל על עצמו לשמור את השבת, ומובטח לו שברפת השבת תחול עליו, ויתרפא מחוליו...". ואכן כך עשה, והבריא ברוך השם.

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

ר"ת: 18:19

ערב שבת יז' שבט תשע"ח (2.2.18) bnei-zion.com

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"ויאמר יתרו ברוך ה'... עתה ידעתי כי גדול יהוה מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם"

על הכתוב, "עתה ידעתי כי גדול יהוה מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם", מפרש רש"י: "במים דמו (המצרים) לאבדם (=את ישראל), והם נאבדו במים... (דהינו), בקדחה אשר בשלו, בה (הם עצמם) נתבשלו".

ובאר ה"תולדות יעקב יוסף" (יתרו), שיתרו התפעל מאד ממה שראה, שהקב"ה מעניש את החוטא מידה כנגד מידה - במה שהחוטא חטא, באותו דבר הוא נענש. דהינו, המצרים רצו להטביע את ישראל, והקב"ה הענישם בטביעה.

וכן מצינו (סנהדרין קח"), שדור המבול "ברותחין קלקלו בעביירה, וברותחין נדונו". דהינו, היות וחטאו בתאוות הגוף, שהם רתיחת הדם - נידונו במי המבול, שהיו רותחים, והמיסו את כל אשר בארץ.

וכיוצא בזה צריך לדעת, שאדם החוטא בעיניו (=ראיה אסורה), או בפיו (=לשון הרע) וכו', הוא נענש באותם האיברים שחטא. וכל זאת עושה הקב"ה, כדי שהחוטא ידע לתקן את אשר חטא. וכן, כדי שלא יבוא האדם בטרוניות כלפי שמים, ויאמר "נענשתי, ואין אני יודע על מה?".

מכאן, נמצאנו למדים, שגם בתוך העונש/הדין טמון חסד גדול לאדם, והוא - שיזע מה עליו לתקן. והנה, ידוע ומפורסם שהשם המלא של הקב"ה - "יהוה" - הוא שם של חסד ורחמים גמורים. לעומת זאת, השם של הקב"ה - "אלהים" - הוא שם של מידת הדין.

ולכן אומר יתרו: "עתה ידעתי כי גדול יהוה מכל האלהים". דהינו, עתה ידעתי "כי גדול יהוה", שהקב"ה מתגלה בגדולת שם יהוה (=מידת הרחמים) "מכל אלהים", גם כשהוא מעניש את האדם בשם אלהים (=שם מידת הדין). כפי שלמדנו, שהקב"ה מעניש את האדם מידה כנגד מידה כדי שהאדם ידע במה חטא, ומה עליו לתקן.

בענין זה ראוי להביא את דברי ה"תולדות יעקב יוסף", הכותב בשם הבעש"ט הקדוש: "כֹּל אָדָם יִמָּצָא בְּדִין (=בענין), שֶׁרֶשׁ שֶׁל חֶסֶד (=דבר טוב), (ואז) נַעֲשֶׂה הַכֹּל חֶסֶד, וְנִמְתָּק הַדִּין... (=הענין מתבטל)".

על-פי באור דבריו הקדושים של הבעש"ט הקדוש, למדים אנו, ששרש מידת הדין הוא בעצם חסד (=הדין/הענין הוא בעצם חסד/טובה). שהרי, אין הקב"ה מעניש את האדם כנקמה חס ושלום. אלא, מטרת ותכלית הענין היא רק לטובת האדם, כדי להחזירו למוטב, ולמַרְק (=לנקות) את עוונותיו, כמו שכתוב (דברים ח', ה'): "וַיִּדְעַתְּ עִם לִבְבְּךָ כִּי כֹאֲשֶׁר יִיָּסֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ, ה' אֱלֹקֶיךָ מִיִּסְרְךָ" - המטרה של הענין היא לטובת הבר.

ומכיון שפך, ושרש מידת הדין הוא מידת החסד, מוכרח שבתוך הדין (=הענין) טמון חסד (=טוב) גמור, אלא שהוא בהסתרה. ולכן, כאשר האדם מאמין בכך, ומחפש וגם מוצא את החסד והטוב שטמון בתוך הדין/הענין - בכך הוא ממתיק מעליו את הדין, והופך את הדין/הענין לחסד/לטוב.

על-פי זאת, מבאר ה"תולדות" את מה שמצינו בגמרא (תענית כא'), על נחום "איש גם-זו", שהיה נוהג לומר על כל צרה - "גם זו לטובה", ועל-ידי כך נהפכו לו כל הצרות לחסדים. והענין הוא, שנחום "איש גם-זו", בגדל אמונתו בה' יתברך, האמין באמונה שלמה, שמאתו (=מה') לא תצאנה הרעות, ומצא וגלה בכל מעשה של דין וצרה, את החסד הגדול שטמון בו (=באותו מעשה), ועל-ידי כך המתיק את הדין והפך באמת את הכל לטובה.

"ויום השביעי שבת לה"

שמעתי על בתו של הרב פינקוס זצ"ל, שהיתה מתפללת בהדלקת נרות שבת, כאילו זו היתה שעת הנעילה ביום כיפור. ותמיד היתה אומרת לכלן (=חברותיה ומכרותיה): הדלת פתוחה להקב"ה, וטפס מי שלא מבקש! איך אפשר ברגעים כאלה לא לבקש?! עכשיו בזמן הדלקת נרות שבת - זה הזמן! בהדלקת נרות שבת, זו העוצמה שלך!

"והייתם לי סגלה מכל העמים" (טוב להדות לה' ולזמר לשמך עליו, להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות")

מגיל צעיר גדל דניאל בבית סבתו, ואת הוריו זכר אך בקושי. דניאל היה בן שלש כאשר הוריו נהרגו

בתאונת דרכים מחרידה, וסבתו נותרה הנפש הקרובה היחידה בעולמו המרוסק. לא בקלות אפשרו העובדים הסוציאליים לסבתא הקשישה לאסוף לביתה את היתום הפעוט. "רק לפני כמה חודשים אבדת את בעלך, ועכשיו את בנד ופלתך" - אמרו לה - "פיצד תוכלי להתמודד עם גידולו של ילד קטן שמצריך כוחות רבים כל-כך?".

אבל הסבתא עמדה על דעתה. "אין לי זמן לחשוב על מה שאבדתי. עלי להתרכז במה שנותר לי!" - אמרה, ואכן קבלה לידיה את דניאל.

היא לקחה אותו יד ביד לגן הילדים, הלכה לאסיפות ההורים בבית הספר, עודדה אותו בלימודים בתיכון, חפחה לו עם תבשיל חם כשחזר מהצבא, והתרגשה יחד איתו כאשר התקבל ללימודי רפואה באוניברסיטה.

שנתיים נוספות חלפו, ומצב בריאותה של הסבתא הלך והדרדר. היא לא יכולה היתה להמשיך לגור בבית ללא עזרה צמודה, והשגחה רפואית מתמדת. בעצה אחת עם דניאל, החליטה הסבתא לעבור לבית אבות, שם תזכה לטיפול מסור.

לקראת יום מעברה של סבתו לבית האבות, הגיע דניאל לעזור באריזת חפציה ובגדיה. "אני רוצה לקחת איתי גם את הפסנתר", בקשה הסבתא. דניאל ידע, שעד התאונה סבתו היתה מנגנת בפסנתר. אך, מאותו יום מר, היא לא הרימה את מכסה הפסנתר, ולא פרטה על קלידיו אפילו פעם אחת. "את רוצה לקחת את הפסנתר?", תמה דניאל, "אבל את לא משתמשת בו, סבתא..."

"אני בהחלט משתמשת בו!", השיבה הסבתא. דניאל רצה לומר, ש"להניח תמונות על פסנתר, זה לא נקרא להשתמש בו", אבל עצר בעצמו ולא אמר דבר. אם לסבתו האהובה חשוב להעביר את כלי הנגינה לחדרה שבבית האבות, הוא יעשה זאת. זה בודאי יקל עליה את המעבר לסביבה החדשה.

חודשים אחדים לאחר שהסבתא עברה לבית האבות, היא נחלשה, עד שבקושי יכולה היתה לרדת ממיטתה. באותה תקופה מצא דניאל את בחירת לבו, ועמד להינשא לה. כאשר הגיע להציגה בפני סבתו, התלהבה פלתו מפלי הנגינה. היא היתה פסנתרנית מחוננת, והבחינה מיד שזה כלי יקר ביותר, אך דניאל הזהיר אותה מראש, שלא לפתוח את הפסנתר, ולא לנסות לנגן עליו, משום שזה עגון רגיש אצל סבתו.

הסבתא הספיקה להשתתף בחתונתו של דניאל, ולאחר כמה שבועות נפטרה. יום אחד, פתחה רעייתו של דניאל את הפסנתר, ונסתה להקיש על הקלידים. שום צליל לא בקע מפלי הנגינה. היא נקשה חזק יותר, ועכשיו בקע קול חלוש ועמום.

"צריך להזמין מכון פסנתרים" - אמרה לדניאל - "שנים לא נגנו על הפסנתר הזה...". תוך כדי הדברים היא פתחה את המכסה העליון של כלי הנגינה, והביטה פנימה, וקריאת הפתעה פרצה מפיה: "דניאל, בא תראה!".

דניאל מהר להתקרב, והציץ פנימה. הפסנתר היה מלא פתקאות קטנות, מקופלות היטב, שנקרעו ממחברות ישנות, פנקסים קטנים, נירות אריזה חומים, קבלות וחשבונות, פתקים של מכולת, וכל דבר שניתן לכתוב עליו. "מה זה?", שאל דניאל בפליאה.

הוא הכניס את ידו, ושלף את אחד הפתקים. הוא זיהה מיד את כתב ידה הרועד של סבתו. "תודה אלקים על הנס שעשית לי, שדניאל התחתן עם בחורה כל-כך מוצלחת", קרא.

הוא פתח פתק נוסף, וקרא: "תודה אלקים על הנס הקטן שעשית לי - בקשתי שדניאל יבוא לבקר, והוא הגיע". דניאל הנרגש החל להוציא את הפתקים הרבים, ומידי פעם פתח אחד מהם, וקרא בו:

"תודה אלקים על הנס שעשית לי - חשבתי שהמקרר התקלקל, התפללתי שזה לא יקרה, ועכשיו הכל בסדר". "תודה אלקים, על שילד נחמד עזר לי לסחוב את סלי הקניות הכבדים עד הבית..." "תודה אלקים שהעוגה שהכנתי לקראת האורחים הצליחה כל-כך..." "תודה אלקים על שהיה לי כסף לשלם את חשבון החשמל..."

השעות חלפו, דניאל ואשתו אחוזי ההתרגשות המשיכו לקרוא בפתקי ההודיה הרבים שכתבה סבתו לאורך כל השנים. כל דבר טוב שארע לה היה נס - וגם בדברים הרעים היא מצאה תמיד צדדים טובים. כתבה על פתק, והכניסה אל תוך הפסנתר.

השטיח כבר היה מלא בערימות של פתקאות והפסנתר היה ריק כמעט לחלוטין. דניאל שלח יד למעמקי הפסנתר, והוציא את הפתק האחרון... שבו היה כתוב כך: אלקים, לקחת אליך את בעלי, את בני ופילתי, אבל הצלת את נכדי דניאל. אני כל-כך מודה לך על הנס שעשית לי! עכשיו יש לי סיבה לחיות..."

אכן "טוב להדות לה' ולומר לשמך עליון, להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות" - תנבים להודות לו יתברך על כל דבר ודבר.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

ר"ת: 18:19

bnei-zion.com (2.2.18)

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

הַפְּטָרָה: "בְּשֵׁנַת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"ויחן שם ישראל (נגד ההר)"

ידוע הדבר, שכאשר קבלו ישראל את התורה בסיני, הנה, לפני-כן התעורר השלום והאחדות בכל ישראל, כמבואר במדרש (ויקרא רבה ט', טז): "גדול השלום, (מפיון) שבכל המסעות כתוב (במדבר לג') 'ויסעו ויחנו', נוסעים במחלוקת וחנוים במחלוקת. פיון שבאו כלם לפני הר סיני, נעשו כלם חנייה אחת, הדא הוא דכתיב (שמות יט'): 'ויחן שם ישראל (נגד ההר)'. 'ויחנו (שהוא לשון רבים)... אין כתיב כאן, אלא 'ויחן שם ישראל'. ופרש רש"י (שם): "'ויחן (שהוא לשון יחיד)... - פאיש אחד בלב אחד."

וצריכים אנו להבין ענין זה. שכן, מדוע דוקא כאשר הגיעו ישראל למדבר סיני להר חורב היו באחדות ושלום "כאיש אחד בלב אחד"?

נקדים להביא מה שידוע מדברי חז"ל, שכאשר נגלה הקב"ה למשה בחורב (בסנה), ובקש לשלוח אותו לגאול את ישראל, מסרב משה ללכת בשליחות הקב"ה (וזאת במשך שבועה ימים תמימים!).

ולכאורה תגובת משה רבנו תמוהה. הרי עם ישראל סובלים את על העבדות הנוראה, פרעה משעבד אותם בעבודת פרך, הורג ורוצח כל יום מאות ילדים יהודים, אם כן, מדוע מסרב משה ללכת להוציא אותם ממצרים, ואומר להקב"ה: "שלח נא ביד תשלח"? היתכן!

אלא, אומרים חז"ל, שמשה רבנו, בהיותו צעיר מאהרן, לא רצה לפגוע באחיו הגדול, שנשא בעל הנהגת עם ישראל בגלות (בעת שמשה שהה במדין). ולכן לא רצה ללכת לגאול את ישראל. שכן, גאולה שכזאת, שבה הקב"ה גואל את ישראל בדרך נסית, לא תתכן שתבוא על חשבון פגיעה של אדם בחברו, (וכל שכן פגיעה באח הבכור).

אולם, לאחר שהקב"ה מבשר ומבטיח למשה שאהרן ישמח על-כך שמשה הוא גואלם של ישראל, כפי שכתוב: "ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי... הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבבו". רק אז מסכים משה רבנו ללכת בשליחות הקב"ה להוציא את ישראל ממצרים.

ואכן, באותו מקום סמוך להר סיני נפגש משה רבנו עם אהרן אחיו, ושמח עמו שמחה גדולה, כפי שכתוב: "ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדבר וילך ויפגשו בהר האלהים וישק לו".

הרי לנו, שבאותו מקום בהר חורב/סיני ארע מעשה נאצל, שכל כלו חדור באהבה ובאחדות ישראל. ומאחר ויש לנו יסוד גדול מדברי חז"ל, שכל מקום שנעשה בו מעשה טוב או מצוה משאיר רושם עז באותו המקום. על-כן, מאותו מעשה של אהבת אמת שהיתה בין משה לאהרן נשאר באותו מקום רשימו (=רושם) של אהבה ואחדות. ולכן, כאשר באו ישראל לסיני, וחנו שם בתחתית הר סיני, הושפע להם מאותו מקום שפע של קדושה ואחדות מאותו מעשה של האחים הקדושים, משה ואהרן, וממילא באו כל ישראל לאחדות גמורה ושלמה, כפי שכתוב: "ויחן שם ישראל" - פאיש אחד בלב אחד.

יסוד זה מצינו גם במדרש (שיר השירים רבה א', ג), שם מבואר שבבית מדרשו של רבי אלעזר בן הורקנוס היתה אבן אחת מיוחדת, שעליה היה יושב ודורש רבי אלעזר לתלמידיו.

והנה, "פעם אחת נכנס ר' יהושע, התחיל נושק אותה האבן, ואמר: האבן הזאת דומה להר סיני, וזה שישב עליה (רבי אלעזר בן הורקנוס) דומה לארון הברית".

כלומר, אותה האבן שעליה ישב רבי אלעזר בן הורקנוס ומסר שם דרשות ושיעורים נתקדשה היא עצמה, עד שרבי יהושע היה מנשקה מגודל קדושתה, שכן, חש בה שהיא כהר סיני. (על-פי זה יובן לנו גדל המשיכה העצומה של רבבות ישראל למקומות הקדושים, דוגמת "הפּוֹתֵל הַמְעַרְבִי", הר מירון וכו'. שכן, מקומות אלו נטהרו ונתקדשו בקדושה עליונה, עד שגם אחרי אלפי שנים נשאר שם רושם עז וחזק של קדושה וטהרה).

על פסוק זה שואל מֶרְן האדמו"ר רב "שֶׁר שְׁלוֹם" מִבְּעֶלְזָא, מִדּוּעַ מִתְחִיל הַפְּסוּק בְּלִשׁוֹן רַבִּים - "רֹאִים" - וּמִסְתִּים בְּלִשׁוֹן יְחִיד - "וַיִּרְא"?

כְּדִי לְהַסְבִּיר שְׂאֵלָה זוֹ, שׂוֹאֵל מֶרְן שְׂאֵלָה נּוֹסֶפֶת: כְּתוּב בְּסִפְרֵי יִשְׁעֵיהוּ (יא', ט'), שְׁלַעְתִּיד לְבּוֹא כְּשִׁיבּוֹא מְשִׁיחַ צְדִקְנוֹ, תִּתְמַלֵּא הָאָרֶץ דְּעָה וְחֻכְמָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "...כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים". הַכּוֹנֵה הֵיא, שְׁלַעְתִּיד לְבּוֹא, בְּקֶץ הַיָּמִים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד יִתְמַלֵּא וַיִּתְפָּסֶה דְּעָה וְחֻכְמַת ה', בְּאוֹתָהּ הַמִּידָה כְּמוֹ שֶׁהַמִּים מְכַסִּים אֶת הַיָּם.

שׂוֹאֵל עַל-כֵּן מֶרְן האדמו"ר רב "שֶׁר שְׁלוֹם", כִּיצַד יִתְכַן הַדְּבָר שְׁכָלֵם יִהְיוּ מְלֵאִים בְּחֻכְמַת ה' יִתְבָּרַךְ לְלֵא הַבְּדֵל? אֵיךְ אִישׁ פְּשוּט יוּכַל לְהַשְׁתּוֹת לְצַדִּיק בְּעַל מִדְרָגָה?

אָלָא, עוֹנֶה מֶרְן "שֶׁר שְׁלוֹם": הִנֵּה, הַיָּם נִרְאֶה מְלֻמְעָלָה שׁוֹה וּבְגוּבָה אֶחִיד - אוֹלָם יוֹדְעִים אָנוּ שְׂלֵא כֵּן הַדְּבָר. שְׁכּוֹן, גּוּבָה קְרַקְעִית הַיָּם שׁוֹנֶה לְגַמְרֵי: יֵשׁ בָּהּ מְקוֹמוֹת גְּבוּהִים וַיֵּשׁ גַּם נְמוּכִים, יֵשׁ בָּהּ הָרִים, וַיֵּשׁ בָּהּ גְּאִילוֹת. וְכֵן הַדְּבָר יִהְיֶה גַם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים: כְּלָפִי חוּץ יִרְאֶה כְּאִילוֹ כָּלֵם שׁוֹיִם בְּדְעָה וּבְחֻכְמָה, (כְּמוֹ הַמִּים, שְׁנִרְאִים מְלֻמְעָלָה בְּגוּבָה אֶחִיד). אֵךְ לְאֵמִיתוֹ שֶׁל דְּבָר, כָּל אֶחָד יִזְכֶּה לְהִתְמַלֵּא דְּעָה בְּעַמְקֵי שׁוֹנֶה, לְפִי מִדְרָגָתוֹ, כְּמוֹ קְרַקְעִית הַיָּם הַשׁוֹנֶה בְּגוּבָהּ.

וְכֵן הַדְּבָר גַּם לְגַבֵּי פִרְשָׁתֵנוּ, פִּרְשַׁת "יִתְרוֹ": "וְכָל הָעַם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת" - כָּל הָעַם, אֶפְיִלוֹ פְּשוּטֵי הָעַם זְכוּ לְרֹאוֹת בְּגִילוּי הַשְּׂכִינָה, בְּבַחֲיִנַת פְּנֵי הַיָּם שְׁנִרְאִים שׁוֹיִם. אֵךְ לְגַבֵּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד הִיְתָה רְאִיתוֹ בְּצוּרָה שׁוֹנֶה, וְזֹאת לְפִי מִדְרָגָתוֹ. לְכֵן כְּתוּב בְּסוֹף הַפְּסוּק בְּלִשׁוֹן יְחִיד: "וַיִּרְא הָעַם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרַחֵק" - כָּל אֶחָד וְאֶחָד רָאֶה לְפִי מִדְרָגָתוֹ וְהַשְּׂגָתוֹ. (עַל פִּי "אוֹרְהַ שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְהַ"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) "וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ... אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ"

תְּלַמִּידֵינוּ שֶׁל רַבֵּי שְׂמוּאֵל יִצְחָק שׁוּר שְׂאֵלוֹ אוֹתוֹ: חֻכְמֵינוּ זַ"ל אוֹמְרִים (אבוֹת ו', ב'): "בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בֵּית קוֹל יוֹצֵאת מֵהָר חוֹרֵב וּמְכַרְזֵת וְאוֹמְרַת: אוֹי לְהֵם, לְבְרִיוֹת, מַעֲלִבוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה". וּמִפְּנֵי מָה אֵין אָנוּ שׁוֹמְעִים אֶת אוֹתָהּ בֵּית קוֹל? אָמַר לְהֵם רַבֵּי שְׂמוּאֵל יִצְחָק שׁוּר: כְּתוּב בְּתוֹרָה "וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ". וְכִי הוּא בְּלִבְד שְׁמַע וְאַחֲרִים לֹא שְׁמַעוּ? וְהֵלֵא כְּתוּב גַּם "שְׁמַעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן" - כָּלֵם שְׁמַעוּ "אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ".

מִכָּאֵן אָנוּ לְמַדִּים שְׁשִׁמְיעַת הַקּוֹל תְּלוּיָה בְּעִיקָר בְּשׁוּמַע. כָּלֵם שׁוֹמְעִים אֶת אוֹתָהּ בֵּית קוֹל, אָלָא שְׂלֵא כָּל הָאֲזָנִים קְשׁוּבוֹת, וְלֹא כָּל הַלְּבָבוֹת שׁוֹיִם (=פְּתוּחִים). יֵשׁ מִי שֶׁהַקּוֹל חוֹדֵר לְאוֹזְנֵינוּ וּמִתְנַגֵּן עַל נִימֵי לְבוֹ כְּכִינוֹר, וּמַעוֹרֵר אֶת נַשְׁמָתוֹ לְחַזוֹר בְּתִשׁוּבָה לְאַבְיוֹ שְׁבַשְׁמִים, וַיֵּשׁ מִי שְׂאוֹתָהּ בֵּית קוֹל רַק תּוֹפֶפֶת לוֹ עַל אֲזָנוֹ בְּלִבְד, וְאֵל לְבוֹ אֵינָה מְגִיעָה וְאֵינָה חוֹדֶרֶת.

עַל יִתְרוֹ הַתּוֹרָה מַעִידָה "וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ", כִּינּוֹן שֶׁהוּא רָצָה לְשׁוּמַע, וַיִּדַע וְהִבִּין אֶת מַשְׁמַעוֹת מָה שְׁשָׁמַע - אוֹדוֹת הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת שְׁעָשָׂה הַקַּב"ה עִם יִשְׂרָאֵל, וְהַסִּיק אֶת הַמַּסְקָנוֹת הַמִּתְבַּקְּשׁוֹת מִכֵּן - שִׁישׁ מְנַהִיג לְעוֹלָם. וּבְנוֹסָף, עָשָׂה יִתְרוֹ מַעֲשֶׂה, בְּכֵן שְׂבָא בְּפַעַל לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה. לְכֵן זָכָה לְהִיפָּנֵס וְלְחַסוֹת תַּחַת כְּנִפְי הַשְּׂכִינָה. וְלֹא עוֹד, אָלָא שְׂזָכָה שְׁפָרְשָׁה גְדוֹלָה בְּתוֹרָה נְקִרְאת עַל שְׂמוֹ.

"וְהִיִּתָּם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים"

פַּעַם רָצָה הַרְהַ"ק רַבֵּי לױ יִצְחָק מְבַרְדִּיטְשׁוֹב זִיע"א לְמַצּוֹא דְּבָר טוֹב בְּיִשְׂרָאֵל, כְּדִי שְׂעַל-יְדֵי כֵּן הוּא יוּכַל לְהַמְלִיץ טוֹב עֲלֵיהֶם לְפָנֵי שׁוֹכֵן מְרוֹמִים. עַל-כֵּן, עַמְד וְחֻכָּה בְּרַחוּב בְּאַמְצַע הַחוּרְף, בְּשִׂיא הַקּוֹר. לְפִתְעָה רָאֶה אִישׁ פְּשוּט עֲנִי וְאַבְיוֹן, לְבוּשׁ סְחָבוֹת, יַחַף וְרוֹעֵד מִחַמַּת הַקּוֹר, וְטָלִית וְתַפְלִין בְּיָדוֹ, וְהוּא רָץ לְכִינוֹן בֵּית הַכְּנִסֶּת לְתַפִּילַת שַׁחֲרִית. רַבֵּי לױ יִצְחָק עָצְרוּ מִיָּד, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ: בְּנִי, לֵאמֹן אֶתָּה רָץ בְּמִזְג אֲוִיר כָּל-כֵּן קֶשֶׁה? לֹא מוּטָב שֶׁתֵּשֵׁב בְּבֵית וְלֹא תִקְפֹּא מִהַקּוֹר? עֲנֶה לוֹ הָעֲנִי: רַבֵּי, הַנְּנִי רָץ לְהִתְפַּלֵּל. שְׂאֵל אוֹתוֹ שׁוֹב רַבֵּי לױ יִצְחָק: וְכִי אֵינְךָ יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵיתְךָ? הַשִּׁיב לוֹ הָעֲנִי: אֲבָל בְּבֵית הַכְּנִסֶּת אוּכַל לְשׁוּמַע "קְדוּשָׁה" וְ"בְרַכּוֹ" וְ"אָמֵן" הֵיא שְׂמִיָּה רַבָּא", וּבְבֵית אָנִי מְנוּעַ מִכָּל אֵלוֹ. כְּאַשְׁרַ הַרְהַ"ק מְבַרְדִּיטְשׁוֹב נֶסֶה בְּכָל זֹאת לְשַׁדֵּל אוֹתוֹ בְּכַמָּה מִינֵי טַעֲנוֹת, שְׁיַחֲזוֹר וַיִּתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ, הוֹרִיד הָעֲנִי אֶת נַעְלוֹ בְּכֵדִי לְהַכּוֹת בּוֹ אֶת הַצַּדִּיק, וְאַף הָרִים אֶת קוֹלוֹ וְצַעַק: רַבּוֹתֵי, תִרְאוּ אֵינָה רַב יֵשׁ לָנוּ... הוּא רוֹצֵה לְמְנוּעַ מִמֶּנּוּ לְלַכֵּת לְבֵית הַכְּנִסֶּת.

אוּ אֵז הַתְּחִיל רַבֵּי לױ יִצְחָק לְצַעֲקוֹ: רִיבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם: רָאֶה נָא כְּמָה בְּנִיךְ הֵם חִזְקִים בְּעַבּוּדוֹתֶיךָ, כְּמָה נִיסִיתִי לְפִתּוֹתוֹ שְׁיִתְפַּלֵּל בְּבֵית, וְהוּא בְּאַחַת, אֵינּוּ שׁוֹמַע לִי, וְעוֹד מוּכֵן לְהַרְבִּיץ לִי לְכַבּוֹד שְׂמִים...

וְעַל-כֵּן אָמַר הַרְהַ"ק מְרוֹזִין זִיע"א: הֵלֵא מְקַרָּא מְפּוֹרָשׁ הוּא: "הִיָּה אֶתָּה לְעַם מוֹל הָאֱלֹהִים" - דְּהִינּוּ אֶתָּה תְּנַסֶּה אוֹתָם שְׁיִהְיוּ מוֹלֻנְגָד אֱלָקִים, וְהֵם כְּמוּכָן לֹא יִרְצוּ לְשׁוּמַע. וְאַחֲר-כֵּן "וְהַבַּאת אֶתָּה אֶת הַדְּבָרִים אֶל הָאֱלֹהִים" - לְהַמְלִיץ טוֹב עֲלֵיהֶם, וְלְהַזְכִּיר אֶת זְכוּתָם לְפָנֵי ה' יִתְבָּרַךְ.

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

ר"ת: 18:19 יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 17:53

בני-ציון (2.2.18) bnei-zion.com

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בְּנֵי צִיּוֹן

"אוריתא וקודשא בריך הוא וישראל – פלא חד" (=התורה, הקב"ה וישראל כלם אחד) ("אחרי מות" עג)

על הכתוב, "ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה", שואלים חז"ל, מדוע נגלה הקב"ה למשה דוקא מתוך הסנה, שהוא שיח קוצני?

ועונה רש"י: "מתוך הסנה (=שיח קוצני), ולא אילן אחר, משום 'עמו אנכי בצרה'".

דהינן, הקב"ה התגלה למשה מתוך הסנה הקוצני, כדי לרמוז לו, ש"עמו אנכי בצרה" (תהילים צא, טו) – שהוא כביכול מצטער בצערם של ישראל.

והנה, אומר הזוהר הקדוש ("אחרי מות" עג): "ג' דרגין אינון מתקשרין דא בדא: קוב"ה, אוריתא וישראל" (=שלשה שלבים מתקשרים זה עם זה – הקב"ה, התורה וישראל). ועוד פתוב בזוהר: "אוריתא וקודשא בריך הוא וישראל – פלא חד" (=התורה, הקב"ה וישראל כלם אחד).

וצריכים אנו להבין את עמק הקשר המיוחד בין הקב"ה, התורה וישראל, שעליהם אומרים חז"ל "פלא חד הוא" (=כלם אחד הם).

והענין הוא, כי, לכאורה, יש מרחק רב בין הקב"ה, שהוא נעלה ונשגב, לבין ישראל, שנמצאים למטה בעולם הזה. אולם, על-ידי עסק התורה מתקשרים ישראל עם הקב"ה, כי התורה היא המתברת ומקשרת בין ישראל לבין אביהם שבשמים.

וכפי שכתב ה"שפת אמת" (קדושים תרג"ז): "התורה ממוצעת בין קדושת הקב"ה לקדושת ישראל... (ו)יש בה (=בתורה) חלק הנותן וחלק המקבלים". דהינן, החלק הנותן, הוא התורה שבכתב שנתנה מהקב"ה, ו"החלק המקבלים", היא התורה שבעל-פה, שקבלו חכמי ישראל.

ויש להוסיף מה שכתב ה"ישמח משה" (על-פי המבואר בזוהר חדש, דף צא): "ודע, כי מספר בני ישראל היו ששים רבוא. ואמרו המקובלים, שהם ששים רבוא נשמות, היוצאות מששים רבוא אותיות התורה. (משמע) שרוחניות התורה הם נשמות ישראל. והדור שקבלו את התורה הם היו ששים רבוא נשמות, ואחר-כך, הדורות הבאים אחריהם הם כלם ענפים מהם".

(כפי שגם מביא ה"מגלה עמוקות" (אופן קפו), ש"ישראל" הוא נוטריקון (=ראשי תיבות) יש ששים רבוא אותיות לתורה הקדושה. וזאת, כדי לרמוז, שכל אחד ואחד מישראל הוא כנגד אות אחת מאותיות התורה הקדושה). ולכן נמצא, שמקור החיים של ישראל הוא מהתורה הקדושה.

נמצא לפי זה, שהתורה הקדושה היא שרש חיותם של ישראל, כמו שאנו אומרים בברכת קריאת שמע (תפילת ערבית): "כי הם חיינו וארך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה".

ומכאן נשפיל להבין, כי בגלות מצרים, שאז טרם קבלו ישראל את התורה, היו ישראל בצער לא רק מחמת שעבוד הגוף, אלא גם בצער מחמת שעבוד הנשמה, שהרי עדין לא קבלו את התורה, שהיא כאמור שרש חיותם. ויש לומר, שמטעם זה נגלה הקב"ה למשה מתוך הסנה, כדי לרמוז "עמו אנכי בצרה". כלומר, גם הוא יתברך שרוי בצער גדול, כל עוד לא קבלו ישראל את התורה, שהרי "אוריתא וקודשא בריך הוא וישראל – פלא חד" (=התורה, הקב"ה וישראל כלם אחד), וקשורים הם זה בזה בקשר אמיץ לא ימוט.

ולכן נגלה הקב"ה למשה דוקא "בלבת אש" שכן כידוע התורה הקדושה נמשלה לאש (כמו שכתוב (ירמיה כג, כט): "הלוא כה דברי פאש נאם ה'") והוסיף הכתוב ואמר "לבת" ראשי תיבות לעסוק בדברי תורה – לרמוז, שהקב"ה משתוקק שישראל יעסקו בתורה הקדושה, כפי ששנינו בגמרא (ברכות ח), כי "מיום שחרב בית המקדש, אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו, אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (=עסק התורה).

עַל הַפְּתוּב הַכְּתוּב (איכה ב', יט), "שפכי כמים לַבַּיִת נִכַח פְּנֵי אֲדֹנָי", כְּתוּב בַּתְּנַח דְּבִי אֵלֶיהוּ רַבָּה (יח): "שפכי כמים לַבַּיִת נִכַח פְּנֵי אֲדֹנָי" – מִכַּאן אָמְרוּ: כָּל תַּלְמִיד חָכֵם שִׁוּשֵׁב וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַקֵּב"ה יוֹשֵׁב כְּנֶגְדּוֹ וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה עִמּוֹ". וְלִכְךָ הִתְכַּוְּנוּ חוֹ"ל בְּאוֹמְרָם בְּגִמְרָא (בְּרֵכוֹת ו'): "אֲפִילוּ אֶחָד שִׁוּשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה – שְׂכִינָה עִמּוֹ". נִפְלֵא לְהוֹסִיף מָה שֶׁכְּתַב הַרְה"ק רַבֵּי חַיִּים מוּוֹלוּז'יִן בְּסִפֵּר "נֶפֶשׁ הַחַיִּים" (שַׁעַר ד', פ"ו), כִּי "הַתּוֹרָה כְּלָה – בְּכֻלָּיָהּ וּפְרֻטֶיהָ וְדִקְדוּקֶיהָ, וְאֲפִילוּ מָה שֶׁתַּלְמִיד קָטָן שׁוֹאֵל מֵרַבּוֹ – הַכֹּל יֵצֵא מִפִּיו (שֶׁל ה') יִתְבָּרַךְ לְמִשֶׁה בְּסִינַי, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רז"ל: 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה'. בְּשַׁעַה שֶׁנִּגְלָה הַקֵּב"ה בְּסִינַי, (כְּדִי) לְתַן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר לְמֹשֶׁה עַל הַסֵּדֶר, מִקְרָא וּמִשְׁנָה, הַלְכוֹת וְאֲגָדוֹת, שֶׁנֶּאֱמָר: 'וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה', (ו) אֲפִילוּ מָה שֶׁהַתַּלְמִיד שׁוֹאֵל לְרַב... וְלֹא עוֹד, אֲלֵא כִּי גַם בְּאוֹתוֹ הָעֵת שֶׁהָאָדָם עוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְמִטָּה, כָּל תִּיבָה (=מְלָה) שְׁמוּצִיא מִפִּיו הֵן הֵן הַדְּבָרִים יוֹצֵאִים, כְּבִיכּוֹל, גַּם מִפִּיו יִתְבָּרַךְ בְּאוֹתוֹ הָעֵת (=הַזְּמַן) מִמֶּשׁ". דְּהֵינּוּ, כְּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹסֵק בְּדְבָרֵי תּוֹרָה כְּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה, כָּל מְלָה שְׁמוּצִיא מִפִּיו, גַּם הַקֵּב"ה בְּאוֹתָהּ הָעֵת שׁוֹנֶה כְּנֶגְדּוֹ, וּמוּצִיא מִפִּיו אֶת אוֹתָן הַתִּיבוֹת.

אוֹלָם, צָרִיךְ לְדַעַת, "(ש) כָּל אָדָם שֵׁישׁ בּוֹ גְּסוּת-רוּחַ, אָמַר הַקֵּב"ה: אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוֹלִין לְדוֹר בְּעוֹלָם...". (סוֹטָה ה'). לְכֵן נִמְצָא, שֶׁכָּל תַּלְמִיד חָכֵם, הַמִּתְגַּאֵה, חָס וְשָׁלוֹם, אֵין הַקֵּב"ה רוֹצֵה לְדוֹר עִמּוֹ בְּכַפִּיפָה אַחַת, וּמִמִּילָא (וְעַל אַחַת כְּמָה וְכִמָּה) אֵין הוּא יִתְבָּרַךְ יוֹשֵׁב כְּנֶגְדּוֹ וְשׁוֹנֶה עִמּוֹ בַּתּוֹרָה. וְהוּא פִירוּשׁ הַפְּתוּב "שפכי כמים לַבַּיִת נִכַח פְּנֵי אֲדֹנָי". דְּהֵינּוּ, בְּשַׁעַה שֶׁהָאָדָם עוֹסֵק בַּתּוֹרָה ה', צָרִיךְ הוּא לְהִיטֵב בְּבַחֲנֵינָת "מִים", שִׁיּוֹרְדִים לְמָקוֹם נְמוּךְ (כְּפִי שֶׁאָמְרוּ חוֹ"ל (תַּעֲנִית ו'): "לְמָה נִמְשְׁלוּ דְבָרֵי תּוֹרָה לְמִים, דְּכַתִּיב: 'הוּי כָּל צְמָא לְכוּ לְמִים?' – (כְּדִי) לֹמַר לְךָ: מָה מִים מְנַחֵינן מְקוֹם גְּבוּהָ וְהוֹלְכִין לְמָקוֹם נְמוּךְ, אִף דְּבָרֵי תּוֹרָה אֵין מִתְקַיְמִים, אֲלֵא בְּמִי שֶׁדַּעַתוֹ שְׁפִלָּה" (=שְׁבִטֵל אֶת הָעֲצָמִיּוֹת וְהָאֲנוּכִיּוֹת שֶׁלוֹ)). שֶׁכֵּן, עַל-יְדֵי כֶּף שִׁיְהִיָּה הָאָדָם בְּבַחֲנֵינָת "מִים", הוּא זוֹכֵה לְ"נִכַח פְּנֵי אֲדֹנָי", שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ יוֹשֵׁב כְּנֶגְדּוֹ (=לְנוֹכַח פְּנֵיו) וְעוֹסֵק עִמּוֹ בַּתּוֹרָה. עַל-פִּי הָאָמּוֹר מִפְּרֶשׁ הַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן אֶת מָה שֶׁאָמַר יִצְחָק לֵיעֶקֶב (בְּרֵאשִׁית כו', כב'): "הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב". וְדָרְשׁוּ חוֹ"ל בְּמִדְרַשׁ (ב"ר סה', כ'): "בְּזִמְנָן שְׁקוּלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב מִצְוֵי בְּבִתֵּי כְּנַסְיוֹת, אֵין הִידִים – יְדֵי עֶשׂוֹ (שׁוֹלְטוֹת בָּהֶם). וְאֵם לֹא – 'הִידִים יְדֵי עֶשׂוֹ' – יְכוֹלִים לָהֶם".

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין, מִדּוּעַ הַכְּפִיל יִצְחָק אֲבִינוּ אֶת לְשׁוֹנוֹ, לֹמַר 'הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב'? אֲלֵא, לְפִי הָאָמּוֹר יֵשׁ לֹמַר, שִׁיִּצְחָק אֲבִינוּ הִתְכַּוְּן לְרִמּוֹז שֶׁאֵם יַעֲקֹב וְזָרְעוֹ יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּשָׁנֵי קוֹלוֹת – דְּהֵינּוּ, שֶׁמִּצַּד אֶחָד יוֹשֵׁב הַתַּלְמִיד הַחָכֵם וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּקוּלוֹ, וּמִצַּד שֵׁנִי יוֹשֵׁב הַקֵּב"ה כְּנֶגְדּוֹ וְעוֹסֵק עִמּוֹ בַּתּוֹרָה בְּקוּלוֹ. הֵנָּה, אִזּוֹ מוּבְטָח לוֹ שֶׁ"אֵין הִידִים יְדֵי עֶשׂוֹ שׁוֹלְטוֹת". וְלָכֵן דְּקָדַק לֹמַר הַפְּתוּב "הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב" – פְּעֻמִּים קוֹל – כְּנֶגְדַּ קוּלוֹ שֶׁל הַתַּלְמִיד הַחָכֵם וְכְנֶגְדַּ קוּלוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ. אֲבָל, הַתַּלְמִיד הַחָכֵם צָרִיךְ לְהִיטֵב בְּבַחֲנֵינָת יַעֲקֹב (=לְשׁוֹן יַעֲקֹב וְשִׁפְלוּת), לְרִמּוֹז שֶׁצָּרִיךְ לְעִסּוֹק בַּתּוֹרָה בְּשִׁפְלוּת רוּחַ, בְּבַחֲנֵינָת מִים, שֶׁרַק אִזּוֹ הַקֵּב"ה שׁוֹנֶה בַּתּוֹרָה כְּנֶגְדּוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ב', יד'): "הַשְּׂמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרֵב". דְּהֵינּוּ, הַקֵּב"ה אֹמֵר לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל "הַשְּׂמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ" – אֲנִי רוֹצֵה לְשִׁמּוֹעַ אֶת קוֹלְךָ בְּעִסְק הַתּוֹרָה. אוֹלָם/אִף הַתְּנַאי הוּא שֶׁ"קוֹלְךָ עָרֵב". "עָרֵב" (=272) פְּעֻמִּים "קוֹל" (=136), לְרִמּוֹז לְךָ, שֶׁצָּרִיךְ לְצַרֵּף גַּם אֶת קוֹל הַתּוֹרָה שֶׁל הַקֵּב"ה, כְּדִי שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ יֵשֵׁב כְּנֶגְדּוֹ וְיַעֲסֹק בַּתּוֹרָה יַחַד עִמָּךְ (בַּתְּנַאי שֶׁתְּהִיָּה, בְּבַחֲנֵינָת מִים), שֶׁאִזּוֹ יִתְהוּוּ שְׁנֵי קוֹלוֹת, בְּבַחֲנֵינָת "הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב".

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחַבֵּב בֶּן רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֲתָן מֹשֶׁה נִסְעִים אֲנַחְנוּ... כִּי ה' דָּבַר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל" (בְּמִדְבָר י" כט')

מִסוּפָּר עַל הַגְּאוּן, רַבֵּי אֵלִיהוּ דְסַלָּר זצ"ל זִיע"א, שֶׁלֹּה פֶּעַם אֶת אֶחָד מִתַּלְמִידָיו, כְּאֲשֶׁר זֶה עָזַב אֶת הַיְשִׁיבָה, וְנִסַּע לְאַרְצָ אַחֲרָת. בְּהַתְּקַרְבָּם אֶל עֶבֶר תַּחֲנַת הַרְכָּבָת, פָּנָה הַתַּלְמִיד אֶל הָרַב, וְאָמַר לוֹ: "בְּרַכְנֵי רַבִּי!" עַמַּד הָרַב וּבְרַכּוֹ: "אֲנִי מֵאֲחַל לְךָ, מִקְרָב לְבִי, שֶׁתִּמְצָא מְקוֹם נַח בְּנִסְעֶתְךָ!" תְּמָה הַתַּלְמִיד וְשָׂאֵל: "רַבְּנוּ, עַד כָּאֵן? הֲלֹא בְּקִשְׁתִּי בְּרַכָּה שֶׁתִּלְוֶה אוֹתִי בְּדַרְכֵי בְּכָל הַחַיִּים, וְאֵילוֹ הָרַב מְבָרְכֵנִי רַק בְּרַכָּה לְנִסְעָה טוֹבָה וְנִעִימָה בְּרַכָּבָת...".

הַשִּׁיב לוֹ הָרַב דְסַלָּר: "אֲכֹן בְּרַכְתִּיךָ לְכָל חַיִּיךָ. כְּנִתִּי הִיָּתָה לְנִסְעָה הַמִּתְמַשְׁכֶּת בְּמִשְׁךָ כָּל הַחַיִּים – הַנִּסְעָה לְקִרְאָת עוֹלָם הַבָּא. וְאֲחַלְתִּי לְךָ, שֶׁלְּאוֹרְךָ כָּל הַנִּסְעָה הַזֹּאת, יִהְיוּ לְךָ תְּנָאִים נוֹחִים...".

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

ערב שבת יז' שבט תשע"ח (2.2.18) bnei-zion.com ר"ת: 18:19

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֵתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל יִדְבַר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת" (כ', טו')

פְּעַם נִפְגַּשׁ אֶחָד הַגְּאוֹנִים עִם הַרְה"ק רַבִּי יִשְׁשַׁכָּר דָּב מִבְּעֵלְזָא זִיע"א, וְרָצָה לְתַהוּת עַל קִנְקָנוּ בַּנְּגִלָּה. פָּתַח וְשָׂאֵל אוֹתוֹ מָה שֶׁהִקְשָׁה הַחִיד"א זִיע"א בְּמַסְכַּת מְגִילָה (ז', ע"ב) עַל הַפְּתוּב בַּגְּמָרָא (תְּחִינָה ז'): "אָמַר רַבָּא מְחִיב אִינִישׁ לְבִסּוּמֵי בְּפוּרִיא עַד דְּלֹא יִדַּע בֵּין אַרוּר הַמֶּן לְבְרוּךְ מְרַדְכִי" (=אָמַר רַבָּא: חֵיב אָדָם לְשִׁתוֹת (יִין) בְּפוּרִים, עַד שְׁלֹא יִדַּע לְהַבְחִין בֵּין אַרוּר הַמֶּן לְבְרוּךְ מְרַדְכִי). וּמִמְשִׁיכָה הַגְּמָרָא: "רַבָּה וְרַבִּי זִירָא עֲבָדוּ סַעֲדַת פּוּרִים בְּהַדִּי הַדְּדִי. בְּתַר דְּאִיבְסוּם, קָם רַבָּה וְשָׁחֲטִיה לְרַבִּי זִירָא. לְמַחַר, בְּעָא רַחֲמֵי עֲלֵיהּ וְאַחֲיִיה. (=רַבָּה וְרַבִּי זִירָא עָשׂוּ סַעֲוֹדַת פּוּרִים. לְאַחַר שֶׁהִשְׁתַּכְּרוּ כַּמִּצּוֹת הַיּוֹם, קָם רַבָּה וְשָׁחַט אֶת רַבִּי זִירָא. לְמַחַר כַּאֲשֶׁר הִתְפַּכַּח רַבָּה מֵהֵינָן, הִתְפַּלֵּל עַל רַבִּי זִירָא, וְהִחִיָּה אוֹתוֹ).

אִם כֵּן, שָׂאֵל אוֹתוֹ גְּאוֹן אֶת הַרְה"ק רַבִּי יִשְׁשַׁכָּר דָּב מִבְּעֵלְזָא, אִיךָ חֲזַר רַבִּי זִירָא לְבֵיתוֹ וְלֹא שָׁתוֹ? וְהָרִי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מֵת, הָאִשָּׁה קוֹנָה אֶת עֲצָמָה בְּמִיתַת בְּעֵלָהּ (=הוֹפְכַת לְהִיּוֹת אֶלְמָנָה), וְצָרִיךְ שׁוּב לְקַדֵּשׁ אוֹתָהּ... אָמַר לוֹ הַרְה"ק רַבִּי יִשְׁשַׁכָּר דָּב מִבְּעֵלְזָא שִׁישׁ רְאִיָּה מְפוּרְשַׁת בַּגְּמָרָא, שְׁמִיתָה לְזִמָּן קָצוּב אִינָה נַחֲשֶׁבֶת לְמִיתָהּ, וּמִמִּילָא הָאִשָּׁה נִשְׁאַרְתָּ נִשׁוּאָה. הִתְפַּלֵּא אוֹתוֹ גְּאוֹן, שֶׁהִיָּה בְּקִי בְּכָל מַכְמָנֵי הַגְּמָרָא, וְשָׂאֵל אֶת הַרְה"ק רַבִּי יִשְׁשַׁכָּר דָּב, בְּאִיזוֹ מַסְכַּת מְדוּבָר. עָנָה לוֹ, שֶׁמְדוּבָר בְּמַסְכַּת שַׁבַּת. אוֹתוֹ גְּאוֹן עָבַר בְּרֵאשׁוֹ עַל כָּל הַמַּסְכַּת, וְלֹא מִצָּא שׁוּם רְאִיָּה...

עָנָה לוֹ הַרְה"ק רַבִּי יִשְׁשַׁכָּר דָּב מִבְּעֵלְזָא: הִנֵּה, עַל הַפְּתוּב (בְּשַׁעַת מִתֵּן תּוֹרָה): "וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֵתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל יִדְבַר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת". דָּרְשׁוּ חו"ל, שֶׁפְּרַחָה נִשְׁמָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּפִי שְׁכַתוּב (שַׁבַּת פַּח): "אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: כָּל דִּיבּוּר וְדִיבּוּר (מִעֲשֻׁרַת הַדְּבָרוֹת) שִׁיָּצָא מִפִּי הַקַּב"ה יִצְתָה נִשְׁמָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר: 'נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ'."

הִנֵּה, מִכַּאֲן יֵשׁ רְאִיָּה שְׁאִין מִיתָה לְזִמָּן מָה נַחֲשֶׁבֶת לְמִיתָהּ. שְׂאָם כֵּן, הָיוּ צְרִיכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְשׁוּב וּלְקַדֵּשׁ אֶת נִשְׁוֹתֵיהֶם! וְלֹא מְצִינּוּ כֵּן כָּלָל, אֲלֹא נִהְפֹּוךְ הוּא – מֹשֶׁה רַבְּנּוּ אָמַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל: "שׁוּבוּ לָכֶם לְאַהֲלֵיכֶם", וְדָרְשׁוּ חו"ל, שֶׁלְאַחַר שֶׁחֲזְרוּ לְאַהֲלֵיהֶם, נִתְבָּרְכוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם בְּבֵן זָכַר מֵאֲשֶׁתּוֹ...

"וְהָיוּ נִכְנָיִם לְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי יִרְדַּה לְעִינֵי כָל הָעָם עַל הַר סִינַי" (יט', יא')

עַל הַפְּתוּב, "וְקִדְשַׁתֶּם הַיּוֹם וּמַחַר... וְהָיוּ נִכְנָיִם לְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי יִרְדַּה ה'", אוֹמְרִים חו"ל בַּגְּמָרָא (שַׁבַּת פַּח), שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנּוּ הוֹסִיף יוֹם אֶחָד מְדַעְתּוֹ, מִשׁוּם שֶׁכָּךְ דָּרְשׁוּ! וְהַסְכִּים הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה, שֶׁהָרִי לֹא נִתְּנָה הַתּוֹרָה בְּיוֹם ו', אֲלֹא בְיוֹם לְמַחַר, בְּשַׁבַּת.

וְצְרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין, מְדוּעַ עָשָׂה ה' כֵּן – לוֹמַר שֶׁהוּא רוֹצֵה לְתַת לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה בְּיוֹם ו', וְלְאַחַר שֶׁמֹּשֶׁה הוֹסִיף יוֹם אֶחָד מְדַעְתּוֹ, הַסְכִּים ה' לְמֹשֶׁה שֶׁהַתּוֹרָה תִּנָּתֵן בְּשַׁבַּת?

תְּחִילָה, נִקְדִּים לְהַבִּיא מָה שֶׁתָּמָה בַּעַל הַ"קְדוּשַׁת לֹוִי" (וְאַתְחַנֵּן, "וַיִּרְדַּה"), אִיךָ אִפְשָׁר שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ, מְלִךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים, אוֹמַר "וְהָיוּ נִכְנָיִם לְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי...!", וְלֹא נִתְקַיֵּם דְּבָרוֹ, בֵּינָן שֶׁמֹּשֶׁה הוֹסִיף יוֹם אֶחָד מְדַעְתּוֹ? וְתַרְצֵן הַ"קְדוּשַׁת לֹוִי" עַל-פִּי הַמְּבֹאֵר בַּגְּמָרָא (בְּבֵא מְצִיעָא נִט'), בְּעֵנֵין הַמַּחְלוּקַת בֵּין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְחַכְמִים, עַל תְּנִינָא עֲכָנְאִי (=תְּנִינָא בְּצוּרַת נַחֲשׁ): "רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטָהֵר (אֶת הַתְּנִינָא), וְחַכְמִים מְטָמְאִים... מֵאִי (=מְדוּעַ נִקְרָא) 'עֲכָנְאִי'? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל: שֶׁהִקִּיפוּ דְּבָרִים כְּעֲכָנְא (=כְּנַחֲשׁ)...".

"בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הִשִּׁיב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כָּל תְּשׁוּבוֹת שְׁבַעוּלָם, וְלֹא קִבְלוּ (חַכְמִים) הֵימְנוּ. אָמַר לָהֶם: אִם הִלְכָה כְּמוֹתִי – חָרוּב זֶה יוֹכִיחַ! נַעֲקַר חָרוּב מִמְּקוֹמוֹ מֵאָה אָמָה... אָמְרוּ לוֹ: אִין מְבִיאִין רְאִיָּה מִן הַחָרוּב. חֲזַר וְאָמַר לָהֶם: אִם הִלְכָה כְּמוֹתִי – אִמַּת הַמֵּים יוֹכִיחַ! חֲזְרוּ אִמַּת הַמֵּים לְאַחֲרֵיהֶם (=בְּמִקּוֹם לְרַדַּת בְּמוֹרְד הַהָר, הַחֲלוּ הַמֵּים לְעֵלוֹת בְּמַעֲלָה

ההר). אמרו לו: אין מביאין ראיה מאמת המים.

חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי – כתלי בית המדרש יוכיחו! הטו(נטו) כתלי בית המדרש ליפול. גער בהם(בכתלים) רבי יהושע. אמר להם: אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה, אתם – מה טיבכם?(מדוע אתם, הכתלים, מתערבים?) לא נפלו – מפני כבודו של רבי יהושע, ולא זקפו – מפני כבודו של רבי אליעזר. ועדין מטין ועומדים. חזר ואמר להם(רבי אליעזר לחכמים): אם הלכה כמותי, מן השמים יוכיחו! יצתה בת-קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר, שהלכה כמותו בכל מקום? עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: (פתוב בתורה (דברים ל')) 'לא בשמים היא' מאי 'לא בשמים היא'? אמר רבי ירמיה: (מפיון) שכבר נתנה (לנו) (ה)תורה מהר סיני (לפאן, לארץ), (ולכן) אין אנו משגיחין בבת קול (משמים), (מפיון) שכבר כתבת בתורה 'אחרי רבים להטות'...". (ולבסוף כאמור נפסקה ההלכה כפי דעת חכמים, ולא כפי דעת רבי אליעזר).

"אשכחיה(פגש) רבי נתן לאלהו (הנביא). אמר ליה(שאל אותו): מאי עביד(מה עשה) קודשא בריך הוא בההוא שעתיא(באותו הזמן)? אמר ליה: קא חייך(חייך), (ו)אמר (ה)קב"ה: נצחוני בני, נצחוני בני".

וזהו שכתוב במתן תורה: "וירד ה' על הר סיני" – דהינו, כאשר הוא יתברך נתן לנו את התורה, היה זה כביכול בבחינת ירידה אצלו, יתברך שמו, שהרי מאז "אין משגיחין בבת קול".

לפי זה, אומר ה"קדושת לוי", הן אמת שהתורה לא נתנה בפועל ביום השלישי, כפי שאמר הקב"ה "היו נכנים ליום השלישי...". אולם, בודאי שנתקים "כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני". שכן, דוקא על-ידי שלא נתנה התורה ביום השלישי, משום שמשה הוסיף יום אחד מדעתו, הנה בכך "ירד ה' לעיני כל העם", היתה זו בבחינת ירידה לפניו יתברך, כיון שמסר את פה התורה לחכמי ישראל.

"כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל"

על הכתוב (ויט, ג), "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל", כותב רש"י: "לבית יעקב אלו הנשים, (ש)תאמר להן בלשון רכה ("תאמר", מלשון "אמירה" מציון לשון רכה). ותגיד לבני ישראל עונשין ודקדוקין, פרש לזכרים, דברים הקשין כגידין (שכן, "תגיד" הוא מלשון קשה כגידין)".

בענין זה מסופר על הגה"ק רבי מאיר שפירא מלובלין זיע"א, שהגיע פעם בעת מסעותיו לתרומה עבור ישיבתו המפורסמת, לבית כנסת בעירה אחת. הרב נעמד על הבמה, והחל לשאת את דבריו. בין הדברים שנשא, הוא הסביר לקהל הרב כיצד הפקירו בימי קדם אנשים את רכושם, וגלו למקום תורה, ופיצד היו האמהות של הדורות הקודמים מוסרות את נפשן ממש למען חינוך יהודי. הקהל נהנה, חנף ומחא כף, אולם לא נמצא אדם שיקום ויאמר שהדברים נגעו ללב, ולכן הוא תורם כד וכד זהובים לטובת הישיבה.

לפתע יצאה מ"עזרת הנשים" אשת סוחר אחד, שהקשיבה לנאום, וכשהיא מפלסת לה דרך בין הקהל הודיעה בקול, כי דבר מה יש בפייה לומר לרב. מיד נגשה היא אל הדוכן, ובפני עם ועדה הפסיקה את הרב בדרשתו, ופנתה אליו בקול רם. "רבי! שעתים שומעת אנכי את קריאתו למען התורה, והנה, אף אדם לא קם והכריז על תרומתו! לבס פתוח לשמוע פנינותיך השופעות, אולם כיסם חתום על חותם וסגור על מסגר! ולכן רבי, אנא, יואיל נא ויקבל ממני את עדיי". ותוך כדי דיבור הניחה על השלחן את כל תכשיטיה - הענק שבצוארה, צמידיה, טבעותיה, נזמיה ושאר תכשיטיה...

כמה נשים, בראותן את האשה עושה מעשה רם ונשא זה, עשו כמעשה, ועד מהרה נערמה על דוכנו של הרב ערימת תכשיטים מבריקים ונוצצים. רבה של לובלין הופתע מההתעוררות, ופנה אל ציבור הנשים, ואמר: "בשעת קבלת התורה נאמר 'כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל'. וחז"ל דרשו: 'בית יעקב אלו הנשים'. ולכאורה, מדוע הקדימה התורה את הנשים, כפי שכתוב 'כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל'? אלא, שראיה לי, שאילו היתה התורה מחכה שהאנשים יבואו ויקבלוה, היתה מחכה עד אין סוף! הלא עיניכם הרואות שדוקא הנשים הן שנגעו ובאו לתרום.

ובכן, אני נוהג לכם, הגברים, את ההזדמנות לפדות את תכשיטי נשותיכם לפי הערכתי". לאחר שהגברים מלאו את הצעתו זו, הוסיף בחינף, ואמר: "כעת ניתן לומר על מה שכתוב בתרומת המשכן (וה), 'ויבאו האנשים על הנשים', שהכונה היא שלאחר שהנשים נתנו את עדיהן לתרומת המשכן, נחפזו גם האנשים לתת, מחשש פו יאחרו את פדיון התכשיטים, והפדיון יעלה להם ביוקר".

ואל האשה שהתחילה במצוה, ששמה היה דבורה, פנה ואמר: "חז"ל דורשים (מסכת מגילה יד). וכן הובא ברש"י שופטים ד, ד), כי דבורה הנביאה נקראת **אשת** לפידות. כינוי זה בא לה מפיון שעשתה לפידות למקדש, והבעירה **אש** כלפיד בבנות ישראל, על-ידי שהלהיבה אותן לדבר מצוה...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

ערב שבת יז' שבט תשע"ח (2.2.18) bnei-zion.com ר"ת: 18:19

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בְּנֵי צִיּוֹן

"זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

על הכתוב בעשרת הדברות (שמות כ', ח'), "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ", דְּרָשׁוּ חוֹ"ל בַּגְּמָרָא (פסחים קו'): "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" – זוֹכְרָהוּ עַל הַיָּיִן בְּכַנְיֹסְתוֹ (=בְּכַנְיֹסֵת הַשַּׁבָּת).

וְצָרִיךְ לְהִבִּין עַנְיָן זֶה. שְׁכֵן, מְדוּעַ צָרִיךְ הָאָדָם לְקַדֵּשׁ אֶת הַשַּׁבָּת בְּכַנְיֹסְתָהּ, וְאִם לֹא קָדַשׁ, אָסוּר לוֹ לְטַעוֹם כְּלוּם? כְּמוֹ שֶׁנֶּפְסֵק בְּשִׁלְחַן עָרוּךְ (או"ח סימן רע"א, סעיף ד'): "אָסוּר לְטַעוֹם כְּלוּם קוֹדֵם שֶׁיִּקְדַּשׁ, אֲפִילוֹ מֵיָם (אָסוּר)".

וּכְתֹב הַ"תּוֹלְעֵת יַעֲקֹב" (סוד הַשַּׁבָּת אוֹת י', "לְקַדֵּשׁ עַל הַיָּיִן"): "וְעַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת, מִהַ שְׁחִיבוֹנוֹ (חו"ל) לְקַדֵּשׁ עַל הַיָּיִן (בְּכַנְיֹסֵת שַׁבָּת), (הוּא) הוֹאִיל (=כִּיּוֹן) וְהַכְּלָה נִכְנָסֵת לַחֹפֶה, (אִם כֶּךָ) צָרִיךְ לְשַׁמְחָה". שְׁהָרִי, הַקִּידוּשׁ עַל הַיָּיִן בְּשַׁבָּת הוּא בְּבַחֲיַנַּת קִידוּשֵׁי אִשָּׁה. שְׁהָרִי, הַשַּׁבָּת הִיא בְּבַחֲיַנַּת כְּלָה, "שַׁבָּת מְלַכְתָּא", וְהִיא בַּת זוּגָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ עַל יָיִן, שְׁמֵבִיא אֶת הָאָדָם לְיַדֵּי שְׁמֻחָה.

(וַיֵּשׁ לּוֹמֵר, שְׁמֻטְעַם זֶה כְּתוּב בַּגְּמָרָא (סְנֵהֲרִין נח'): "בֶּן נַח (=גוֹי) שְׁשַׁבַּת (בְּשַׁבָּת) – חַיֵּב מִיָּתָהּ". שְׁכֵן, שַׁבָּת קָדַשׁ הִיא כְּאִמּוֹר בַּת זוּגָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְדִינָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת הוּא כְּאִשְׁת-אִישׁ. עַל-כֵּן, "בֶּן נַח שְׁשַׁבַּת – חַיֵּב מִיָּתָהּ". וְזֹאת, מִכִּיּוֹן שֶׁהֵבֵא עַל אִשְׁת-אִישׁ חַיֵּב מִיָּתָהּ).

וְהֵנָּה, מִכִּיּוֹן שֶׁיֵּשׁ דְּמִיּוֹן נִפְלָא בֵּין הַשַּׁבָּת לְבֵין בַּת זוּגָם שֶׁל הָאָדָם, אָמְרוּ חוֹ"ל בַּגְּמָרָא (בְּבֵא מְצִיעָא נט'): "...לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם זֶהִיר בְּכַבוֹד אִשְׁתּוֹ. שְׁאִין בְּרָכָה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם, אֲלֵא בְּשִׁבִיל אִשְׁתּוֹ, שְׁנֵאֲמַר (בְּרֵאשִׁית יב'): 'וְלֹאֲבָרָם הֵיטִיב (הַקִּב"ה) בְּעִבּוּרָהּ (=בְּזִכּוֹת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ). וְהֵינּוּ דְאָמַר לְהוֹ רַבָּא לְבַנֵּי מַחוּזָא (=וְזֶהוּ שְׁאֲמַר רַבָּא לְבַנֵּי מַחוּזָא): אוֹקִירוּ לְנַשְׁיָכוּ כִּי הֵיכִי דַתְתַּעְתְּרוּ... (=כְּבָדוֹ אֶת נְשׁוֹתֵיכֶם כְּדֵי שֶׁתַּתְּעַשְׂרוּ).

מְבוֹאֵר מִכָּאן, כִּי עֵיקַר הַבְּרָכָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל הָאָדָם הִיא בְּזִכּוֹת אִשְׁתּוֹ, כְּפִי שְׁאֲמַר הַחֲכָם מִכָּל אָדָם (מְשַׁלֵּי יח, כב'): "מְצָא אִשָּׁה – מְצָא טוֹב, וַיִּפֶּק רְצוֹן מֶה".

וְכֵן הוּא גַם בְּעַנְיָן הַשַּׁבָּת. שְׁכֵן, מֵאַחַר וְהַשַּׁבָּת הִיא בַת זוּגָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּבַחֲיַנַּת אִשָּׁה, אִין הַבְּרָכָה מְצוּיָה בְּבֵיתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא בְּזִכּוֹת הַשַּׁבָּת, כְּמֵאֲמַר הַזֹּהַר הַקְּדוּשׁ (יִתְרוֹ פח'): "כָּל בְּרַכָּאן דְּלַעֲיָלָא וְתַתָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּלִין" (=כָּל הַבְּרַכּוֹת, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, תְּלוּיּוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת).

זֹאת וְעוֹד, כְּמוֹ שְׁאֲמַר רַבָּא לְבַנֵּי מַחוּזוֹ, "כְּבָדוֹ אֶת נְשׁוֹתֵיכֶם כְּדֵי שֶׁתַּתְּעַשְׂרוּ" – כֶּךָ מְצִינּוּ בְּשַׁבָּת, שְׁזוֹכִים לְעִשְׂרוֹת בְּזִכּוֹת שְׁמֻכְבָּדִים אֶת הַשַּׁבָּת, כְּמְבוֹאֵר בַּגְּמָרָא (שַׁבָּת קיח'): "כָּל הַמְּעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת – נוֹתֵנִין לוֹ נַחֲלָה בְּלֵי מְצָרִים (=לֵאלֹא גְבוּלוֹת)". וְעוֹד אָמְרוּ שֵׁם: "כָּל הַמְּעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת – נוֹתֵנִין לוֹ מְשָׁלוֹת לְבוֹ".

בֵּא וְרֵאָה מִהַ שְׁשֻׁנֵינוּ בַּגְּמָרָא (שֵׁם קִיט'): "עֲשִׂירִים שְׁבָאָרְץ יִשְׂרָאֵל, בְּמָה הֵם זוֹכִים? אָמַר לֵיהּ, בְּשִׁבִיל שְׁמַעְשָׂרִין, שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִים יד'): 'עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר'. עֲשֹׂר – בְּשִׁבִיל שֶׁתַּתְּעַשֵּׂר. (וְעֲשִׂירִים) שְׁבַבְבָּל, בְּמָה הֵן זוֹכִין? אָמַר לֵיהּ: בְּשִׁבִיל שְׁמֻכְבָּדִין אֶת הַתּוֹרָה. וְשְׁבַשְׂאָר אֲרָצוֹת בְּמָה הֵן (=עֲשִׂירִים) זוֹכִין? אָמַר לֵיהּ: בְּשִׁבִיל שְׁמֻכְבָּדִין אֶת הַשַּׁבָּת. דְּאָמַר רַבִּי חֵיָא בַר אֲבָא: פַּעַם אַחַת נִתְאַרְחָתִי אֲצֵל בְּעַל הַבַּיִת בְּלוּדְקֵיָא, וְהִבִּיאוּ לִפְנֵי שִׁלְחָן שֶׁל זֶהָב, מְשׁוּי (=נִשְׂאָ עַל-יָדֵי) שֵׁשֶׁה עֲשֹׂר בְּנֵי אָדָם, וְשֵׁשׁ עֲשָׂרָה שְׁלִשְׁלָאוֹת שֶׁל כֶּסֶף קְבוּעוֹת בּוֹ, וְקַעְרוֹת וְכוֹסוֹת וְקִיתוּנִיּוֹת וְצִלוּחִיּוֹת קְבוּעוֹת בּוֹ, וְעָלְיוֹ כָּל מִינֵי מֵאֲכָל, וְכָל מִינֵי מְגָדִים וּבְשָׂמִים... אָמַרְתִּי לוֹ: בְּנֵי, בְּמָה זָכִיתָ לְכֶךָ (לְכָל הָעֲשֹׂר הַזֶּה)? אָמַר לִי: קֶצֶב הֵייתִי, וְכָל בְּהֵמָה שֶׁהֵיָתָה נָאָה, אָמַרְתִּי – תֵּהָא זוֹ לְשַׁבָּת. אָמַרְתִּי לוֹ: אֲשִׁרִיךְ שְׁזוֹכִיתָ, וּבְרוּךְ הַמָּקוֹם שְׁזוֹכָה אוֹתָךְ לְכֶךָ".

נִמְצָא, שְׁכָל הַמְּכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת וּמְעַנְגָהּ בְּמֵאֲכָל וּבְמַשְׁתֵּהּ, זוֹכָה לְהַמְשִׁיךְ שְׁפַע בְּרַכּוֹת לְכָל שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמְּעַשָּׂה, (בְּדִיּוֹק כְּמוֹ הָאָדָם שְׁמֻכְבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ, שְׁזוֹכָה לְשַׁפֵּעַ רַב טוֹב). וְהִבִּיא הַ"רִבִּיד זֶהָב", בְּשֵׁם הַרְה"ק מְלֵאנְצוּט זִיע"א, שְׁ"כְבוֹד שַׁבָּת" הוּא רֵאשִׁי הַתִּיבוֹת שֶׁל דְּבָרֵי הַזֹּהַר (חֲלֵק ב, דף פח, א'): "כָּל בְּרַכָּאן דְּלַעֲיָלָא וְתַתָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּלִין". וְזֹאת, כְּדֵי לְרַמּוֹ שְׁעַל-יָדֵי "כְּבוֹד שַׁבָּת" בְּמֵאֲכָל וּבְמַשְׁקָהּ, זוֹכִים לְהַמְשִׁיךְ שְׁפַע בְּרַכּוֹת לְכָל יְמוֹת הַשְּׁבוּעַ.

ועתה, בא וראה מה שמצינו בענין זה חידוש נפלא בדברי הגה"ק החיד"א, בספרו "דברים אחדים" (ח"ב דרוש כג', דף תלב), שם הוא כותב, על-פי מה שאמרו חז"ל בגמרא (שבת קיט'): "אמר רב חסדא, אמר מר עוקבא: כל המתפלל בערב שבת, ואומר 'ויכלו', שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם, ומניחין ידיהם על ראשו, ואומרים לו (ישעיהו): 'וסר עונך וחסאתך תכופר'. תנאי, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, (מלאך) אחד טוב, ו(מלאך) אחד רע. וכשבא (אותו אדם) לביתו, ומצא גר דלוק, ושלחן ערוך, ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרת כף. ומלאך רע עונה אמן בעל פרחו (=נגד רצונו). ואם לאו, מלאך רע אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרת כף, ומלאך טוב עונה אמן בעל פרחו (=נגד רצונו)".

אם כן, שואל החיד"א, מדוע צריך האדם שילוו אותו לביתו שני מלאכי השרת? וכן, צריך להבין, מה הענין שהם מניחים את ידיהם על ראשו, ואומרים לו: "וסר עונך וחסאתך תכופר"?

אך לפי האמור לעיל, שהשבת היא בת זוגם של ישראל, ברור ומוכן הדבר. שהרי, מצינו שבקדושי אשה צריך שני עדים, כדי שיחולו הקידושין. על-כן שולח הקב"ה שני עדים, הם שני מלאכי השרת, ללוות את האדם לביתו, כדי שיהיו בבחינת עדי קידושין, להעיד שהאדם מקדש את השבת, שהיא בת זוגם של ישראל.

ומהו הענין שאותם מלאכים מניחים את ידיהם על ראשו, ואומרים לו, "וסר עונך וחסאתך תכופר"? על-כך אומר החיד"א: הנה, למדנו בירושלמי (פיכורים פ"ג, ה"ג), שביום החופה מוחל הקב"ה לחתן על כל עונותיו. על-כן, כאשר באים שני המלאכים, לאחר ששמעו את האדם אומר (ב"קבלת שבת") "ויכלו", (שבכך הוא מגלה שהוא בבחינת חתן שנושא אשה, היא שבת מלכתא), הם מלוים אותו לביתו. ובשעה שהוא מקדש את השבת/הקלה, מניחים את ידיהם על ראשו, ואומרים לו: "וסר עונך וחסאתך תכופר", כדין החתן, שביום החופה נמחלים כל עונותיו. (אלו תכן דבריו המתוקים של החיד"א, בתוספת ביאור).

"אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" (כ' ב') (על פי "אורה של תורה")

על הכתוב: "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" שנינו (=למדנו) בגמרא (שבת קה'): "מנין (לנו רמז) ללשון נוטריקון (=ראשי תיבות) מן התורה? - (שכתוב) 'אנכי' - נוטריקון **אנא נפשית כתיבת יהבית**" (אני - נפשי בתורה הכנסתי).

ובאר ה"מאור עינים", שפונת הבורא במלה "אנכי" היא, שהכנסתי (הקב"ה) את נפשי, כפיכול, בתוך כתב התורה, כדי שיוכלו ישראל להתדבק עם אור ה', שבתוך האותיות, וכפי לשונו הקדושה: "...צמצם הקב"ה (את) שכינתו בתוך האותיות של התורה... בכל התורה - (בתורה) שבכתב ובתורה שבעל-פה גם כן, וימלא כבודו את הכל, בכדי... שידבק (ה)אדם את עצמו בתורת ה', ויוכל לחזות בנועם ה' ובזיו קדשו... (ועל-ידי כך) יסיר מעליו (את) טומאת הנחש (=יצר הרע) ואת כוחותיו".

ומסיף ה"תולדות אהרן", שהאור הזה שבתוך האותיות הוא אור אינסופי, המחיה את האותיות, כמו הנפש בתוך הגוף. על-פי האמור, מפרש הוא את כונת הכתוב: "אנכי עמד בין ה' וביניכם", פי מה שאמר הקב"ה במתן תורה "אנכי" - נוטריקון **אנא נפשית כתיבת יהבית** - כדי לרמוז לנו שהקב"ה צמצם עצמו בתוך אותיות התורה, ודבר זה "עומד" (=מקשר) "בין ה' וביניכם", פי על-ידי עסק התורה נדבק האדם ומתקשר עם אור ה' שבתוך האותיות, אור שמגרש מעליו את כוחות הטומאה, וגורם לירידת שפע רב, עליו ועל כל בני ביתו.

"ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה"

הרב יוסף חיים זוננפלד כהן פרב הראשי של העדה החרדית בירושלים בשנים שלאחר מלחמת העולם הראשונה. הוא נודע, בין השאר, באורח חייו הצנועים ובקנאותו המופלגת ביחס לשמירת השבת.

בליל שבת אחד, הגיעה לרב זוננפלד השמועה, שבקרבת מקום מגוריו הבעירו יהודים אש בביתם, והחלו מבשלים בשבת. מיד קם הרב, באמצע סעודת השבת, נטל את כובעו ומעילו, ומהר לאותו מקום שבו גרו מחללי השבת. בהגיעו למקום, לא טרח הרב לנקוש בדת ולקבל רשות כניסה, אלא מיד התפרץ בבהלה אל הדירה, ונקול רועם החל מוכיח את בני הבית על קלקלתם. בעלת הבית, שהיתה אשה משפילה ובעלת נימוסים, פנתה לרב בדברי תרעומת, ואמרה: "האם יאה לרב יהודי להתפרץ בלא רשות לדירת אחרים? הרי אפשר להשמיע דברי הטפה מתוך דרך ארץ ונימוסים, המקובלים בחברה תרבותית". הרב זוננפלד הישיש הטיל בה מבט חמור-סבר, ואמר לה בקול רועם: "כלום (=האם כך היא) דרכו של אדם מן הישוב להתעכב על ענייני נימוסים ודרך ארץ בשעה שהוא רואה את בית חברו עולה באש...? הרי בודאי שבמצב כזה, הוא יתפרץ אל הבית, כדי לכבות את השריפה...".

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

רַב שַׁבַּת יוֹ' שֶׁבֶט תִּשְׁע"ח (2.2.18) bnei-zion.com

רַב שַׁבַּת יוֹ' שֶׁבֶט תִּשְׁע"ח (2.2.18) bnei-zion.com

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"קוב"ה, אורייתא (=התורה) וישראל חד הוא" (=הקב"ה התורה וישראל אחד הם) ("אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

על הקשר של הקב"ה, התורה וישראל כותב הוזהר הקדוש ("אחרי מות" עג'): "ג' דרגין אינון מתקשרין דא בדא: קוב"ה אורייתא וישראל" (=שלושה שלבים מתקשרים זה עם זה - הקב"ה, התורה וישראל). ועוד כתוב בזהר: "אורייתא וקודשא בריך הוא וישראל - כלא חד" (=התורה, הקב"ה וישראל כלם אחד). וצריכים אנו להבין את עמק הקשר המיוחד בין הקב"ה, התורה וישראל, שעליהם אומרים חז"ל "כלא חד הוא" (=כלם אחד הם).

הענין הוא, פי, לכאורה, יש מרחק רב בין הקב"ה, שהוא נעלה ונשגב, לבין ישראל, שנמצאים למטה בעולם הזה. אולם, על-ידי עסק התורה מתקשרים ישראל עם הקב"ה, כי התורה היא המחברת ומקשרת בין ישראל לבין אביהם שבשמים.

בספר "בעל שם טוב" ("ואתחנן") מבואר, שתכלית עסק התורה היא לקשור את איש ישראל עם הקב"ה, שרש כל השורשים. פי הקב"ה גנו את אורו בתוך אותיות התורה. ועל-ידי זה שאיש ישראל מדבק נפשו בעסק התורה, עם אור ה' שבתוך האותיות, הנה מתקשרים הקב"ה, אורייתא וישראל.

והנה, אומר הרה"ק מללוב זיע"א: כל שלושה אלו (=הקב"ה, התורה וישראל) רמוזים באות ו', שיש לה שלושה מילואים: "ואו", "ויו" "ויו". הנה, המילוי הראשון, "ואו", הוא בגמטריה "אחד" (=13), רומז על הקב"ה, שהוא אחד יחיד ומיוחד. המילוי השני, "ויו", הוא בגמטריה כב' (=22), והוא רומז על התורה, שכלולה מ-כב' אותיות. ואילו המילוי השלישי, "ויו", בגמטריה יב' (=12) - רומז על כלל ישראל, שמורכבים מ-יב' השבטים.

הרי לפנינו שלש הבחינות - הקב"ה, אורייתא (=התורה) וישראל - המתקשרות יחדיו באות ו' בשלושה מילואיה. וזהו שרמז האר"י הקדוש, (בפיוטו "אתקינו סעודתא"): "בְּנוֹיִן תַּתְקַטְר (=תתקשר) ". דהינו, "בְּנוֹיִן" - בשלושה מילואים של האות ו' - "תתקטר" - מתקשרים הקב"ה התורה וישראל להיות לאחד, בלי שום פירוד לעד ולעולמי עולמים. (עד כאן דבריו הקדושים של הרה"ק מללוב זיע"א, בתוספת ביאור).

יתכן לרמוז ענין זה גם בפסוק (ויקרא יח, ה'): "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֵּי וְאֵת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֲדָם וְחֵי בָהֶם". הנה, כאמור, תכלית ופונת עסק התורה היא שיזכה איש ישראל להדבק באמצעות עסק התורה עם הקב"ה, שאז הוא זוכה לחיים אמיתיים, כמו שכתוב (דברים ד, ד'): "וְאִתְּם הִדְבַקְתֶּם בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם".

ויש לומר, שענין זה רמוז בשלוש פעמים האות ו' (=6), שהם בגמטריה ח" (=18). וזהו שאומר הכתוב: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֵּי וְאֵת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֲדָם וְחֵי בָהֶם". דהינו, על-ידי עסק התורה ("וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֵּי וְאֵת מִשְׁפָּטַי"), יזכה האדם ל"חיי בהם" - יזכה (על-ידי התורה) להתקשר עם הקב"ה, שאז מתחדדים/מתחברים שלש אותיות ו' (=6), שמספרן ביחד ח" (=18). (ראוי לציין שהגמטריה של כל שלשת המילואים של האות ו' (=ואו, ויו וו) הוא בגמטריה 47 (12+22+13=47), בדיוק הגמטריה של "בהם" (=47). וזהו "חיי בהם" - על-ידי שמתקשרים ישראל עם הקב"ה באמצעות התורה הקדושה, זוכים הם לחיים מאב החיים).

לפי האמור, יש לפרש את הכתוב בסוף מעשה בראשית (בראשית ב, ד'): "אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאֵם". ופרש רש"י זצ"ל, בשם המדרש: "בְּהִבְרָאֵם - בְּה' בְּרָאֵם".

והענין הוא, שמבואר בספרים הקדושים ("לקוטי תורה" פרשת "ואתחנן", ועוד), שהאות ה' מורכבת משלש אותיות ו'. ומעתה יש לומר, שהיות ותכלית הבריאה היא שיעסקו ישראל בתורה, לכן ברא הקב"ה את העולם באות ה', שכלולה משלש אותיות ו'. וזאת כדי ללמדנו, שתכלית הבריאה היא לקשר ולהיחד את שלש אותיות ו', כלומר שיתקשרו ישראל עם הקב"ה על-ידי עסק התורה, מפיון שאז נעשה יחוד שלם בין הקב"ה, התורה וישראל.

"אמר ר' יוחנן: לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל, אלא בשביל דברים שבעל-פה, שנאמר: 'כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל'" (גיטין ס)

על גדל קדושתו של רבנו הקדוש, עורך ומסדר המשנה מצינו בגמרא (כתובות קד): "בשעת פטירתו של רבי (יהודה הנשיא), זקף (רבנו הקדוש את) עשר אצבעותיו כלפי מעלה, (ו)אמר: ריבנו של עולם, גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה, ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה".

ועד כמה קדושות היו אצבעותיו של רבנו הקדוש (עד כדי כך שהרימם כלפי שמים, והעיד עליהם שלא נהנו מהעולם הזה), יש ללמוד מדברי הירושלמי (ביצה פ"ה ה"ב): "רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין, לא זכינן לאורייתא אלא בגין דחמינן אצבעותיה דרבי מן גולגיקין דידה" (= רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש העידו שניהם, שלא זכו לתורה, אלא בגלל שראו את אצבעו של רבנו הקדוש יוצאת מבית ידו).

ויש לבאר על-פי זה את הפסוק (סוף פרשת "בשלח"): "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק", ושאלו חז"ל (ראש השנה ג, ח): וכי ידיו של משה עושות מלחמה, או שוברות מלחמה (= שוברות את כח ישראל במלחמה)? אלא לומר לה, שכל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה (= בטוחים בה') ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים – היו מתגברים...".

ויש לומר פירוש נוסף לפי מה שהבאנו, שהנה רבי יוחנן וריש לקיש העידו שניהם שזכו לאור התורה, רק בגלל שראו את אצבעו של רבנו הקדוש. ואם כך, על אחת כמה וכמה, כאשר הרים משה את ידיו הקדושות, וראו כל ישראל את ידיו הקדושות והטהורות בודאי השפיע כל-כך קדושה על ישראל, עד שהיו מסתכלין כלפי מעלה, ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים.

והנה, אומרים חז"ל (גיטין מה): "ספר תורה שכתבו מין (= כופר) – ישרף". שכן, למרות שכתב כופר את כל אותיות התורה כדת וכדין, מפל מקום, כיון שהוא מין, הרי הוא מכניס את הארס שבקרבו בתוך האותיות שכתב ומאחר והורו לנו חז"ל (סוטה יא, עא), שמידה טובה מרובה (= גדולה) ממידת פורענות, אם כך, כיון שרבנו הקדוש כתב את המשניות באצבעותיו הקדושות, נמצא שכל איש ישראל, העוסק בתורה שבעל-פה, שנכתבה באצבעותיו הקדושות של רבנו הקדוש, הנה זוכה על-ידי כך, להמשיך שפע רב, טוב של קדושה, וטהרה על עצמו. ומטעם זה נקרא רבי יהודה הנשיא רבנו הקדוש – שכן משפיע הוא לכל הדורות מקדושתו שהכניס בתורה שבעל-פה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"לא תחמד בית רעף לא תחמד אשת רעף ועבדו ואמתו ושורו וחסמו וכל אשר לרעף" (קו, יד)

הגה"ק בעל ה"חתם סופר" זיע"א כתב בספרו "תורת משה", שבעשרת הדברות ישנן "כתר" (= 620) אותיות, שהן מכוונות בדיוק כנגד "כתר" (= 620) מצות (613 מצות דאורייתא ו-7 מצות דרבנן). (ועל-כך כתב "בעל הטורים" (שמות כ, יג), שבעשרת הדברות יש כתי"ר אותיות: "...כדי לומר לה, שאם לומד אדם תורה לשמה, היא כתר לראשו"). והוסיף ה"חתם סופר" שבשבע האותיות האחרונות של "עשרת הדברות" שהם "אשר לרעף" יש רמז לשבע מצות דרבנן. הנה "אשר לרעף" - אבילות (= שבעת ימי אבילות). שמחה (= שמחת חתן וכלה בשבעת ימי משתה). רחיצה (= מצות נטילת ידים). לחם (= פת נוכרי ובישולי נוכרי). רשויות (= עירובי חצרות ושיתופי מבואות). עמלק (= מקרא מגילה שנתקנה על מחית המן ואנשיו שנהרגו ב-י"ג אדר, ושהם נצרו זדון מזרע עמלק). כהנים (= נס חנופה, שנתקן על-ידי הכהנים) "וכל העם ראים את הקולת"

הצדיק רבי יצחק מאיר מגור, בעל "חידושי הרי"ם", היה בילדותו מתמיד גדול, ורוב שעות היממה ישב על תלמודו בבית-המדרש. למדני העיר אהבו להתפלפל עם יצחק מאיר'ל הקטן בסוגיות שונות בהלכה ובאגדה, ונהנו מהברקותיו המאלפות של הילד. פעם שאל אחד הלמדנים את יצחק מאיר'ל: בפרשת מתן תורה נאמר: "וכל העם ראים את הקולת". נשאלת השאלה: כלום לא די היה בשמיעת הקולות של עשרת הדיברות? לשם-מה היו בני ישראל צריכים גם לראות את הקולות הנשמעים? נתתיך יצחק מאיר'ל כלפי השואל בנימה שובבנית, ואמר: הגע בעצמך, מה היה קורה במעמד הר סיני, אילו שמעו אבותינו את הדיברות, ולא היו רואים את הנשמע! במקרה זה, היו משאירים פתח לפושעים, לבוא ולטעון: באזנינו שמענו - "לו תגנוב" (= לשם ה' תגנוב). ולפי זה, היו אלה מורים היתר לעצמם לגנוב, כביכול, לשם שמים. משום כך התרחש לבני ישראל נס גדול במתן תורה: "וכל העם ראים את הקולת" - לעיני רבבות אלפי ישראל, שנצבו למרגלות הר סיני, נראו, אחד לאחד, כל הציוויים, וכך נסתמו מראש טענות-הסרק של פושעי ישראל.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

🕯️ **כניסת השבת: 16:43**

פרשת השבוע: יתרו

יציאת השבת: 17:53 ר"ת: 18:19

בני-ציון (2.2.18) bnei-zion.com

הפטרות: "בשנת מות" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"זכור את יום השבת לקדשו"

על הכתוב בעשרת הדברות (שמות כ', ח'), "זכור את יום השבת לקדשו", פִּרַשׁ רש"י: "תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נזדמן לך חפץ יפה - תהא מזמינו (=מיחד אותו) לְשַׁבַּת".

ואילו הרמב"ן מפרש: "ועל דרך הפשט אמרו (במכילתא), שהיא מצוה שנוכח תמיד בכל יום את השבת, שלא נשכחו, ולא יתחלף לנו בשאר הימים. כי בזוכרנו אותו תמיד, יזכור מעשה בראשית בכל עת, ונודה בכל עת שיש לעולם בורא, והוא צוה אותנו באות הזה, כמו שאמר (שמות לא', יג): 'כי אות הוא ביני וביניכם', וזה עיקר גדול באמונת האל".

והנה, במכילתא כתוב: "אמר רבי יצחק: לא תהא מונה (את ימי השבוע) כדרך שאחרים מונין, אלא תהא מונה לשם שבת". דהינו, שצריך לומר, "היום יום אחד בשבת קדש", "היום יום שני בשבת קדש", וכו'.

וכפי שמביא גם הרמב"ן: "הגוים מונין ימי השבוע לשם הימים עצמן, יקראו לכל יום שם בפני עצמו, או על שמות המשרתים, כנוצרים, או שמות אחרים שיקראו להם. וישראל מונים כל הימים לשם שבת - אחד בשבת, שני בשבת (וכו') - כי זו מן המצוה שנוצטוו בו לזכרו תמיד בכל יום, וזה פשוטו של מקרא".

כלומר, שהגוים/אומות העולם קבעו כל אחד בשפתם שם נפרד לכל יום (סאנדי, מאנדי וכו'...) - שמות שאין להם שום קשר לשבת. אבל אנחנו, ישראל, בני אל חי, אשר ברא את העולם לששת ימים, ושבת ממלאכתו ביום השביעי, מכנים את הימים בהקשר ליום השבת: "אחד בשבת", "שני בשבת", "שלישי בשבת" וכו'.

על-כן, ראוי לכל אחד מישראל לכוון בכל יום בסוף תפילת שחרית כאשר הוא אומר את השיר של אותו היום, "היום יום... בשבת קדש", יכון אז שהוא רוצה לקיים בכך מצות "עשה" של "זכור את יום השבת לקדשו".

כפי שכתב רבנו האריז"ל ב"שער הפונות": "והנה, זה סוד מה שאמרו בספרי, 'זכור את יום השבת לקדשו'. מצוה היא למנות בו ימי השבת, לומר א' בשבת, ב' בשבת וכו'.

וכן כתב הרמב"ן בחידושו על התורה. והענין הוא להורות כי כל ימי החול תלויים ונקשרים ונמשכים מיום השבת, ומשם נמשכים להם הארתם. וזכור היטב ענין זה, כי הוא מכלל רמ"ח מצות 'עשה', למנות ימי החול על דרך זה א' בשבת, ב' בשבת וכו'.

וראוי לנו להביא יסוד נפלא מרבתינו הקדושים, שיום השבת נוצר מתרומת ששת ימי החול. שכן, אמרו חז"ל, מתחילה ברא הקב"ה את ששת ימי השבוע עם כח(=28) שעות. אלא, שלאחר מכן, כל אחד מששת ימי השבוע תרם ד'(=4) שעות ליום השבת, ונשארו אצל כל אחד מימי השבוע כד'(=24) שעות.

וכפי שמביא הרב המקובל האלקי רבי בנימין הכהן, בעל "גבול בנימין": "ושמעתי מאדם גדול... שהיה אומר משמו של הרמ"ק זלה"ה, שמתחילת בריאתו של עולם היו ראויים הימים להיות מ-כ(=28) שעות לכל אחד. ולהיות שהיו ששת ימים שוים, ולא היה להם מושל וקצין, בקשו (ששת ימי השבוע) מהקב"ה שיתן להם מלך גדול על כלם. ואמר להם (הקב"ה): רצונכם שאתן לכם יום אחד שיהא לכם מלך? צריך שתגדלוהו משלכם, ותתנו לו ד'(=4) שעות מכל יום, ובזה יהיה לו שליטה עליכם, והוא (יום) שבת, שנתנו לו ששת ימי המעשה כל אחד ד' שעות, הרי כ"ד(=24) שעות של יום השבת". (וראוי לציין שהתרומה של ד'(=4) השעות, היא בדיוק

שבעית מתוך כח' שעות. אושרי סגל)

בא וראה כי יסוד זה של הרמ"ק, שהקב"ה ברא את יום השבת מ-ד' השעות שתּרמו כל אחד מששת ימי בראשית ליום השבת, משתלב להפליא עם יסוד גדול שלמדנו ממשנתו הטהורה של "אור החיים" הקדוש (בראשית ב', ג), שבשעת בריאת העולם, ברא ה' יתברך כח וחיות לעולם, רק לששת ימי המעשה. וברוב חכמתו יתברך, ברא יום אחד שהוא יום השבת, אשר ביום הזה (ביום השבת) חוזר ה' ומשפיע חיות לעולם כלו לעוד ששה ימים.

ובגמרא ששת הימים, בשבת שלאחר מכן, מושפעת עוד חיות לששת הימים הבאים, וחוזר חלילה עד סוף הבריאה, ואלמלא יום השבת, היה העולם נחרב בגמרא ששת הימים, וחוזר לתהו ובהו. ומוסיף ואומר ה"אור החיים" הקדוש: שהחיות שנמשכת לעולם לעוד ששה ימים, היא רק על-ידי ישראל השומרים את השבת. ומיום שברא הקב"ה את האדם, לא היה חסר העולם צדיק-יסוד-עולם, ששמר את השבת כהלכתה, ובזכותו המשיך העולם להתקיים (אדם הראשון, ואחריו בנו שות, ומתושלה, ונח ושם, ואברהם אבינו וכו', ואפילו בעבודות מצרים שמרו ישראל את השבת). (המשיך המאמר בהרחבה באתר "בני ציון")

"וישמע יתרו כהן מדין חתן משה"

על הכתוב, "וישמע יתרו כהן מדין חתן משה", כותב ה"כסא רחמים", שפסוק זה רומז על הצדיקים שהולכים לבית הפנסת לשלש תפילות, וקוראין "קריאת שמע" בעונתה.

ולא פאותם הרשעים, הבאים לבית הפנסת, שהוא כמאסר בשבילם, ויושבים בבית הפנסת ומדברים דברים בטלים, ושכינה צועקת ומיללת עליהם, ואומרת: "קלני מראשי, קלני מזרועי". והקב"ה אומר: "אין אני אלוה שלהם". ועל-כך אמר הקב"ה (ישעיה א, יב): "כי תבאו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמס חצרי". דהינו, כאשר אתם באים לבית הפנסת או לבית המדרש, כדי "לראות פני" – להתפלל לפני. "מי בקש זאת מידכם רמס חצרי?" – מדוע אתם רומסים/משחיתים את "חצרי" (=את בית הפנסת) בדיבורים בטלים.

וזהו "וישמע יתרו" – ראשי תיבות וכל (ש)דבר מברוך שאמר עד (תפילת) יח, תפח רוחו ונשמתו...

ועוד מוסיף ה"כסא רחמים": "בקש" ראשי תיבות בקריאת שמע. "מידכם" – שאינכם יודעים כונות שד"י בקריאת שמע, כאשר אתם מניחים את ידכם על עיניכם. שכן, צריך להניח זרת על עין שמאל כנגד האות דל"ת (שד"י), ואגודל על עין ימין, כנגד האות יו"ד (שד"י), ואצבע ואמה וקמיצה על המצח, כנגד האות שי"ן (שד"י). (שאז מתקבל השם שד"י שלם), כדי לתקן מלכות שד"י.

ועל-כך כתוב "וישמע יתרו", "וישמע" – אותיות "וי שמע" – וי על כך שאין אתם יודעים לכוון "בקריאת שמע" להניח את ידכם על העינים והמצח כדי לתקן שם שד"י.

ועל-כך אומר הקב"ה: "מי בקש זאת מידכם רמס חצרי" (=אלו בתי פנסיות ובתי מדרשות). ומאחר ואין לכם כונות אלו, ומבקשים אתם לצאת מבית הפנסת במהרה כמו מבית מאסר, אתם רומסים חצרי. ("רמס" עם הכולל בגמטריה "מאסר"). ומוסיף ה"כסא רחמים" ואומר, שכל המדבר בבית הפנסת בשעת התפילה דברים בטלים, כאילו שפך זרע קדש לבטלה, רחמנא ליצולן, ואין לו מנוחה לעולם הבא.

על-כן, כל אלו המדברים בשעת התפילה, צריכים לעשות וידוי על-כך, שהוידוי בתפילה הוא כקטורת על גבי המזבח. וכמו שהקטורת מכפרת עון – כך וידוי מכפר עון. וזהו "וישמע יתרו כהן" – סופי תיבות עון, וכן "וישמע" ראשי תיבות יאמר וידוי, שפן (הוא) מכפר עון.

הסיפור לכבוד ההילולא של האדמו"ר הרב יהושע רוקח זצ"ל שחל ב-כ"ג שבט

האסון נפל על ר' שמחה ביום בהיר אחד. בנו נחום חדל לפתע לראות בלי שום סיבה הגיונית. בצר לו פנה אל גדולי הרופאים, כדי למצוא מזור ותרופה לבנו, אולם ידם קצרה מלהושיע. הרופאים עצמם לא מצאו את הגורם שהוביל לעורונו של בנו. שכן, כל הבדיקות היו תקינות.

בצר לו פנה ר' שמחה אל האדמו"ר הרב יהושע רוקח. "רבי יקר" – אמר רבי שמחה אל הצדיק בבכי מר – "בני התעור, וכל הרופאים כבר התיאשו ממנו". הביט בו האדמו"ר, ואמר: "וכי מלאך ה' אני? התחת ה' אני?!"

ר' שמחה לא נבהל, ואמר לאדמו"ר: "אני אספר לך סיפור, ואז הרבי לא ידחה אותי יותר". ופאן פצח ר' שמחה וספר: "כאשר הייתי ילד קטן, הוביל אותי אבי אל האדמו"ר ש"ר שלום מבבלזא", הלא הוא אביד, כדי שיבחן אותי בלימוד התורה. ואכן, עמדתי בבחינות בשלימות, כשאני מרצה את דברי בשטף. הרבנית הצדקת, אמך, שנכחה בחדר באותה שעה, פרצה באנחה גדולה השוכרת את הלב. על מה ולמה את נאנחת? – שאל אותה בעלה האדמו"ר בפליאה. והיא ענתה לו ואמרה בשקיקה: "יהי רצון שאזכה בילד כמוהו, והצביעה עלי. 'אל תדאגי' – השיב לה הרבי – 'וילד לך בן שיאיר את פני תבל וקצוי הארץ!'. ואכן – המשיך ר' שמחה בסיפור – לאחר זמן מה נולדת אתה, הרבי. אני לא שכחתי את הדברים הללו, והם חקוקים על לבי שנים רבות. והנה, רואה אני כי התגשמה ברפתי אביד הקדוש, ואכן אתה רבנו מאיר את העולם כלו. על-כן, מבקש אני שתפא את בני ותאיר את עיניו."

"אם כך הדבר" – ענה האדמו"ר – "אלמלא את בקשתך, אולם אל תגלה זאת לשום אדם". מיד נטל האדמו"ר רבי יהושע רוקח את מטפחתו, והעביר אותה על עיניו של הילד – ומיד חזר אל הילד מאור עיניו. אי-אפשר היה לתאר את שמחתו של האב. כל אנשי העיר השתתפו בשמחה הגדולה שערך רבי שמחה. ומאז התפרסם שמו של הצדיק האדמו"ר הרב יהושע רוקח כאיש מופת ועושה נפלאות בקרב הארץ.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

ערב שבת יז' שבט תשע"ח (2.2.18) bnei-zion.com ר"ת: 18:19

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

על הפתוב בעשרת הדברות (שמות כ', ח'), "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ", דְּרָשׁוּ חו"ל בַּגְּמָרָא (פסחים קו'): "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" – זוֹכְרָהוּ עַל הַיּוֹם בְּכַנְיֵסְתוֹ" (=בְּכַנְיֵסַת הַשַּׁבָּת).

וּנְפֻסָּק בְּשִׁלְחַן עֲרוּךְ (או"ח סימן רע"א, סעיף ד'): שְׁ"אֶסוּר לְטַעוֹם כְּלוּם קוֹדֵם שִׁיקְדֵשׁ, אֶפִּילוּ מִיָּם (אָסוּר). וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנִין זֶה. מְדוּעַ אָסוּר לוֹ לְאָדָם לְטַעוֹם כְּלוּם, עַד שִׁיקְדֵשׁ?

תְּחִילָה, נִקְדָּים לְהַבִּיא מָה שְׂאוֹמֵר הַמְדַרְשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה י"א, ח'): "תַּנִּי רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי: אָמְרָה (ה) שַׁבָּת לְפָנֵי הַקַּב"ה: רַבּוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, לְכָלֵן יֵשׁ בֶּן זוּג, וְלִי אֵין בֶּן זוּג. אָמַר לָהּ הַקַּב"ה (לְשַׁבָּת): כַּנְסַת יִשְׂרָאֵל הִיא בֶּן זוּגָךְ. וְכִיּוֹן שְׂעַמְדוֹ יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַר סִינַי, אָמַר לָהֶם הַקַּב"ה: זְכוֹרוּ הַדְּבָר שְׂאִמְרָתִי לְשַׁבָּת – כַּנְסַת יִשְׂרָאֵל הִיא בֶּן זוּגָךְ."

מְבוֹאֵר מִהַמְדַרְשׁ כִּי הַשַּׁבָּת הִיא בְּבַחֲיַנַת בַּת זוּג לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן חו"ל הָיוּ קוֹרְאִים לְשַׁבָּת "כְּלָה", כְּפִי שְׂמוּבָא בַּגְּמָרָא (בְּבֵא קָמָא ל"ב'): "דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינְא: בּוֹאוּ וְנִצְאָ לְקַרְאֵת כְּלָה מְלַכְתָּא. וְאָמְרִי לָהּ (=וְאָמְרוּ לָהּ): לְקַרְאֵת שַׁבָּת (שְׁהִיא) כְּלָה מְלַכְתָּא. רַבִּי יְנָאי מֵתַעֲטָף... וְאָמַר, בּוֹאֵי כְּלָה, בּוֹאֵי כְּלָה".

וְעַל-כֵּן, כְּמוֹ שְׂחַתְּנָן צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה, וּבְלֹא קִידוּשֵׁין אָסוּר לוֹ לְהַתְיַחַד עִמָּה – כִּף צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְקַדֵּשׁ אֶת הַשַּׁבָּת בְּכַנְיֵסְתָהּ, וּבְלֹא קִידוּשֵׁין אָסוּר לְהַתְיַחַד עִם הַשַּׁבָּת וּלְהַתְעַנֵּג בָּהּ בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתָּהּ.

וְזֶהוּ שְׂאוֹמְרַת הַגְּמָרָא (פסחים קו'): "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" – זוֹכְרָהוּ עַל הַיּוֹם. כְּלוּמָר, תְּזַכֹּר שְׂצָרִיךְ לְקַדֵּשׁ אֶת הַשַּׁבָּת בְּקִידוּשֵׁין. וְלָכֵן אָנוּ מְקַדְּשִׁים עַל הַיּוֹם בְּכַנְיֵסַת הַשַּׁבָּת, כְּמוֹ שְׂעוֹשִׂים בְּקִידוּשֵׁי אִשָּׁה, שְׂמְבָרְכִים עַל כּוֹס יַיִן.

וּכְפִי שְׂכַתְּבֵי הַ"תּוֹלְעַת יַעֲקֹב" (סוּד הַשַּׁבָּת אוֹת י', "לְקַדֵּשׁ עַל הַיּוֹם"): "וְעַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת, מָה שְׂחִיבוּנוֹ (חו"ל) לְקַדֵּשׁ עַל הַיּוֹם (בְּכַנְיֵסַת שַׁבָּת), (הוּא) הוֹאִיל (=כִּיּוֹן) וְהַכְּלָה נְכַנְסַת לְחוּפָה, (אִם כִּף) צָרִיךְ לְשַׁמְחָה".

(שְׂכֵן, הַקִּידוּשׁ עַל הַיּוֹם בְּשַׁבָּת הוּא כְּאִמּוֹר בְּבַחֲיַנַת קִידוּשֵׁי אִשָּׁה. שְׂהָרִי, הַשַּׁבָּת הִיא בְּבַחֲיַנַת כְּלָה, "שַׁבָּת מְלַכְתָּא", וְהִיא בַת זוּגָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ עַל יַיִן, שְׂמֵבִיא אֶת הָאָדָם לְיַדֵּי שְׂמִחָה).

וְכֵן פֶּתַב הַמַּהֲרַשׁ"א בְּחִידוּשֵׁי אֲגָדָה: "בּוֹאוּ וְנִצְאָ לְקַרְאֵת כְּלָה מְלַכְתָּא וְכוּ'. קַרְאֵת הַשַּׁבָּת 'כְּלָה', עַל-פִּי מָה שְׂאִמְרָה (הַשַּׁבָּת לְהַקַּב"ה): לְכָל יֵשׁ בֶּן זוּג, וְלִי לֹא נִתְתָּ בֶּן זוּג. אָמַר לָהּ (הַקַּב"ה לְשַׁבָּת): כַּנְסַת יִשְׂרָאֵל הִיא בֶּן זוּגָךְ. וְהַשַּׁבָּת עֲצֻמָּה, הִיא כְּנִשׂוּאָה לְיִשְׂרָאֵל... כְּהַכְּנַסַת כְּלָה לְחוּפָה. וְכְמוֹ שְׂעַל-יַדֵּי הַקִּידוּשֵׁין, בְּהַכְּנַסְתָּהּ לְחוּפָה, נַעֲשִׂית הַכְּלָה נִשׂוּאָה – כֵּן בְּשַׁבָּת, בְּהַכְּנַסְתָּהּ בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם נַעֲשִׂית כְּנִשׂוּאָה לְיִשְׂרָאֵל. וְקַרְאָה (הַכְּתוּב) 'מְלַכְתָּא', שְׁהִיא כְּלָה מְלַכְתָּא, (מְכִיּוֹן) דְּכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם. וְלָזֶה (=וְלָכֵן) אָמַר רַבִּי חֲנִינְא... בְּעֶרְבַת שַׁבָּת קוֹדֵם כַּנְיֵסְתָהּ,

'בּוֹאוּ וְנִצְאָ לְקַרְאֵת כְּלָה', דְּדֶרֶךְ הַחֲתָן לְצִאֵת לְקַרְאֵת הַכְּלָה, כְּמוֹ שְׂכַתְּבוּב (דְּבָרִים ל"ג, ב'): 'ה' מְסִינֵי בְּא' – יִצְאָ לְקַרְאֵתם (=לְקַרְאֵת יִשְׂרָאֵל), כְּחֲתָן הוֹצֵא לְהַקְבִּיל פָּנֵי כְּלָה".

מֵעֵתָהּ, יוֹמְתֵק לְפִי זֶה לְבָאֵר מָה שְׂתַקְנוּ חו"ל בְּ-ג' הַתְּפִילוֹת שֶׁל שַׁבָּת, בְּמִקּוֹם שְׂמוּנָה עֲשָׂרָה בְּרָכוֹת רַק שְׁבַע בְּרָכוֹת (ג' רֵאוּנוֹת, ג' אַחֲרוֹנוֹת, וּבְרָכָה אַחַת בְּאֲמֻצָּע, שְׂמוּפִירִים בָּהּ אֶת הַשַּׁבָּת – "מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת"). שְׂכֵן, לְפִי הָאִמּוֹר יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁהִיּוֹת וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל וְהַשַּׁבָּת הֵן בְּבַחֲיַנַת חֲתָן וְכְלָה, עַל-כֵּן תַּקְנוּ לָנוּ בְּתְפִילוֹת הַשַּׁבָּת שְׁבַע בְּרָכוֹת – כְּנִגְדַת שְׁבַע הַבְּרָכוֹת שְׂמְבָרְכִים אֶת הַחֲתָן וְהַכְּלָה.

(וְיֵשׁ לוֹמֵר, שְׂמִטְעָם זֶה כְּתוּב בַּגְּמָרָא (פְּנִיחֵרִין נח'): "בֶּן נַח (=גוֹי) שְׂשַׁבַת (בְּשַׁבָּת) – חֵיב מִיתָה". שְׂכֵן, שַׁבָּת קִדֵּשׁ הִיא כְּאִמּוֹר בַּת זוּגָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְדִינָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת הוּא כְּאִשָּׁת-אִישׁ. עַל-כֵּן, "בֶּן נַח שְׂשַׁבַת – חֵיב מִיתָה". וְזֹאת, מְכִיּוֹן שְׂהֵבֵא עַל אִשָּׁת-אִישׁ חֵיב מִיתָה).

וְהִנֵּה, מְכִיּוֹן שִׁישׁ דְּמִיּוֹן נִפְלָא בֵּין הַשַּׁבָּת לְבֵין בַּת זוּגָה שֶׁל הָאָדָם, אָמְרוּ חו"ל בַּגְּמָרָא (בְּבֵא מְצִיעָא נט'): "...לְעוֹלָם

יְהֵא אָדָם זְהִיר בְּכַבּוּד אֲשֶׁתּוֹ. שְׂאִין בְּרָכָה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם, אֲלָא בְּשִׁבְלֵי אֲשֶׁתּוֹ, שְׂנַאמֶר (בְּרֵאשִׁית יב'): 'וְלֹא־בָרָם הֵיטִיב (הַקַּב"ה) בְּעִבּוּרָהּ (=בְּזִכּוֹת שָׂרָה אֲשֶׁתּוֹ). וְהֵינּוּ דַאֲמַר לְהוּ רַבָּא לְבַנֵּי מַחוּזָא (=וְהוּוּ שְׂאֵמַר רַבָּא לְבַנֵּי מַחוּזָא): אוֹקִירוּ לְנַשְׁיְכוּ כִּי הֵיכִי דַתְּעִתְרוּ... (=כְּבָדוּ אֶת נַשְׁוֹתֵיכֶם כְּדֵי שֶׁתְּעַשְׂרוּ).

מְבוֹאָר מִפְּאָן, כִּי עֵיקַר הַבְּרָכָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל הָאָדָם הִיא בְּזִכּוֹת אֲשֶׁתּוֹ, כְּפִי שְׂאֵמַר הַחֲכָם מִכָּל אָדָם (מִשְׁלֵי יח, כב'): 'מְצָא אִשָּׁה – מְצָא טוֹב, וַיִּפֶק רְצוֹן מֶה'. וְכֵן הוּא גַם בְּעֵנִין הַשַּׁבָּת. שְׁכָן, מֵאַחַר וְהַשַּׁבָּת הִיא בֵּית זִוּגָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּבַחֲיַנַּת אִשָּׁה, אִין הַבְּרָכָה מְצוּיָה בְּבֵיתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲלָא בְּזִכּוֹת הַשַּׁבָּת, כְּמֵאמַר הַזֹּהֵר הַקְּדוֹשׁ (יְתָרוֹ פח): 'כָּל בְּרַכָּאן דְּלַעֲיִלָא וְתָתֵא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָא תְּלִין' (=כָּל הַבְּרַכּוֹת, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, תְּלוּיוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת). 'זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ'

עַל מְצוֹת עֲנַג שַׁבָּת (שְׁמִקּוּרָה בְּדַבְרֵי הַנְּבִיא (יִשְׁעִיָה נח, יג): 'וְקִרְאֵת לַשַּׁבָּת עֲנַג לְקַדְשׁ ה' מְכַבֵּד'), אָמְרוּ חו"ל בְּגִמְרָא (שַׁבָּת קיח): 'אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשׁוּם רַבִּי יוֹסִי: כָּל הַמְּעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת, נוֹתֵנִין לוֹ נַחְלָה בְּלֵא מְצָרִים, שְׂנַאמֶר (יִשְׁעִיָה נח): 'אִזּוּ תַתְּעַנֵּג עַל ה'...וְהֵאֱכַלְתִּיךָ נַחְלַת יַעֲקֹב אַבִּיךָ'.

וְצָרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שֶׁהַמְּצוּהָ הִיא לְעֲנַג אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא לְעֲנַג אֶת עַצְמָנוּ. שְׁהַרִי, לֹא כְּתוּב "כָּל הַמְּעַנֵּג אֶת עַצְמוֹ בְּשַׁבָּת", אֲלָא כְּתוּב "כָּל הַמְּעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת". וְכִפִּי שְׁכַתֵּב עַל-כֵּן בְּחַרִּיפוֹת הַשַּׁבָּת הַקְּדוֹשׁ (מִסְכַּת שַׁבָּת, גַּר מְצוּהָ אוֹת לו'): 'כָּל הַמְּעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא אָמְרוּ כָּל הַמְּעַנֵּג (עַצְמוֹ) בְּשַׁבָּת, כִּי הָאָדָם לֹא יִהְיֶה פּוֹנֵתוֹ עַל עַצְמוֹ לְעֲנַג, רַק יַעֲשֶׂה הָעֲנַג בְּשִׁבְלֵי כְּבוֹד שַׁבָּת, וְהוּוּ 'וְקִרְאֵת לַשַּׁבָּת עֲנַג', שֶׁתְּקַרָּא לְהַשַּׁבָּת עֲנַג. כְּעֵנִין מִי שְׂמִזְמִין אוֹרַח חָשׁוּב וְגָדוּל, שְׁעוֹשֶׂה סְעוּדָה לְכְבוֹדוֹ, וּבְלֵא הָאוֹרַח הִיָּה קָשָׁה עָלָיו הַהוֹצָאָה וְהַתְּעַנּוּג...עַל-כֵּן אוֹתָן הַמְּמַלְאִין בְּטָנָם כְּסוּס וְכַפְרָד אִין הֲבִין...וְאַחַר-כֵּן מְרׁוּב מֵאֲכָלָם נוֹפֶלֶת תְּרַדְמָה עֲלֵיהֶם וּמְבָלִים (=מְכַלִּים) מוֹחָם, אֵלּוּ אֵינָם נִקְרָאִים מְעַנְגִים אֶת הַשַּׁבָּת, אֲלָא הֵם מְעַנְגִים אֶת עַצְמָם בְּשַׁבָּת...וְהַחֲכָם עֵינָיו בְּרֵאשׁוֹ, כְּשִׁיּוֹשֵׁב לְאֲכֹל בְּבִקְרָא, אָף עַל גַּב שִׂיאָכֵל וַיִּשְׁתֶּה כְּרֵאוּי, אִין הַכּוֹנֵה הִיא לְמַלְאוֹת בְּטָנוֹ, כִּי לֹא מְנוּחָה וְעֲנַג יִקְרָא לְזֹאת, אֲלָא אֵיבוּד הַמֵּאֲכָל וְהַגּוּף, גַּם הַפְּסָד לְנַפְשׁ, שְׁלֵא תוֹכֵל לְעַמּוֹד עַל עוֹמְדוֹ מְרׁוּב שְׁבִיעָתוֹ, כְּדֵי לְעִסּוֹק בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת כְּאֲשֶׁר בְּאַרְנוֹ.

"הִנֵּה אֲנִי בֵּא אֵלֶיךָ בְּעֵב הָעֲנָן"

בְּכַפֵּר אַחַד בְּסַבִּיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם, הָיָה דָר יְהוּדֵי פְּשׁוּט, שְׁלֵא קָרָא וְלֹא שָׁנָה (=לְמַד), וְלֹא יָדַע גַּם אֶת "פִּירוּשׁ הַמְּלִים" בְּתַפִּילָה. וְלֹא עוֹד, אֲלָא שְׁלֵא יָדַע גַּם אֶת סֵדֵר הַתְּפִילָה, מַה צָרִיכִים לְהַתְּפַלֵּל בְּיוֹם זֶה, וּמַה לֹא. וְהָיָה דְרָכּוֹ, שְׁבִכָּל שְׁבוּעָה הָיָה בֵּא לִירוּשָׁלַיִם לְמַכּוֹר יְרֻקוֹת וּפִירוֹת בְּשׁוּק, וּמַזֶּה הָיָה מִתְּפָרְנָס. וְהָיָה גַם דְרָכּוֹ לְהִיכַנְס לְאַחַד מִרְבְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְהָרַב הָיָה רוֹשֵׁם לוֹ עַל גֵּיר מַה לְהַתְּפַלֵּל בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּמִשְׁפַּחַת הַשְּׁבוּעָה הַבָּא. כִּי מְרׁוּב בְּעִירוֹתוֹ הָיָה מִתְּבַלְבֵּל, וְלֹא הָיָה מוֹצֵא אֶת יָדָיו וְרַגְלָיו בְּסִידוֹר'. עַל-כֵּן, מוֹכְרָח הָיָה הָרַב לְרִשׁוּם לוֹ עַל כָּל יוֹם וְיוֹם לְחוּד, אֵיךְ לְהַתְּפַלֵּל. פְּעַם אַחַת, בֵּא בַחֲדָשׁ חֲשׁוֹן אֶל הָרַב, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שִׁירְשׁוּם לוֹ אֶת סֵדֵר הַתְּפִילָה לְשַׁבּוּעוֹת אַחְדִים רְצוּפִים, כִּי הַדְרָכִים מְקוּלְקָלוֹת וּמְלֵאוֹת רֶפֶשׁ וְטִיט, וְלֹא יוֹכֵל לְנַסּוֹעַ לִירוּשָׁלַיִם בְּכָל שְׁבוּעָה. וְרִשְׁם לוֹ הָרַב כְּבִקְשָׁתוֹ.

וְאַרְעָה, שְׁבִשְׁבוּעָה הַשְּׁנִי הוֹצֵרְךָ דוֹקָא לְנַסּוֹעַ לִירוּשָׁלַיִם. בֵּא לִירוּשָׁלַיִם, וּלְתַמְהוֹנוֹ רָאָה שְׁכָל חֲנוּיֹת הַיְהוּדִים סְגוּרוֹת. נִבְהַל הַיְהוּדֵי: שְׂמָא, חָס וְשָׁלוֹם, טַעָה בְּחִשְׁבוֹנוֹ, וְהַיּוֹם יוֹם הַשַּׁבָּת? שְׁהָה קָצַת לֵיד חֲמוּרוֹ, וְרָאָה שְׁיְהוּדֵי אַחַד הוֹלֵךְ, וְטָלִית וְתַפִּילִין תַּחַת זְרוּעוֹ. נְתִישְׁבָה דַעַתוֹ, שְׁהַיּוֹם אֵינּוּ יוֹם הַשַּׁבָּת, אֵךְ עֲדִין הוּא עוֹמֵד וְתוֹהָה: סוּף סוּף, מַה יוֹם מִיּוֹמִים? נִגַּשׁ אֶל אוֹתוֹ יְהוּדֵי שְׁהָלֵךְ בְּרָחוּב, וּשְׂאָלוֹ לְפִשְׁרֵי הַדְּבָר. הַשִּׁיבוּ הַיְהוּדֵי, שְׁהַיּוֹם יוֹם תְּעַנִּית בְּשִׁנֵּי דְבָרִים: עַל הַכְּפָרִי עַל הָרַב, עַל שְׁלֵא רִשְׁם לוֹ אֶת הַתְּעַנִּית בְּתוֹךְ אֵלּוּ הַיּוֹמִים, וְלָבוּ נִתְמַלָּא צַעַר, עַל שְׁנִכְשַׁל בְּשִׁנֵּי דְבָרִים: עַל שְׂאֲכָל בְּיוֹם תְּעַנִּית, וְכֵן עַל שְׁלֵא הַתְּפִילָה כְּדַת תְּפִילָה שֶׁל תְּעַנִּית צִיבוּר. וּמִיד עֲזַב אֶת חֲמוּרוֹ וְעִגְלָתוֹ בְּתוֹךְ הַשׁוּק, וְרָץ אֶל בֵּית הָרַב. מִשְׁפָּא לְבֵית הָרַב, לֹא מְצָאוּ בְּבֵיתוֹ. לְשְׂאֲלָתוֹ הֵיכָן הוּא, הַשִּׁיבוּ לוֹ בְּנֵי בֵּיתוֹ, שְׁהָרַב נִמְצָא בְּבֵית הַכְּנַסָּת. מִיד רָץ בְּבִהְלָה אֶל בֵּית הַכְּנַסָּת, נִגַּשׁ אֶל הָרַב וּפְרָץ בְּכִי: "הֵיִתְכּוֹן, רַבִּי? מַה זֹאת עֲשִׂית לִי?". וְהָרַב לֹא מִבִּין אֶת דְּבָרָיו, וְשׂוֹאֵלוֹ: "מַה יֵשׁ בְּנִי?". "אֵיךְ מַה יֵשׁ?". – הַשִּׁיבוּ הַכְּפָרִי – "הֵלֵא הַיּוֹם תְּעַנִּית צִיבוּר, וּכְבוֹדוֹ לֹא רִשְׁם לִי זֹאת כְּלָל, וְנִכְשַׁלְתִּי גַם בְּאֲכִילָה וְגַם בְּתַפִּילָה". אָמַר לוֹ הָרַב: "הַרְגַע בְּנִי. אִין זֶה יוֹם תְּעַנִּית קְבוּעַ, אֲלָא תְּעַנִּית עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים, שְׁגוֹרְנוּ בִירוּשָׁלַיִם". "וּמַה זֶה" – שְׂאֵל הַכְּפָרִי – "תְּעַנִּית עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים?". הַסְּבִיר לוֹ הָרַב, שְׂאֵם לֹא יוֹרְדִים גְּשָׁמִים, וַיֵּשׁ חֲשֵׁשׁ לְמַפּוֹת רַעַב, גּוֹזְרִים תְּעַנִּית, וּמִתְּפַלְלִים לְה' יִתְבָּרַךְ שִׁירְדוּ גְּשָׁמִים. תְּמַה הַכְּפָרִי: "וְכִי בְּשִׁבְלֵי כֵּךְ צָרִיכִים לְגַזּוֹר תְּעַנִּית?". "אֲלָא, מַה צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת לְפִי דַעַתְךָ?" – שְׂאֵל אוֹתוֹ הָרַב. הַשִּׁיב הַכְּפָרִי: "אֲנִי, בְּהִיעָצַר הַמָּטָר עַל שְׁדוּתִי, הַנְּנִי יוֹצֵא אֶל הַשָּׂדֶה, וְאוֹמַר לְה': 'אֲבָא! אֲנִי זָקוּק לְגְשָׁמִים!', וּמִתְחִילִים הַגְּשָׁמִים לְרַדֵּת". כְּשִׁשְׁמַע הָרַב דְּבָרִים אֵלֶּה, אָמַר לוֹ: אֲדַרְבָּא, לֵךְ וְנַסָּה גַם כְּפָאן לַעֲשׂוֹת כֵּן. מִיד יָצָא הַכְּפָרִי אֶל חֲצַר בֵּית הַכְּנַסָּת, הַתְּחִיל לְבַכּוֹת, וְאָמַר: "אֲבָא! כְּלוּם אֲפִשְׁר שְׁבַנְיָךְ שְׁבַעִיר הַקְּדֵשׁ יִגְוַעוּ חָס וְשָׁלוֹם בְּרַעַב? הֵלֵא אֶתָּה רוֹאָה שְׁהֵם זָקוּקִים לְגְשָׁמִים!". וְתַכְּף הַתְּחִילוֹ לְרַדֵּת גְּשָׁמֵי בְּרָכָה. (עַל-פִּי הַחֲסִיד ר' רַפָּאֵל וּוְלָף ז"ל מִסְקוּלֵי, גְּלִיצְיָה, שְׁשַׁמַּע מְהָרַב הַחֲסִיד ר' אֶלְטֵר יֶאֱזוּלִיִּצְר ז"ל, שְׁשַׁמַּע בְּעַצְמוֹ מִהַצְדִּיק ר' מֵאִיר"ל מִפְּרִימִשְׁלָאן זִיע"א) שַׁבָּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

פְּרֻשֵׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֻשֵׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

ר"ת: 18:19

bnei-zion.com (2.2.18) שבט תשע"ח

פְּרֻשֵׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

הַפְּטָרָה: "בְּשֵׁנַת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ (אֶת) עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי חֲפָה וְקִדּוּשֵׁינִי" (מִתּוֹךְ בְּרַכַּת הָאִירוֹסִין)

עַל הַנֶּאֱמָר בְּסֵדֶר הָאִירוֹסִין, "בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ (אֶת) עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי חֲפָה וְקִדּוּשֵׁינִי", אוֹמְרִים חו"ל הַקִּדּוּשִׁים, שְׁבִמְעַמְד הָרַ סִינִי, בְּשַׁעַת מִתֵּן תּוֹרָה, אֲכַן קִדֵּשׁ הַקַּב"ה (שֶׁהוּא כְּבִיכּוֹל הַחֲתָן) אֶת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל(=הַכְּלָה), עַל-יְדֵי חֲפָה וְקִדּוּשֵׁינִי. הַקִּדּוּשֵׁינִי הָיוּ עַל-יְדֵי מְסִירַת לוחות הַבְּרִית, וְהַחֲפָה הִיְתָה פֶּאֶשֶׁר כְּפָה עֲלֵיהֶם הַקַּב"ה אֶת הָהָר כְּגִיגִית(=הַעֲמִיד אֶת הָהָר עֲלֵיהֶם).

אִם כֵּן, שׂוֹאֲלִים הַמְּפָרְשִׁים, הֵיכֵן מְצִינּוּ שֶׁהַקַּב"ה אָמַר לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, "הָרִי אֶת מְקוֹדֶשֶׁת לִי"? שֶׁהָרִי, יְדוּעַ שְׁבַעַת הַחֲפָה אוֹמֵר הַחֲתָן לְכָלָה: "הָרִי אֶת מְקוֹדֶשֶׁת לִי".

אוֹמֵר עַל-כֵּן ה"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת": יְדוּעַ, שְׁכַאֲשֶׁר אוֹמֵר הָאִישׁ לְאִשָּׁה "הָרִי אֶת מְקוֹדֶשֶׁת לִי", הָרִי הוּא מְקַדֵּשׁ וּמִיַּחַד אוֹתָהּ רַק לוֹ בְּלֶבֶד, וְלֹא לְשׁוּם אָדָם אַחַר בְּעוֹלָם. וְלָכֵן, אִם הַחֲתָן אֵינוֹ אוֹמֵר אֶת הַמְּלָה "לִי" – הַכְּלָה אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת. וְכֵן עָשָׂה גַם הַקַּב"ה. כַּאֲשֶׁר חָנּוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הָרַ סִינִי, אָמַר לָהֶם ה': "וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה(=מִיּוֹחָדִים) מִכָּל הָעַמִּים", וּבְתִיבָה "לִי" קִדֵּשׁ וְיַחַד אֶת יִשְׂרָאֵל רַק לוֹ מִכָּל הָעַמִּים.

וְהִנֵּה יְדוּעַ מָה שֶׁאֲמָרוּ חו"ל (ויקרא רבה ב, ב'): "כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמָר (בו) 'לִי' – אֵינוֹ זֶה לְעוֹלָם, לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא לְעוֹלָם הַבָּא". וְלָכֵן נִמְצָא, כִּי מָה שֶׁקִּדֵּשׁ הַקַּב"ה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּמְלָה "לִי", הָיָה כְּדֵי שֶׁהַקִּדּוּשֵׁינִי יִתְקַיְמוּ לְעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

וּמוֹסִיף וְאוֹמֵר ה"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת", שֶׁמָּה שֶׁקִּדֵּשׁ הַקַּב"ה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּמְלָה "לִי", הוּא מְשׁוּם שְׁבִמְלָה זֶה נִרְמָזוּ יַחַד הַקַּב"ה עִם כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. שְׁכֵן הָאוֹת לִי הִיא הָאוֹת הַגְּבוּהָה מִבֵּין כָּל כַּב' הָאוֹתִיּוֹת, כְּדֵי לֹאמֹר: "כִּי גְדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד". וְכֵן, הָאוֹת לִי רּוֹמֶזֶת בְּצוּרְתָהּ עַל שְׁמוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ. (הָאוֹת לִי מוֹרֶכֶת מֵהָאוֹת כ', וּמֵהָאוֹת ו' עַל גְּבֵה, שֶׁהֵם בְּגִימְטְרִיָּה 26 – שֵׁם "הוּיָה" בְּרוּךְ הוּא).

לְעוֹמֶת זֹאת, הָאוֹת י' הִיא הַקְּטָנָה מִבֵּין כָּל כַּב' הָאוֹתִיּוֹת, וְהִיא רּוֹמֶזֶת עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּבַחֲנֵת "הַמְּעַט מִכָּל הָעַמִּים". נִמְצָא, שֶׁהַחִיבוּר בֵּין הָאוֹת לִי, הָרּוֹמֶזֶת כַּאֲמוֹר לֵה' יִתְבָּרַךְ, לְבֵין הָאוֹת י', הָרּוֹמֶזֶת לְיִשְׂרָאֵל, מוֹרָה עַל זִיווּג הַקַּב"ה עִם כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל לְעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

וְעַתָּה, בֹּא וּרְאֵה, שֶׁהַמְּלָה "יִשְׂרָאֵל" עֲצָמָה מוֹרָה עַל יַחַד כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל עִם הַקַּב"ה. שְׁכֵן, הָאוֹת י' בְּתַחֲלִיל הַמְּלָה (יִשְׂרָאֵל) רּוֹמֶזֶת עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם כַּאֲמוֹר בְּבַחֲנֵת "הַמְּעַט מִכָּל הָעַמִּים". וְאֵילוֹ הָאוֹת לִי בְּסוֹף הַמְּלָה, שֶׁהִיא הַגְּבוּהָה מִבֵּין כָּל כַּב' הָאוֹתִיּוֹת, רּוֹמֶזֶת לְשְׁמוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא "כִּי גְדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד". וּבֵין שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת נִמְצָאוֹת הָאוֹתִיּוֹת אַרְשׁ. וְזֹאת, כְּדֵי לֹאמֹר לָךְ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ אַרְשׁ אֶת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי חוֹפָה וְקִדּוּשֵׁינִי (ב.צ.). וְהִנֵּה, אוֹמְרִים חו"ל בְּגִמְטְרָא: "בְּשַׁעַת שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ מְעַשָּׂה(=חֲטָא הַעֲגָל), יָשַׁב הַקַּב"ה עֲלֵיהֶם בְּדִין לְחִיבָם, שֶׁנֶּאֱמָר: 'הֲרַף מִמֶּנִּי וְאֲשַׁמִּידֶם וְאִמְחָה אֶת שְׁמֵם'...(1) בְּאֶל לְחַתּוּם גְּזֹר דִּינָם (לְמִיתָה), שֶׁנֶּאֱמָר: 'זָבַח לְאֱלֹהִים (אַחֲרִים) יִחָרֶם, בְּלִתֵּי לֵה' לְבָדוּ'.

מָה עָשָׂה מִשָּׁה? נָטַל אֶת הַלּוּחֹת מִיַּדוֹ שֶׁל הַקַּב"ה, כְּדֵי לְהַשִּׁיב אֶת חֲמָתוֹ. וְלָמָּה הִדְבָר דּוּמָה? לְשׂוֹר שֶׁשָּׁלַח שְׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה. הַלֵּךְ הַשְּׁלִיחַ אֶל הָאִשָּׁה, וּרְאֵה שֶׁקְּלָקְלָה(=נִנְתָּה) אוֹתָהּ הָאִשָּׁה עִם אִישׁ אַחֵר. מָה עָשָׂה? נָטַל אֶת כְּתוּבָתָה שֶׁנָּתַן לוֹ הַשֹּׁר לְקַדֵּשָׁה וְקָרְעָהּ. אָמַר אוֹתוֹ הַשְּׁלִיחַ: מוֹטֵב שֶׁתְּדוֹן אֶת הָאִשָּׁה כְּפָנוּיָה, וְלֹא כְּאִשָּׁת-אִישׁ. כֵּן עָשָׂה מִשָּׁה. בֵּינּוֹן שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת מְעַשָּׂה הַעֲגָל, מִיַּד נָטַל אֶת הַלּוּחֹת וְשִׁבְרָם. אָמַר מִשָּׁה: מוֹטֵב שֶׁהָיוּ גִידוּנִים כְּשׁוֹגְגִים(=שֶׁחֲטָאוּ בְּלֹא כּוֹנֵה) וְאֵל יִהְיוּ גִידוּנִים כְּמִזִּידִים(=שֶׁחֲטָאוּ בְּכּוֹנֵה).

וְהִנֵּה כִּידוּעַ, הַבַּעַל חָיַב בְּשָׂאֲרָה(=לְחֵם) כְּסוּתָה(=בְּגָד) וְעִנְתָהּ שֶׁל אִשָּׁתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "שָׂאֲרָה כְּסוּתָהּ וְעִנְתָהּ(=יַחֲסִי אִישׁוֹת) לֹא יִגְרַע".

אִם כֵּן, כִּיּוֹן שֶׁהַקַּב"ה קִדֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּמִתֵּן תּוֹרָה, חָיַב הוּא לְתַתּ לָהֶם לְחֵם לְאֶכּוֹל וּבְגָד לְלָבוֹשׁ. וְזֶהוּ שֶׁאֲמַר

יעקב אבינו: "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבש". "ונתן לי" – כיון שהוא יתברך קדש את ישראל במלה "לי", אם כן, חיב הוא יתברך כביכול בשארה(=לחם), כסותה(=בגדה) של כלתו, כנסת ישראל. אולם, צריכים אנו לדעת, שכשם שהוא יתברך חיב כביכול בשארה(=לחם) וכסותה(=הבגד) של כלתו, כנסת ישראל – כך גם הכלה כנסת ישראל, חיבת לעשות את רצון החתן, הקב"ה. ולכן, ברוב מצות התורה שצונו ה' יתברך, כתוב "וידבר ה' אל משה...דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם". ולכאורה קשה כאן. שכן, היה לו(=לה' יתברך) לומר למשה: "דבר אל בני ישראל", ומדוע הוסיף הקב"ה "ואמרת אלהם"?

אלא, אומרים דורשי רשומות, הקב"ה קדש את ישראל בכל מצוה ומצוה, ולכן כתוב: "ואמרת אלהם". "אלהם" – ראשי תיבות "הרי את מקודשת לי". וזאת, כדי לומר לישראל, שאמנם החתן הקב"ה חיב ב"שארה וכסותה" של הכלה, כנסת ישראל. אולם גם לכלה ישנן חובות כלפי החתן – לקיים את כל מצות התורה. על-פי זה יאיר לנו להבין, מדוע ימי חדש אלול ועשרת ימי תשובה הם ימים של רצון טוב, שבו מקבל הקב"ה באהבה את השבים אליו בתשובה. שכן, בימים אלו, "החתן"/הקב"ה מבקש לעשות "שלום בית", ולהתפייס עם "כלתו", כנסת ישראל לקראת השנה החדשה.

ועל-כך רומזים לנו אותם ארבעים יום שעלה משה שנית לקבל את הלוחות: לי(=30) יום מראש חדש אלול, עד ראש השנה, ו-י(=10) ימים עד למחרת יום הכיפורים – הרי "לי"(=40) ימים, כנגד הקידושין של "לי" – כדי להזכיר לכנסת ישראל, למרות מעשיה, היא עדין כלתו ואהבתו של בעלה, הקב"ה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"אנכי ה' אלהיך" (כ' ב')

על פתיחה זו של עשרת הדיברות, שנינו במדרש: זהו שנאמר: "ראש דברך אמת" (תהילים קיט' קס'). מדרש תמוה זה מוסבר על-ידי חכמים אחרונים בדרך הבאה: האות הראשונה בעשרת הדיברות היא א' ("אנכי ה' אלהיך"). האות הראשונה במשנה היא מ' ("מאימתי קורין את שמע בערבית?"). האות הראשונה בתלמוד הבבלי היא ת' ("תנא היכא קאי?"). משלש ההתחלות הללו מתקבלת המלה "אמת", ועל-כך רומז הכתוב בתהילים: "ראש דברך – אמת".

"מלמד שפפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית"

על הפתוב: "ויתיצבו (ישראל) בתחתית ההר", דורשים חז"ל בגמרא: "שפפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית(=העמיד את ההר עליהם), ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה – מוטב. ואם לאו – שם תהא קבורתכם...". והנה, אומרים חז"ל, שלעתיד לבוא יטענו אומות העולם לפני הקב"ה: למה לא כפית גם עלינו את ההר, ולא הכרחת אותנו לקבל את התורה, כמו שעשית לבני ישראל?

כדי לענות על-כך המשיל המגיד מדובנא משל, לשתי נשים שבאו לרופא: אחת ספרה לו שהתינוק שלה חלה, ומזה כמה ימים הוא אינו מכניס אכל לפיו. אמר לה הרופא לתת לו תרופות, והזהיר אותה, שלא תכריח אותו לאכול, עד שיבקש. האשה השניה ספרה לרופא שהיא גמלה את הילד מיניקה, ועתה אין הוא רוצה לאכול כלום. ולה אמר הרופא, שתפתח את פיו בכח, ותכניס לו מאכלים.

תמהו הנשים על-כך, ושאלו את הרופא, למה לזו אמר כך ולשניה ההיפך? ענה להן הרופא: נכון שעל פניו השאלות נראות זהות, שהרי שני הילדים לא רוצים לאכול. אבל, התינוק הראשון סובל ממעיו, ולכן צריך לתת לו לנוח, ואסור להכריחו לאכול. ואילו התינוק השני רעב וצריך לאכול. שפן, עד עתה היה רגיל לינוק מחלב אמו. אולם, עתה, כאשר נותנים לו אכל רגיל, הוא סבור שמאכילים אותו אכל מקולקל. לכן צריך להלעיט אותו בכח שיראה שהאכל טעים. והנמשל הוא: עם ישראל מטבעו הוא עם קדוש. אבל עדין לא טעם מהתורה, ואינו יודע כי היא מתוקה מדבש, לכן צריך לתת לו ממנה בכח, לכפות אותה עליהם, ואז יקימה ברצון. אבל, אומות העולם, טבען מושחת, הם מקולקלים – ולכן אין טעם להכריחם לקבל אותה, כי לעולם לא יכירו בערכה.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

ערב שבת יז' שבט תשע"ח (2.2.18) bnei-zion.com ר"ת: 18:19

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בְּנֵי צִיּוֹן

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵךְ אֶל הָעָם וְקִדְשָׁתֶם"

עַל הַכְּתוּב, "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵךְ אֶל הָעָם וְקִדְשָׁתֶם", אוֹמְרִים חו"ל, שֶׁהַקִּב"ה קָדַשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל כְּחֻתֵּן הַמִּקְדָּשׁ אֶת הַכֹּלֵה. וְאוֹלָם הַקִּב"ה עָשָׂה אֶת מֹשֶׁה רִבְנוֹ שְׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ אֶת הַכֹּלֵה/כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁמִבּוֹאָר בְּמִדְרָשׁ (דְּבָרִים רַבָּה ג', יב'): "וְהַחֲתָן נוֹתֵן שְׂכָר (לְשִׁלִּיחַ). וּמִמֵּי לְמַדְנּוֹ (זֹאת)? מֵהַקִּב"ה, (ש') בְּשַׁעַת שְׁקִדְשׁ לְיִשְׂרָאֵל בְּסִינַי, דְּכָתִיב (שְׁמוֹת יט'): 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵךְ אֶל הָעָם וְקִדְשָׁתֶם...'. וּמִי כָּתַב הַשְּׂטָר הַזֶּה? מֹשֶׁה. מִנִּין? שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים לא'): 'וַיִּכְתַּב מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת'. וּמָה שְׂכָר נָתַן לוֹ הַקִּב"ה (לְמֹשֶׁה, שֶׁהִיָּה שְׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל)? זֵיו הַפְּנִינִים, דְּכָתִיב (שְׁמוֹת לד'): 'וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרָן עוֹר פְּנִיו'."

עֲנִין זֶה יֵשׁ לָנוּ לְלִמּוּד גַּם מִמָּה שְׁכָתוּב בְּמִתְּן תּוֹרָה, בְּפִרְשָׁתָנוּ (שְׁמוֹת יט', יז'): 'וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לְקִרְיַת הָאֱלֹהִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְּצֻבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר'. וּפְרָשׁ רש"י בְּשֵׁם הַמְּכִילֵתָא: "מְגִידָה, שֶׁהַשְּׂכִינָה יֵצֵאָה לְקִרְיַתְכֶם כְּחֻתֵּן הַיּוֹצֵא לְקִרְיַת כֹּלֵה'."

עַל-פִּי זֶה יוֹמַתֵק לָנוּ לְהַבִּין אֶת הַמִּשְׁךְ הַכְּתוּב: "וַיִּתְּצֻבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר". וְעַל-כֵּן דָּרְשׁוּ חו"ל (שְׁבַת פח'): "מְלַמֵּד, שְׁכַפְּהָ עֲלֵיהֶם (הַקִּב"ה) אֶת הָהָר כְּגִיגִית(=הַעֲמִיד אֶת הָהָר עֲלֵיהֶם)."

וְכָתַב ה' מִטֵּה מֹשֶׁה" (ח"ג הַכְּנִסַּת כֹּלֵה פ"א): "ש"כָּל הַמְּנַהֲגִים שֶׁל (ה)חֻתֵּן וְ(ה)כֹּלֵה, אָנוּ לְמִדֵּים מִמִּתְּן תּוֹרָה, שֶׁהַשֵּׁם (יְתִבְרָךְ) הִיָּה מְרָאָה עֲצָמוּ כְּחֻתֵּן נֶגֶד (ה)כֹּלֵה, שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שְׁכָתַב הַתּוֹשֵׁב"ץ (סִימָן תס"ו). וְלָכֵן, מְכַנְּסִין אוֹתָם(=אֶת הַחֻתֵּן וְהַכֹּלֵה) תַּחַת הַחוּפָּה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: 'וַיִּתְּצֻבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר'. (שְׁכָן, הָהָר הִיָּה עַל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ חוּפָּה).

וְכֵן שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה (תְּעִיבֵית כו'): "צִיּוֹנָה וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אָמוּ בְּיוֹם חֻתְנָתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִחַת לְבוֹ'. בְּיוֹם חֻתְנָתוֹ, זֶה מִתְּן תּוֹרָה. וּבְיוֹם שְׁמִחַת לְבוֹ', זֶה בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שִׁיבְנָה בְּמַהְרָה בְּיַמֵּינוּ, אָמֵן". נִמְצָאנוּ לְמִדֵּים מְכָל זֶה, שֶׁהַקִּב"ה הוּא כְּבִיכּוֹל חֻתֵּן, אֲשֶׁר קָדַשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּבַחֲנֵית כֹּלֵה, עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה(=הַכְּתוּבָה).

וְעַל כֵּן אָנוּ מְבָרְכִים בְּבִרְכַת הָאִירוּסִין: "בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ (אֶת) עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי חֻפָּה וְקְדוּשִׁין". וְצִרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, הֲרֵי אָמְרוּ חו"ל (מִשְׁנָה קִדּוּשִׁין א'): "הָאִשָּׁה נִקְנִית בְּשִׁלְשׁ דְּרָכִים...נִקְנִית בְּכֶסֶף, בְּשִׂטָּר, וּבְבִיאָה(=יְחָסִי אִישׁוֹת)". אִם כֵּן, אֵיךְ קָדַשׁ הַקִּב"ה אֶת יִשְׂרָאֵל? בְּקִדּוּשֵׁי כֶסֶף, אוּ בְקִדּוּשֵׁי שִׂטָּר אוּ בְבִיאָה? עַל-כֵּן עוֹנָה "בְּעַל הַטּוֹרִים" וְאוֹמֵר, הַקִּב"ה קָדַשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל שְׁלֹשַׁת הַקְּנִינִים - "בְּכֶסֶף, בְּשִׂטָּר, וּבְבִיאָה". וּפְפִי דְבָרֵיו הַקְּדוּשִׁים (שְׁמוֹת יט', ד'): "וְאָבִיא אֶתְכֶם אֵלַי. מָה אִשָּׁה, נִקְנִית בְּכֶסֶף, בְּשִׂטָּר, וּבְבִיאָה - אֵף יִשְׂרָאֵל כֵּן. בְּכֶסֶף - זֶה בֵּית מִצְרַיִם(=הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁאֶסְפוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, וְכֵן מִמְּרַכְבוֹת פְּרָעָה, שֶׁטְּבָעוּ בֵּים סוּף). בְּשִׂטָּר - זֶה הַתּוֹרָה, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים לג', ד'): 'תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה, אֶל תִּקְרִי(=תִּקְרָא) מוֹרְשָׁה, אֲלָא מְאוֹרְסָה. בְּבִיאָה - זֶהוּ שְׁנֵאמַר (יְחֻזְקָא טו', ח'): 'וְאֶפְרָשׁ כְּנָפֵי עֲלֶיךָ...וְאָבּוֹא בְּבֵרִית אִתְךָ'. לָכֵן אָמַר הוֹשַׁע שְׁלֹשׁ פְּעָמִים 'וְאַרְשִׁתֶּיךָ לִי' (הוֹשַׁע ב', כא'-כב'). 'וְאָבִיא' בְּגַמְטָרִיא בְּבִיאָה'."

וַיֵּשׁ לֹאמֵר לְפִי זֶה, שְׁמָה שְׁקִדְשׁ הַקִּב"ה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּבַחֲנֵית בִּיאָה, הִיָּה עַל-יְדֵי מִצְוֹת בְּנִין הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת כה', ח'): "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם". שְׁכָן מוּבָא בְּמִדְרָשׁ (תְּנִי דְבֵי אֱלֹהֵינוּ יז'): "כִּיִּן שְׁקִבְלוּ יִשְׂרָאֵל עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם בְּשִׁמְחָה, וְאָמְרוּ 'כֹּל אֲשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע', מִיָּד אָמַר הַקִּב"ה לְמֹשֶׁה, שְׁיֹאמַר לְיִשְׂרָאֵל שִׁיעֲשׂוּ לוֹ מְשָׁכָן, שְׁנֵאמַר: 'דָּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל...וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם'."

וְצִרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין מִדְרָשׁ זֶה. וְכִי מָה הַקִּשְׁר בֵּין מָה שְׁקִבְלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה וְאָמְרוּ "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע", לְבִין מִצְוֹת בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ ('וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם')?

אך, לפי האמור יש לומר, שלפני מתן תורה שלח הקב"ה את משה לישראל, כדי לשאול אותם, אם הם מסכימים לקבל את הקידושין של הקב"ה.

ומה שאמר להם הקב"ה (על-ידי משה), (שמות יט, ו): "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". הוא כנגד מה שהחתן אומר לכלה: "הרי את מקודשת לי". וכיון שהסכימו ישראל, ואמרו "נעשה ונשמע" – כלומר, הסכימו לקבל את הקידושין של הקב"ה – מיד אמר להם הקב"ה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" – כדי שיהיה קידושין שנמסרו בביאה. וכמו שהחתן מתיחד עם הכלה לאחר החופה בבית אחד שזה בבחינת "ביאה", כך רצה הקב"ה להתיחד עם ישראל בבית המקדש, ולהשרות את שכנתו עליהם.

ולפי זה מבוארת היטב פונת המדרש: "כיון שקבלו ישראל על מלכות שמים בשמחה, ואמרו 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע' – נמצא, שישראל קבלו ברצון את הקידושין של הקב"ה, ונתקדשו כפיכול אליו, יתברך שמו. ולכן מיד אמר הקב"ה למשה, שיאמר לישראל שיעשו לו משכן, שנאמר 'דבר אל בני ישראל...ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'". שכן, הקב"ה (=החתן) רצה להשלים את הייחוד עם כנסת ישראל (=הכלה) בבית אחד (=בית המקדש), כדי להשפיע על כנסת ישראל (=הכלה) את טובו. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"טו' בשבט – ראש השנה לאילנות"

שנינו במשנה (ראש השנה ב'): "אחד בשבט (הוא) ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי. (ובית הלל אומרים, שראש השנה לאילן הוא) בתמישה עשר ב'–טו' בשבט".

ופרש רש"י, שהטעם לכך שראש השנה לאילן הוא ב'–טו' בשבט הוא "שכבר עבר רוב ימות הגשמים...ונמצאו הפירות חונטין עתה". ("חניטה"=ראשית התהוות הפרי). מכאן לומדים אנו, כי טו' בשבט הוא ראש השנה לאילנות, כיון שביום זה מתחילה החניטה של הפירות.

בשלחן ערוך (או"ח סימן קלא' סעיף ו') מבואר, ש–טו' בשבט הוא אחד מאותם ימים טובים, שבהם ישראל אינם אומרים "תחנון", ואינם נופלים על פניהם. וכתב ה"מגן אברהם" (ס"ק טו'): "ב'–טו' בשבט – (חל) ראש השנה לאילנות, ונוהגין...להרבות במיני פירות של אילנות".

והנה, על הכתוב במשנה: "אחד בשבט (הוא) ראש השנה לאילן...". אומר הגה"ק רבי צדוק מלובלין זי"ע בספרו "פרי צדיק", שרבנו הקדוש רבי יהודה הנשיא נקט כאן במשנה בלשון יחיד ("ראש השנה לאילן", ולא כתב "לאילנות", בלשון רבים), וזאת, כדי לרמוז לנו שצריך האדם להשתדל ולעשות ביום זה תיקון על חטא אדם הראשון, שחטא ואכל מהאילן – מעץ הדעת. כפי שאומרת הגמרא (ברכות מ'): "אילן שאכל ממנו אדם הראשון – רבי מאיר אומר: גפן היה...".

וצריכים אנו לדעת, שביום טו' בשבט, ראש השנה לאילן, שהוא כאמור יום חניטת הפירות, ביום זה נידון העולם, אם ישאר הקלקול בפירות האילן, כפי שנתקלקל לאחר חטא אדם הראשון. או שנוזכה לתקן את הקלקול הזה, ולהכניס בהם (=בפירות האילן) ברכה, כמו שיהיה לעתיד לבוא. ולכן, אנו נוהגים להרבות ב'–טו' בשבט באכילה מפירות האילן, ובברכה עליהם, כדי להכניס בהם ברכה וקדושה, ובכך לתקן את הקלקול שהכניס אדם הראשון בפירות האילן, כאשר אכל מעץ הדעת. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ויום השביעי שבת לה' אלקיך, לא תעשה כל מלאכה" (כ' י')

מסופר על האדמו"ר רבי ישראל יצחק מאלכסנדר זצ"ל, שפעם בא אליו סוחר אחד, והתאוונן (=התלונן) שהוא מנהל חנות שאינה מכניסה לו כדי פרנסתו. הבין האדמו"ר מתוך דבריו, שהלה נכשל, ופותר את בית מסחרו בשבת. אמר לו הרב: אם תהיה מוכן לצרפני כשותף ללא מעות (=תשלום) בחלק של חמישה עשר אחוזים של פרנסתך, אני מבטיחך שפרנסתך תהיה בטוחה... מיד הסכים האיש ברצון רב, ומיד כתבו שטר שותפות ביניהם, כדת וכדין. לאחר החתימה על ההסכם, פנה הרב לסוחר, ואמר לו: מאחר שכעת שיך לי החלק השביעי של עסקך, הריני בוחר לעצמי את יום השבת. הרווחים של יום זה יהיו שלי, והרווחים של ששת ימי המעשה יהיו שלך. לכן, אני דורש ממך שתסגור את החנות ביום שלי, יום השבת...ואז תצליח בשאר הימים...שמע האיש לדברי הרב הקדוש, ומאז נשתלחה ברכה רבה בעסקיו...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יִתְרוֹ

עֵרַב שַׁבַּת יוֹ' שֶׁבֶט תִּשְׁע"ח (2.2.18) bnei-zion.com ר"ת: 18:19 יְצִיאַת הַשְּׁבֵט: 17:53

הַפְּטָרָה: "בְּשַׁנַּת מוֹת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיֵּרֵד ה' עַל הַר סִינַי אֶל רֹאשׁ הַהָר"

עַל הַפְּתוּב בְּפְרֶשֶׁתְנוּ (יט' כ'), "וַיֵּרֵד ה' עַל הַר סִינַי אֶל רֹאשׁ הַהָר", פֶּרֶשׁ רִש"י בְּשֵׁם הַמְכִילָתָא: "יְכוּל יֵרֵד (ה) יִתְבָּרַךְ) עָלָיו (=עַל הָהָר) מִמֶּשׁ? (וְהָרֵי כְתוּב)... מִן הַשָּׁמַיִם דְּבִרְתֵי עַמְכֶם' (כ', יט'). (אֵלָא), מְלַמֵּד שֶׁהַרְפִּין (הַקַּב"ה) שָׁמַיִם (ה) עָלְיוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים, וְהַצִּיעֵן עַל גְּבֵי הָהָר כְּמִצְעַע עַל הַמַּטֵּה, וַיֵּרֵד כְּסֵא הַכְּבוֹד עָלֵיהֶם".
אִם כֵּן, צְרִיכִים אֲנַחְנוּ לְהִבִּין, לְאִיזוֹ תוֹעֵלַת עֲשֵׂה הַקַּב"ה נִס כְּזֶה – לְהַרְפִּין (=לְהוֹרִיד) אֶת הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַי הַשָּׁמַיִם עַל הָהָר, כְּדֵי שֶׁיֵּרֵד כְּסֵא הַכְּבוֹד עָלֵיהֶם?

נִקְדִים לְהִבִּיא מָה שֶׁיִּדְוֶע וּמְפֹרָס בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים בְּשֵׁם הָאֲרִיזוֹ"ל, כִּי הַשֵּׁם "אֵהוּה" הוּא שֵׁם הַדְּעַת וְהוּא יוֹצֵא מִרְאשֵׁי הַתִּיבוֹת שֶׁל הַפְּסוּק: "אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", וּמְסַפְרוּ עוֹלָה לְמַגֵּן "טוֹב" (=17).
וּבְאֵרוֹ חוֹ"ל אֶת דְּבָרֵי הָאֲר"י, וְאָמְרוּ שֶׁתְּכַלִּית עֲבוּדַת ה' הִיא, שֶׁיִּחַבֵּר הָאָדָם שָׁמַיִם (=רוּחַנִיּוֹת) וְאָרֶץ (=גְּשָׁמִיּוֹת). כְּלוּמָר, גַּם בְּעַת עֵיסוּקוֹ בְּעֵנֵי אֲרִצִּיּוֹת וּגְשָׁמִיּוֹת (=אֲכִילָה, שִׁנָּה, פְּרִנְסָה וכו'), תִּהְיֶה כָּל כּוֹנֵנוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם – לַה' בְּלָבְדוֹ. וְהִנֵּה, חִיבוּר זֶה נֶעֱשֶׂה רַק עַל-יְדֵי עֲבוּדַת הַדְּעַת – שֶׁבְּכָל עֶסְקֵי הַגְּשָׁמִיִּים שֶׁל הָאָדָם תִּהְיֶה דְעַתוֹ לְכוֹן לְשֵׁם שָׁמַיִם בְּלָבֵד. שָׁכֵן, "דְּעַת" הוּא מְלִשׁוֹן חִיבוּר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ד', א'): "וְהָאָדָם יִדַּע אֶת תְּהוֹה אֲשֶׁתּוֹ". וְלָכוֹן, כְּאֲשֶׁר הָאָדָם נִמְצָא בְּעַת עֵיסוּקוֹ בְּעֵנֵי אֲרִצִּיּוֹת וּגְשָׁמִיּוֹת (=אֲכִילָה, שִׁנָּה, פְּרִנְסָה וכו'), אִךְ כּוֹנֵנוֹ בְּכָךְ הִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם (=לַה' בְּלָבְדוֹ), אֲזִי הוּא מְחַבֵּר בֵּין הַשָּׁמַיִם (=רוּחַנִיּוֹת) וְאָרֶץ (=גְּשָׁמִיּוֹת).
וְזֶהוּ מָה שֶׁכְּתוּב (מְשִׁלֵי ג', ו'): "בְּכָל דְּרָכֶיךָ דְעָהוּ" – גַּם בְּעַת עֶסְקֵי הַגְּשָׁמִיִּים – "דְעָהוּ" – תִּדַּע אֶת בּוֹרְאֵךְ, לְקַשֵּׁר כָּל מַעֲשֵׂיךָ לְשֵׁם שָׁמַיִם, עַל-יְדֵי הַדְּעַת.

וּלְפִי זֶה יוֹבֵן, מִדְּוֶע בְּחַר הַקַּב"ה לְהַתְּחִיל אֶת הַתּוֹרָה בְּפְסוּק "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" – כְּדֵי לְהוֹרוֹת לָנוּ, שֶׁתְּכַלִּית בְּרִיאַת שָׁמַיִם וְאָרֶץ הִיא, כְּדֵי שֶׁיּוּבֵא הָאָדָם וּיְחַבֵּר, עַל-יְדֵי כָךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶת כָּל מַעֲשָׂיו הַגְּשָׁמִיִּים לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְלָכוֹן אָמְרוּ חוֹ"ל (אֲבוֹת ב'): "וְכָל מַעֲשֵׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם".

וְזֶהוּ גַם מָה שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים ד', לט'): "וַיְדַעַת הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה אֶל לְבָבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד" – כִּי עֲבוּדַת הַדְּעַת הִיא לְחַבֵּר אֶת עֲבוּדַת ה' "בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל" עִם כָּל עֶסְקֵי "עַל הָאָרֶץ מִתַּחַת". וְזֹאת יַעֲשֶׂה הָאָדָם, עַל-יְדֵי שֶׁיְכוֹן בְּדְעַתוֹ, שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו הֵם כְּדֵי לְעַבֹּד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ.

עַל-פִּי הָאֲמוּר, יֵאִיר לָנוּ לְהִבִּין בְּמַעַט-קֵט, מִדְּוֶע הַקְּפִיד הַקַּב"ה כָּל-כָּךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה תִּהְיֶה כְּלוּלָה מִשָּׁמַיִם וְאָרֶץ שׁוּה בְשׁוּה, בְּלִי שׁוּם יִתְרוֹן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיִּצַּר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאָדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשִׁמַת חַיִּים", וּפְרֶשׁ רִש"י זצ"ל: "עֲשָׂאוֹ מִן הָעֲלִיּוֹנִים וּמִן הַתְּחַתּוֹנִים – גּוּף מִן הַתְּחַתּוֹנִים וְנִשְׁמָה מִן הָעֲלִיּוֹנִים. לְפִי שֶׁבִיּוֹם רֵאשׁוֹן נִבְרָאוּ שָׁמַיִם וְאָרֶץ, בְּשָׁנִי (=בִּיּוֹם הַשְּׁנִי) בְּרָא רְקִיעַ לְעֲלִיּוֹנִים, בְּשִׁלְשִׁי תִרְאָה הַיְבֻשָּׁה לַתְּחַתּוֹנִים, בְּרִבְעִי בְּרָא מְאוּרוֹת לְעֲלִיּוֹנִים, בְּחַמִּישִׁי יִשְׂרָצוּ הַמֵּים לַתְּחַתּוֹנִים, (וּמֵאַחַר וְנִשְׂאָר יוֹם אֶחָד לְבְרִיאָה – הוּא הַיּוֹם הַשְּׁשִׁי) הוֹזַק בְּשִׁי לְבְרוֹא (אֶת הָאָדָם) מִעֲלִיּוֹנִים וּמִתְּחַתּוֹנִים...".

נִמְצָאנוּ לְמִדִּים מְדַבְּרֵי הַקְּדוּשִׁים שֶׁל רִש"י, שֶׁהִיוֹת וְרָצָה הַקַּב"ה לְלַמְּדֵנוּ דְעַת, שֶׁעִיקַר וְתְכַלִּית הַבְּרִיאָה הִיא שֶׁצְרִיךְ הָאָדָם לְחַבֵּר שָׁמַיִם (=רוּחַנִיּוֹת) וְאָרֶץ (=גְּשָׁמִיּוֹת), עַל-יְדֵי שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, לָכוֹן הַקְּפִיד הוּא יִתְבָּרַךְ, שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה תִּהְיֶה מְבוֹסָסַת עַל הַקַּשֵּׁר בֵּין שָׁמַיִם וְאָרֶץ. לָכוֹן, בִּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן בְּרָא ה' יִתְבָּרַךְ שָׁמַיִם וְאָרֶץ יַחְדָּיו – "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ". בִּיּוֹם הַשְּׁנִי בְּרָא אֶת הַרְקִיעַ לְעֲלִיּוֹנִים, בִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי צִוָּה שֶׁתִּרְאָה הַיְבֻשָּׁה לַתְּחַתּוֹנִים, בִּיּוֹם הַרְבִּיעִי בְּרָא מְאוּרוֹת לְעֲלִיּוֹנִים, בִּיּוֹם הַחַמִּישִׁי יִשְׂרָצוּ הַמֵּים לַתְּחַתּוֹנִים, וּבִיּוֹם הַשְּׁשִׁי, הוּא הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן לְבְרִיאָה, בְּרָא אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא תְכַלִּית הַבְּרִיאָה – גּוּף מִהָאָרֶץ וְנִשְׁמָה מִהַשָּׁמַיִם – כְּדֵי שֶׁעַל-יְדֵי כָךְ יִשְׁכִּיל הָאָדָם לְדַעַת כִּי תְכַלִּית הַבְּרִיאָה הִיא לְיַחַד שָׁמַיִם וְאָרֶץ, בְּבַחֲנֵת "וְכָל מַעֲשֵׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם".

אם כן יש לומר, כי מה שהקב"ה עשה נס במתן תורה, והרפין שמים על-גבי הארץ, הוא רק כדי ללמדנו, שתכלית מתן תורה היא שילמד האדם לחבר שמים וארץ, על-ידי שיעסוק בכל עניני ארציות לשם שמים – בלתי לה' לבדו. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"זכור את יום השבת לקדשו" (כ' ח')

מעיר כאן רבנו יעקב בן אשר, "בעל הטורים": כידוע יום השבת הוא היום השביעי בשבוע, ומצות שמירת השבת בפרשת "יתרו" פותחת באות השביעית (=1), ובאה בפסוק השביעי בעשרת הדברות. וכן הצינוי "לא תעשה כל מלאכה" מופנה אל שבעה: "אתה (1) ובנך (2) ובתך (3), עבדך (4) ואמתך (5), ובהמתך (6) וגרך (7)", וכנגדו תקנו חכמים שבע מנוחות בתפילת המנוחה של שבת: מנוחת אהבה (1) ונדבה (2). מנוחת אמת (3) ואמונה (4). מנוחת שלום (5) השקט (6) ובטח (7).

מן הראוי לציין, שפסוקי "ויכלו השמים והארץ..." (בראשית ב' א'-ג'), שבהם מוזכרת בתורה בפעם הראשונה קדושת השבת, כוללים 35 מילים (=5*7), ופסוקים אלה נאמרים על-ידינו בליל השבת שלש פעמים (פעמים בתפילת ערבית, ופעם כפתיחה לברכות הקדוש). וכן, תפילת "שמונה עשרה", הנאמרת בשבתות ובימים טובים, כוללת שבע ברכות. ואף בשבת בבקר עולים לתורה שבעה קרואים...

ועוד, בפרשתנו בעשרת הדברות, מופיעה המלה שבת בקפיצות של 42 אותיות (=7 כפול 6), לומר שהשבת משפיעה ברכה לשומריה לששת ימי השבוע. כמו כן, הפרש האותיות בין השבת הראשונה בכתוב לשבת השנייה הוא בדיוק 39 אותיות, לומר לך ששבתיתת השבת היא ב-לט' (=39) מלאכות.

"זכור את יום השבת לקדשו: ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך:

ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך

ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך..."

"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני"

מסופר על יהודי אחד, שביתו נשרף ועלה באש למול עיניו. עמד שם היהודי מול ביתו, האפוף להבות, הרים עיניו כלפי שמים, וצעק בקול רם: "ברוך שלא עשני גוי... ברוך שלא עשני גוי...". נדו לו האנשים ברחוב, בחושבם שגשגתבשה דעתו מצער האסון...

כשהבחין בהם אותו יהודי, פנה אליהם ואמר: "לא ולא. לא יצאתי מדעתי". אבל, תארו לכם שחלילה הייתי גוי, אז גם האלהים שלי היה נשרף ועולה באש. אבל כיהודי, שמאמין בבורא עולם, הנה יש לי אלקים בשמים, שבודאי יעזור לי לבנות בית חדש.

עשרת הדיברות

בקהילת ניקלסבורג היה נהוג, שכאשר מתמנה רב חדש, מגישים לו ראשי הקהל את יומן הקהילה, והרב הנבחר היה רושם ביומן המוגש לו תקנה חדשה שהיה מוצא לנכון לתקן באותה שעה. אולם, לאחר שרשם הרב את אותה התקנה, היו חיבים בני הקהילה לקימה ללא עוררים.

עם בחירת רבי שמואל שמעלקי כרבה של ניקלסבורג, הגישו לו ראשי הקהל את יומן התקנות, ובקשו ממנו לרשום תקנה חדשה כטוב בעיניו. אבל, רבי שמואל דחה את הרישום מיום ליום, כדי להתבונן בהליכותיהם של בני הקהילה, ובמעשיהם יום-יום. בסופו של דבר רמזו לו ראשי הקהל, שאין לדחות עוד את רישום התקנה החדשה. להפתעתם של ראשי הקהל, פתח רבי שמואל את יומן התקנות, ורשם בתוכו באותיות גדולות ומאירות עינים את עשרת הדיברות, ותוך כדי כך העיר לראשי הקהל, ואמר: "סבורני, שמכאן ולהבא יקפידו בני המקום לקיים את עשרת הדיברות. שכן, נוכחתי לדעת, שהאנשים כאן מתרשמים מן הפתוב ביומן יותר מן הפתוב במפורש בתורה".

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!